

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra technické a informační výchovy

Diplomová práce

Lucie Přidalová

Kulturní zvyky a tradice v Němčicích nad Hanou a jejich uplatnění
ve výuce praktických činností na 1. stupni ZŠ

Olomouc 2021

vedoucí práce: PhDr. Pavlína Částková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené zdroje a literaturu.

V Olomouci dne

.....

Lucie Přidalová

Děkuji PhDr. Pavlíně Částkové, Ph.D., vedoucí mé diplomové práce, za vstřícný přístup, odborné vedení, cenné rady, připomínky a čas, který mi při zpracování diplomové práce věnovala.

Obsah

Úvod	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Definice pojmů	8
1.1 Lidová kultura	8
1.2 Zvyk	8
1.3 Tradice	8
2 Město Němčice nad Hanou	9
2.1 Poloha města	9
2.2 Historie města	11
2.3 Významné památky města	12
2.4 Významné osobnosti města.....	13
2.5 Kulturní spolky ve městě	14
2.5.1 Pantlák	14
2.6 Lidový oděv na Hané	15
2.6.1 Němčický mužský kroj.....	16
2.6.2 Němčický ženský kroj	17
3 Zvyky a tradice v Němčicích nad Hanou	20
3.1 Místní lidové zvyky a tradice našich předků	20
3.1.1 Jaro	20
3.1.2 Léto.....	23
3.1.3 Podzim.....	24
3.1.4 Zima.....	24
3.2 Současné kulturní akce a zvyky v Němčicích nad Hanou	27
3.2.1 Hanácký divadelní máj	27
3.2.2 Střední Hanou na kole	28
3.2.3 Svátek hudby	28
3.2.4 Hody	29
3.2.5 Mikroregion Němčicko se baví	30
3.2.6 Na bicyklech Němčickem.....	31
3.2.7 Novoroční výšlap na Masarykovu lípu.....	31
4 Zvyky a tradice v RVP ZV	33
4.1 RVP ZV	33

4.1.1	Vzdělávací oblast Člověk a svět práce	36
4.2	Praktické činnosti a jejich specifika na 1. stupni ZŠ	37
4.2.1	Organizační formy vyučování	37
4.2.2	Vyučovací metody	38
4.3	ŠVP Základní školy Němčice nad Hanou	39
5	Charakteristika žáka mladšího školního věku	41
	EMPIRICKÁ ČÁST	44
6	Výzkumné šetření	44
6.1	Charakteristika výzkumného šetření	44
6.2	Cíle výzkumného šetření a stanovení výzkumných předpokladů	44
6.3	Výzkumná metoda	45
6.4	Charakteristika výzkumného vzorku	46
6.5	Předvýzkum	49
6.6	Průběh výzkumného šetření	50
6.7	Analýza výzkumného šetření – rozhovor	51
6.8	Analýza výzkumného šetření – dotazník pro žáky	57
6.9	Ověření platnosti předpokladů	86
7	Shrnutí výsledků a diskuse	88
	PRAKTICKÁ ČÁST	91
8	Metodické listy	91
	Závěr	110
	Anotace	111
	Seznam použité literatury	113
	Seznam zkratk	119
	Seznam obrázků	120
	Seznam příloh	121

Úvod

Česká republika je místem střetu mnoha národnostních menšin. Pro další generace je klíčové, abychom vnímali své kořeny, znali a dodržovali kulturní zvyky a tradice a dbali na jejich předávání dalším generacím. I přesto, že mnoho zvyků a tradic je pro Českou republiku společných, v jednotlivých krajích, regionech nebo dokonce městech se dodržují různé zvyky odlišnými způsoby.

V oblasti Hané, nedaleko města Prostějov, se nachází město Němčice nad Hanou, kde autorka diplomové práce od narození žije. Zásluhou našich předků je město už od minulosti bohaté na dodržování kulturních zvyků a tradic, což je jedním z důvodů, proč si autorka zvolila téma „Kulturní zvyky a tradice v Němčicích nad Hanou a jejich uplatnění ve výuce praktických činností na 1. stupni ZŠ.“ I přesto, že některé zvyky a tradice zanikly, řada z nich byla obnovena a získala si ve městě mezi občany opět své místo. Díky aktivitě občanů a spolků vznikají nové kulturní akce. Město se snaží stmelovat občany a kulturně vzkvétat.

Ke zvolení tématu autorku zároveň motivovalo časté využití kulturních zvyků a tradic v praktických činnostech. Motivovala ji možnost zaměřit se i na zvyky a tradice, které jsou jako náměty pro praktické činnosti využívány s menší četností a nabídnout tak pedagogům návrhy na takové tvořivé činnosti.

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit, zda je téma kulturních zvyků a tradic využíváno ve výuce praktických činností na 1. stupni ZŠ a na základě zjištěných informací zpracovat soubor metodických listů s konkrétními náměty.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou, empirickou a praktickou.

Cílem teoretické části je zpracovat teoretická východiska zaměřená na zvyky a tradice v Němčicích nad Hanou. Teoretická část je tvořena 5 kapitolami. V první kapitole jsou vymezeny pojmy lidová kultura, zvyk a tradice. Druhá kapitola se zaměřuje na charakteristiku města Němčice nad Hanou, na jeho geografii, historii, památky, kulturu, počátky folkloru ve městě a němčický kraj. Další kapitola pojednává o tradičních i novodobých zvycích a tradicích ve městě a jejich způsobu dodržování. Ve čtvrté kapitole je zařazeno téma zvyků a tradic do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV). Součástí kapitoly jsou náměty pro uplatnění tématu zvyků a tradic ve vzdělávací oblasti Člověk a svět práce v rámci využití mezipředmětových vztahů a stručná charakteristika školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP) ZŠ Němčice nad Hanou. Poslední kapitola teoretické části popisuje vývoj žáka mladšího školního věku.

Cílem empirické části je zjistit, zda je téma kulturních zvyků a tradic využíváno ve výuce praktických činností na primární škole. Pozornost je věnována také dodržování zvyků a tradic v rodině a zjištění, zda se žáci podílí na kulturním životě v okolí svého bydliště. Výzkumné šetření smíšeného designu je zaměřeno na žáky 4. a 5. ročníku ZŠ Němčice nad Hanou a je realizováno pomocí dvou výzkumných metod – rozhovoru a dotazníku.

Cílem praktické části je vytvořit soubor devíti metodických listů pro pedagogy, které se zaměřují na uplatnění zvyků a tradic v praktických činnostech na 1. stupni ZŠ.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Definice pojmů

1.1 Lidová kultura

Lidová kultura má v životě člověka významné místo. Frolec (1980, s. 12) uvádí: „*Nezastupitelnou složkou národního kulturního dědictví i současné kultury jsou tradice lidové kultury, které mají všechny předpoklady, aby se staly významným činitelem při formování harmonické osobnosti mladého člověka.*“

Tradiční lidovou kulturou je označována především kultura od počátku 18. století do poloviny 19. století. Následně se lidová kultura nazývala soudobou. V různých oblastech země se dochovalo odlišné množství prvků lidové kultury. Lidovou kulturu je možné dělit na prvky hmotné a nehmotné, které se předávají z generaci na generaci ústně nebo napodobováním. Prvky lidové kultury se tradují i v rodinách a dalších kulturních asociacích, např. ve školním a mimoškolním vzdělávání. K hmotným prvkům patří stavby, oděvy, hudební nástroje, nábytek, keramika a další umělecká díla. Naopak mezi projevy nehmotné lidové kultury je možno zařadit lidovou slovesnost, tanec, hudbu, divadlo, zvyky a obyčeje, obřady, řemesla a další (Patočka, Heřmanová, 2008).

1.2 Zvyk

Zvykem se rozumí opakované chování, o kterém se členové příslušné skupiny domnívají, že má dlouhou, dávnou tradici. Skupina dané chování očekává a díky povědomí o jeho historičnosti pokládá chování za správné (Brouček, Jeřábek, 2007). Dle Ottova slovníku naučného (Otto, 1908) jsou jako zvyky označovány činy, které se častým opakováním automatizují.

1.3 Tradice

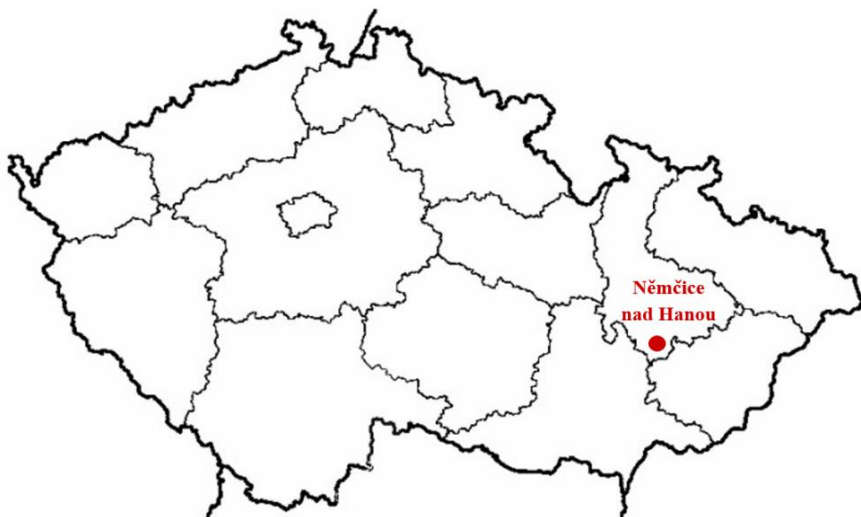
Tradice je definována jako vypravování z minulosti, které se předává z generace na generaci pouze ústní formou. V širším smyslu je jako tradice označován pojem folklor, který zahrnuje národní pohádky a pověsti, písně a pořekadla, zvyky, pověry, slavnosti, a také řemeslné a umělecké výtvary (Otto, 1906). Tradice je často pojena s udržováním zvyků, tradiční kultury a morálky. Je chápána jako kulturní vzor vhodný k zachování, jejíž pokračování tradice však není povinné (Brouček, Jeřábek, 2007).

2 Město Němčice nad Hanou

Kapitola blíže představuje město Němčice nad Hanou, zaměřuje se nejen na geografické a historické údaje a památky, ale i na kulturu a počátky folkloru ve městě.

2.1 Poloha města

Němčice nad Hanou jsou situovány na jihu Olomouckého kraje (viz obr. č. 1), přesněji v okrese Prostějov. Severní část města obklopuje Prostějovská pahorkatina a do jižní části města zasahuje severní okraj Litenčické pahorkatiny. Potok Žlebůvka protéká západním okrajem města a vlévá se do řeky Hané, která lemuje jižní část města a u Hradiska u Kroměříže se vlévá do řeky Moravy (Kuča, 2000).

Obr. č. 1: Poloha Němčic nad Hanou v rámci ČR

Zdroj: Slepá mapa krajů ČR, upraveno autorkou

Němčice nad Hanou leží v nadmořské výšce 204 m. n. m. Počet obyvatel k 1. 1. 2020 je 1 987 a rozloha území města činí 1 202 ha (Město, ©2021). Město je součástí dvou mikroregionů: *Mikroregionu Němčicko* a *Svazku obcí mikroregionu Střední Haná*.

Mikroregion Němčicko

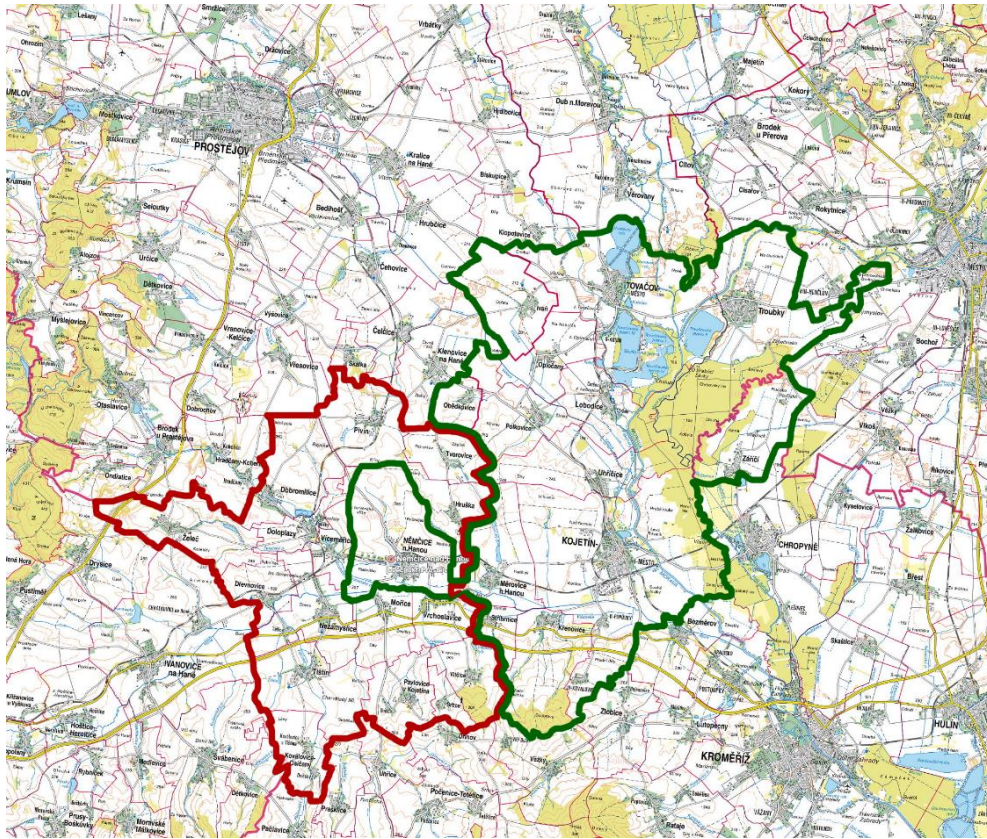
Mikroregion Němčicko byl založen roku 1999 na jižním území Olomouckého kraje, v okrese Prostějov (viz obr. č. 2). Mikroregion vznikl dobrovolným uskupením šestnácti obcí (Dobromilice, Doloplazy, Dřevnovice, Hruška, Koválovce-Osíčany, Mořice, Nezamyslice, Němčice nad Hanou, Pavlovice u Kojetína, Pivín, Srbce, Tištn, Tvorovice, Víceměřice, Vitčice a Vrchoslavice), ke kterým se v roce 2016 připojila obec Želeč. Centrem mikroregionu jsou Němčice nad Hanou (Mikroregion Němčicko, ©2020). Počet obyvatel mikroregionu činí více než 10 000 lidí (Český statistický úřad, 2020).

Cílem mikroregionu Němčicko je především stmelování obyvatel jednotlivých obcí a kulturní rozkvět. Každý rok je v rámci mikroregionu pořádáno mnoho akcí, mezi něž patří *Mikroregion Němčicko se baví* a *Na bicyklech Němčickem*. Dvakrát ročně vychází občasník *Cesta*, kde každá obec mikroregionu vyzdvihne své nejzdařilejší projekty a proběhlé či plánované akce (Mikroregion Němčicko, ©2020).

Svazek obcí mikroregionu Střední Haná

V roce 1999 vzniklo seskupení dvanácti měst a obcí pod názvem *Sdružení obcí mikroregionu Střední Haná*. V roce 2001 byla provedena úprava názvu na *Svazek obcí mikroregionu Střední Haná*. V průběhu let některá města a obce odstoupily nebo se naopak staly členy tohoto uskupení. Od roku 2012 je mikroregion složen ze čtrnácti členů, z toho 3 měst (Kojetín, Němčice nad Hanou, Tovačov) a 11 obcí (Ivaň, Křenovice, Lobodice, Měrovice nad Hanou, Obědkovice, Oplocany, Polkovice, Stříbrnice, Troubky, Uhřetice, Záříčín) (Šírek, 2014). Města a obce mikroregionu se nachází (viz obr. č. 2) v Olomouckém kraji (v okrese Prostějov a Přerov), pouze obec Záříčín leží v kraji Zlínském (v okrese Kroměříž) (Šírek, 2018). V oblasti tohoto mikroregionu žije přibližně 17 000 obyvatel (Český statistický úřad, 2020).

Města a obce mikroregionu jsou spojeny v tomto dobrovolném sdružení především pro jejich vzájemnou zeměpisnou blízkost, společnou historii, kulturu a pro snazší řešení společných problémů. V rámci uskupení se koná řada kulturních akcí, např. akce *Střední Hanou na kole* (Šírek, 2018).

Obr. č. 2: Mikroregion Nymburcko (označeno červeně)

Svazek obcí mikroregionu Střední Haná (označeno zeleně)

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální, ©2004–2020, upraveno autorkou

2.2 Historie města

Němčice nad Hanou jsou významným archeologickým nalezištěm. Oblast nálezů je nazývána *Zadní dlátka* a nachází se v západní části katastru města. Byly zde nalezeny především mince, železné a bronzové předměty nebo skleněné náramky (Moš, 2010).

První písemnou zmínkou o Němčicích nad Hanou je listina pocházející z roku 1406. Jedná se o odúmrtí, tj. právo svobodně odkazovat majetek, kterou daroval pražský arcibiskup Zbyněk Zajíc z Házmburka Němčicím a dalším dvěma sousedním vesnicím – Hrušce a Měrovicím. Tyto vesnice byly spolu s dalšími součástí kojetínského panství, které náleželo k majetku pražského arcibiskupství. Následně se panství mezi lety 1436–1720 dostalo do zástavy a bylo střídavě vlastněno několika zemskými rody (Šírek, 2009).

Vratislav z Pernštejna požádal o povýšení vsi Němčice na městečko a v roce 1563 tak učinil císař Ferdinand Habsburský. Spolu s povýšením městečko získalo další práva, např. pořádat dva výroční trhy, a znak. Znakem města (viz obr. č. 3) je svisle rozdělený štít. V pravé polovině je na zlatém poli vyobrazeno půl černé zubří hlavy s kruhem a vyplazeným jazykem. V levé

polovině je na modrém podkladu ve spodní části zelený kopeček, na kterém stojí pět pšeničných klasů zlaté barvy svázaných povřísllem (Šírek, 2009). Tento znak je užíván dodnes. V průběhu let se ve znaku měnily počty klasů, např. byl užíván znak se sedmi klasy (Němčice pod lupou, 2010).

Obr. č. 3: Znak města Němčice nad Hanou

Zdroj: Město, ©2021

První zastupitelstvo a starosta Florián Kyselák byli zvoleni v roce 1864. Na přelomu 19. a 20. století začalo městečko Němčice vzkvétat. Městečko bylo v roce 1914 přejmenováno na Němčice na Hané a v roce 1925 byl název upraven do současné podoby. Téhož roku byla vybudována nynější základní škola. V roce 1970 se staly Němčice nad Hanou městem (Šírek, 2009; POZNEJTE Němčice nad Hanou, 2016).

2.3 Významné památky města

Na území města Němčice nad Hanou byly v minulosti vybudovány pamětihodnosti, z nichž mnohé mají náboženský podtext. Mezi nejstarší dochované památky patří barokní kostel sv. Maří Magdalény (viz obr. č. 4), který byl postaven na Komenského náměstí kolem roku 1662. Šest metrů od kostela byla vybudována samostatně stojící věž se zvony, která je vysoká 37 metrů. Zvony byly během válek několikrát zabaveny a pět nových zvonů bylo pořízeno až v roce 1968. Naproti kostela se nachází fara, která se datuje do 1. poloviny 18. století (Šírek, 2009).

Ke kostelu přiléhá park, který byl dříve hřbitovem. V současné době se zde nachází sochy, kříže a pomník obětem světových válek, kde se pravidelně koná kladení věnců, čímž si občané města připomínají významné historické momenty (Šírek, 2010). V blízkosti kostela se nachází také mariánský sloup z roku 1885, na němž je umístěna socha Neposkvrněné Panny Marie. Na podstavci je reliéf sv. Cyrila a Metoděje (Šírek, 2009).

Na Komenského náměstí se nachází původní budovy škol, tj. Metternichova škola z roku 1832, kde je od roku 1990 vybudována restaurace, a Obecná škola Františka Josefa I. z roku

1897, kde nyní sídlí základní umělecká škola. Další památkou na Komenského náměstí je žudr (viz obr. č. 4). Vznikl z původního statku s doškovou střechou, ke kterému bylo přistaveno podloubí se třemi vstupy (Šírek, 2010). V průběhu 20. století proběhlo několik rekonstrukcí a od roku 1994 budova sloužila k výstavám a folklornímu souboru. Od roku 2001 je v budově umístěn městský úřad (POZNEJTE Němčice nad Hanou, 2016).

V Němčicích nad Hanou se nachází sochy světců, např. sv. Judy Tadeáše z roku 1731, sv. Jana Nepomuckého nebo sv. Anny, boží muka a kříže, z nichž některé patří konkrétním rodinám či osobám, např. kříž Floriána Kyseláka (Šírek, 2009).

V rámci modernizace byla na Palackého náměstí v roce 2010 vybudována kašna s pískovcovou sochou chlapce, který objímá strom. Socha byla pojmenována Šikulka (POZNEJTE Němčice nad Hanou, 2016).

Obr. č. 4: Komenského náměstí – kostel sv. Maří Magdalény a žudr

Zdroj: Archiv autorky

2.4 Významné osobnosti města

Mezi významné osobnosti Nemyčic nad Hanou patří výtvarník a restaurátor soch Jan Kahaj, dále evropsky uznávaný grafik a malíř Martin Ferdinand Chvátal či pedagog a básník František Taufer, který napsal básnické sbírky *Květy*, *Země milostná* a další (Historie, ©2021). Z rodáků v oblasti sportu je třeba zmínit krasojedkyni Annu Matouškovou, fotbalového brankáře a trenéra brankářů Luďka Mikloška nebo fotbalistu a trenéra Radoslava Látala (Zpravodaj města, 1992).

Významnou osobností v oblasti hanáckého národopisu je Božena Kostková, která není rodačkou města, ale prožila zde značnou část svého života. Narodila se v roce 1879 ve Vsetíně a po smrti svého otce se přestěhovala s matkou do Nemyčic nad Hanou, odkud matka pocházela.

Už v dětství byla Božena Kostková ovlivněna místní farářem Josefem Kubánkem a první národopisnou výstavou v roce 1887. Výstava v ní probudila zájem o hanácké zvyky, kroje a kulturu. Zabývala se činností ve spolcích, kde se soustředila na národopis a divadelní činnost. Podílela se na pořádání národopisných akcí, např. hanácké svatbě, Velikonocích, Božím těle, dožínkách a dalších. Boženu Kostkovou provázela láska k národopisu celý život a její činnost měla pro město velký význam. Sbírala národopisné předměty (kroje, výšivky, nástroje), historické materiály (listiny, knihy, archeologické vykopávky) či popsala mužský a ženský němčický kroj (Zedníčková a Zedníček, 2001).

2.5 Kulturní spolky ve městě

V Němčicích nad Hanou působí výchovně-vzdělávací instituce, mezi které patří mateřská škola, základní škola, základní umělecká škola (ZUŠ) nebo zájmový útvar ORION – Středisko volného času Němčice nad Hanou (Organizace a firmy ve městě, ©2021).

Ve městě působí 23 spolků (Organizace a firmy ve městě, ©2021). Většina spolků je velmi aktivní, pořádá mnoho akcí a podílí se na rozvoji kulturního života občanů. Významným spolkem je *Sbor dobrovolných hasičů Němčice nad Hanou*, který byl založen v roce 1879 Robertem Krumplerem. Sbor dobrovolných hasičů spolupracuje s městem a podílí se na organizaci kulturních akcí (Matoušek, 2009). Mezi další spolky patří fotbalový klub, TJ Sokol, TJ Stavební stroje – oddíl krasojízdy, rybářský a myslivecký spolek. K rozvoji kultury přispívá *Divadelní spolek „Na Štaci“*, *Dechový orchestr ZUŠ Němčice nad Hanou* nebo národopisný soubor *Pantlák* (Organizace a firmy ve městě, ©2021).

Ve městě vychází čtvrtletník pod názvem *Němčice pod lupou*, kde organizace a spolky shrnují informace o své činnosti a proběhlých akcích (Šírek, 2018).

2.5.1 Pantlák

V roce 1991 byl v Němčicích nad Hanou založen národopisný soubor *Pantlák* (viz obr. č. 5), který byl dříve označován jako soubor folklorní. Byl pojmenován podle svatebního čepce hanácké nevěsty zdobeného perlami, zrcátky či stužkami. Soubor má přibližně 50 členů, kteří pochází z Němčic nad Hanou, Nezamyslic a okolí. Vedoucí souboru je paní Ing. Jana Otáhalová, která vybírá písně a vymýšlí k nim choreografie. Se svými programy a pásmi vystupují nejen v České republice, ale i v zahraničí.

Soubor Pantlák se zabývá hlavně lidovými zvyky, které se v minulosti v Němčicích nad Hanou dodržovaly. Soubor začínal se zvyky hanácká svatba, jízda králů, hanácké právo, dožínky a další. Nyní mezi nejznámější akce patří Velikonoce, Boží tělo, hody nebo období Vánoc (Otáhalová, Novotná a Vojnarová, 2015).

Obr. č. 5: Národopisný soubor Pantlák

Autor: Michal Wolf

2.6 Lidový oděv na Hané

Město Němčice nad Hanou spadá do oblasti Hané, kde k nejzajímavějším dokladům lidové kultury patří lidový oděv (Bečák, 1997). Ludvíková (2002) uvádí, že dle Ladislava Hosáka se oblast Haná původně rozprostírala pouze v blízkosti řeky Hané, přesněji z Vyškova do Kroměříže. Později byla Haná rozšířena o oblasti kolem měst Kojetín, Tovačov, Prostějov, Olomouc a o oblast na severu Olomouce. Následně byla připojena území se středomoravským, hanáckým nářečím a další slovanské obyvatelstvo na Moravě, mimo Karpaty.

Kroj je výtvarným produktem lidí, který v sobě uchovává estetické a mravní hodnoty a má především kulturně-historický a národopisný význam. Hanácký kroj patří mezi nejmalebnější kroje u nás a zobrazuje hlavně bohatost tohoto kraje. Kroje oplývají množstvím výšivek a krajek. Hlavním motivem pro výšivky byla příroda, což dokládá, jak úzce byli lidé z oblasti Hané spjatí s přírodou. Používali rostlinné motivy lučních zvonečků, jablíček, srdíček, růží, různé druhy květů a lístečků. Některé rostlinné prvky byly vyplněny nebo ohraničeny geometrickými ornamenty (Bečák, 1997). Hanácký kroj se v jednotlivých oblastech Hané liší barevností, výšivkami a střihem dílčích částí krojů (Ludvíková, 2002).

Město Němčice nad Hanou má vlastní mužský a ženský kroj. Kroje popsala ve svých zápiskách slečna Božena Kostková, která obnovila u mužského kroje nošení hladkých

kožených kalhot žluté barvy (Zedníčková, Zedníček, 2001). Obdobný popis němčického kroje pochází z roku 1922 a nachází se v Pamětní knize městyse Němčic na Hané.

2.6.1 Němčický mužský kroj

Němčický mužský kroj (viz obr. č. 6) se skládá z košile, kalhot, pásu, kordulky, marinky, pláště, obuvi, pokrývky hlavy a dalších doplňků.

Základem mužského kroje je bílá **košile** se širokými rukávy, které byly na konci našasené a všité do pásu, manžety. Manžety a límečky košile byly bohatě žlutě vyšíváné národním motivem. Límeček u krku se nosil přehnutý na límeček kordulky neboli vesty (Kostková, 2001).

Těsně přiléhající kožené **kalhoty** žluté barvy zasahovaly až do bot. Kalhoty se nazývaly koženky, žlutice nebo jelenice, protože byly vyráběny z kozí či jelení kůže (Kostková, 2001). Kalhoty byly zdobeny jednoduchým vyšíváním okolo kapes a poklopce (Bečák, 1997). Hlavně těmito kalhotami se němčický mužský kroj liší od tradičního hanáckého kroje, který se vyznačuje červenými baňatými gatěmi nad kolena (Ludvíková, 2002).

Kalhoty jsou doplněny **pásem**, který měl nejdříve sloužit účelově k lepšímu upevnění kalhot. Později se stal spíše ozdobou kroje. Nošení pásů mělo svá pravidla a mohly se nosit např. pouze v neděli a ve svátky (Bečák, 1997). Široký, kožený pás byl zdoben vyšívaním, vyšívánými národními ornamenty, které byly vyšívány hedvábím do středu pásu, nebo husími brky (Kostková, 2001).

Kordulka neboli vesta se liší svojí barevností dle lokality. Němčická vesta má barvu černou, případně tmavě hnědou. Vesta byla vyráběna ze sukna a byla podšita konopným plátnem. V přední části byla lemována červenou stuhou haraskou a ozdobena dlouhou řadou žlutých knoflíků (Kostková, 2001). V dolní části vesty byly umístěny falešné kapsy (Ludvíková, 2002).

Marinka neboli kazajka je krátký kabát podobného střihu jako vesta (Ludvíková, 2002). Byla vyráběna z bílého vlněného flaneru nebo modrého sukna (Kostková, 2001). Vysoký, stojatý límeček zakrýval kordulku, nebyl vyšíváný a byl zdoben pouze knoflíky (Bečák, 1997).

Plášť byl vyráběn z modrého sukna a měl hustě vroubkovaný límeček. Nosil se pouze při velkých slavnostech nebo na cesty.

Holíčky jsou vysoké černé boty, které sahaly až pod kolena. Tyto boty byly špičaté s vysokými podpatky.

Jako pokrývka hlavy sloužil černý široký lesklý **klobouk**, který měl kulatý tvar. Kolem střechy klobouku byl klobouk ozdoben černou sametovou stuhou, housenkou (bílou a červenou

žinylkou) a hedvábnými stužkami. V zimním období pak muži nosili beranici nebo aksamitku, která byla zdobena šřapcem a stříbrnými nitkami (Kostková, 2001).

Mezi další **doplňky kroje** patří černý hedvábný šátek, který se uvazoval na suk kolem krku. Za pásem muži nosili malý lipský šátek jako kapesník (Kostková, 2001). Tento šátek byl bohatě vyšíváný a jeho ornamenty byly často totožné s ženským šátkem do ruky. Drobnosti a peníze muži ukládali do opasku nebo do klebetníku neboli sotůrku, který využívaly i ženy. Jednalo se o kulaté nebo hranaté zdobené nádoby, které byly vyráběny ze slámy, lýka, orobince nebo kůže (Bečák, 1997).

Obr. č. 6: Němčický mužský kroj

Zdroj: Archiv autorky

2.6.2 Němčický ženský kroj

Němčický ženský kroj (viz obr. č. 7) je zachovalejší než mužský a skládá se z košile, oplečí, rukávců, spodničky, fěrtochu, fěrtůšku, kordulky, marinky, kožichu, punčoch, obuvi, pokrývky hlavy a dalších doplňků.

Jednou z částí ženského kroje je plátěná vyšíváná **košile**. Další vrstvou je **oplečí**, které těsně přiléhalo k tělu, od pasu do půlky zad. Oplečí bylo v zadní části bohatě bíle či žlutě vyšíváné, vpředu se šněrovalo červenou stuhou a zastávalo tak funkci šněrovačky.

Rukávce byly podobné ženské košilce. Ve všední dny ženy nosily rukávce z konopného plátna, ve svátky pak rukávce plátěné (šifón, matrabas). Sváteční rukávce se nosily v letním období krátké, které sahaly po lokty, v zimním období pak rukávce s dlouhými rukávy, které doplňoval kabátek či kožíšek. Sváteční rukávce byly bohatě žlutě vyšíváné, byly zdobeny

vyšíványými náramky a límečky černé nebo bílé barvy. Součástí svátečního rukávce byl široký, našasený obojek, který byl různobarevně vyšíváný nebo zdobený krajkou.

Dolní část těla zahalovalo několik **spodniček** bílé barvy, které byly škrobeny a zdobeny krajkou a dírkovým vyšíváním. Další vrstvou byl fěrtoch a fěrtůšek (Kostková, 2001).

Fěrtoch byla sukně sešitá ze 7–8 půlek látky. K výrobě se používalo černé lesklé plátno, bílé plátno nebo tmavě hnědé plátno, které se barvilo odvarem z čočky. Fěrtoch se skládal do ruliček, které byly vzadu všity do vyšíváného límečku. Fěrtoch se vzadu uvazoval na mašli pentlemi, které sahaly až po spodní lem fěrtochu (Kovalovský, Hrubý, 1922–1930).

Fěrtůšek (zástěra) se přikládal na přední část sukně a byl složen ze 4–5 půlek (Kovalovský, Hrubý, 1922–1930). Zástěra se do kostela uvazovala pentlí vpředu, na zábavu se pentle uvazovala na boku (Bečák, 1997). Nejdříve se šily pouze bílé zástěry se skromně vyšíványými okraji žlutým hedvábím, později různobarevné zástěry bohatěji zdobené krajkou. Krajka fěrtůšku musela být delší než lem spodního fěrtochu.

Kordulka (vesta) byla rovná a svojí délkou nedosahovala do pasu, proto bylo vzadu vidět oplečí. Kordulky byly vyráběny z drahých látek, např. brokátových nebo ornátových, případně z černého nebo tmavě modrého sukna (Kostková, 2001). Kordulka měla u krku malý výstřih, který byl ozdoben pouze stříbrnou krajkou, případně drobnou výšivkou (Bečák, 1997). Vzadu bylo 6–9 faldů, počet se odvíjel od šířky zad. Přední část zdobilo 12–14 zrcadlových knoflíků, z nichž se zapínaly pouze 2–4 spodní (Kostková, 2001).

Marinka byla krátký kabátek s hladkými rukávy. Ve všední dny se nosily plátěné kabátky a ve svátky soukenné, které se nazývaly lajdíky a byly více zdobené.

V zimě ženy oblékaly žlutý **kožich** lemovaný černým beránkem. Pod kožich se nasazovaly speciální rukávce s úzkými, dlouhými rukávy (Kovalovský, Hrubý, 1922–1930).

Bílé **punčochy** se nosily především na velké slavnosti. Ve všední dny se nosily punčochy barevné, většinou červené. V zimním období pak oblékali bílé vlněné punčochy zdobené perličkami.

Na nohou ženy nosily **střevíce**, které byly šity pouze „na prsty“, neměly opatky a byly zdobeny červenou mašlí. Ženy nosily také lakované lodičky zdobené pentlemi a bohaté ženy měly navíc boty se stříbrnými přezkami (Kostková, 2001). Později pak ženy a dívky nosily černé sametové střevíce s hanáckými motivy (srdíčka, květy) a tkaničkami z červených pentlí.

Úprava vlasů je součástí ženského kroje. Svobodné ženy si splétaly dlouhé vlasy do copu, vdané ženy si vlasy obtáčely kolem hlavy. Ženy nosily na hlavách různé čepce, nejčastěji šátky (Ludvíková, 2002). Šátky do vlasů se vázaly různými způsoby, téměř v každé vesnici jinak.

Nosily šátky bílé, černé, růžové, nejvzácnější však byly červené lipské šátky, které byly zdobeny květy. Děvčata nosila na hlavě věneček.

Mezi **další doplňky** patřil kapesník, který byl bohatě žlutě vyšíváný. Do kostela se nosil na levé ruce, pod modlitební knihou. Naopak když se šlo tancovat, byl kapesník umístěn na pravém boku za fěrtůškem. Kroj byl doplňován hedvábnými pentlemi různých barev (Kostková, 2001).

Obr. č. 7: Němčický mužský a ženský kroj

Zdroj: Bečák, 1997, s. 203

3 Zvyky a tradice v Němčicích nad Hanou

3.1 Místní lidové zvyky a tradice našich předků

V Němčicích nad Hanou se v historii dodržovalo mnoho zvyků a tradic, z nichž některé zůstaly živé dodnes. Tato kapitola se zaměřuje pouze na nejvýznamnější z nich. Zvyky jsou v kapitole řazeny dle ročních období, od jara do zimy. U každého zvyku je uvedena jeho základní charakteristika a místní podoba současných či historických oslav. Mezi další zvyky, které je třeba v souvislosti s městem zmínit, patří *hanácká svajba*, *jízda králů* nebo *sečení tráve*.

3.1.1 Jaro

Smrtná neděle – Vynášení smrti a vítání jara

Smrtná neděle je 2 týdny před Velikonocemi. V tento den se vynášela smrt, která představovala zimu, které se chtěli lidé zbavit. Smrt ztělesňovala loutka, nazývaná *Smrtka*, *Morana* nebo *Mořena*, která byla následně hozena do vody nebo spálena. Smrtná neděle se zároveň pojí se zvykem přinášení léta, kdy dívky obcházely ves s litem neboli májíčkem, koledami a říkadly (Langhammerová, 2004).

V Němčicích nad Hanou se o dodržování tradic na Smrtnou neděli stará Pantlák. Ráno se děvčata v krojích s májíčky účastní mše svaté, následně chodí po městě po koledě, zpívají koledy a svou návštěvou přináší jaro (viz obr. č. 8). Odpoledne krojovaní vystupují s připravenými pásmy. V závěru vystoupení děvčata nazdobí Smrtku, která je za pomoci hasičů spálena na náměstí. Někdy se na vynášení smrti podílí i chlapci, kteří pálí Smrtáka (viz obr. č. 9). Všem účastníkům jsou rozdány výfuky od vajec či skořápky z ořechů, které přihodí do ohně, aby Smrtka dobře hořela. Poté děvčata zpívají: „*Neseme, neseme Majíček, uťal ho, uťal*“

Obr. č. 8: Obchůzka dívek s májíčkem

Autor: Dušan Kutal

Obr. č. 9: Pálení Smrtky a Smrtáka

Zdroj: Otáhalová, Novotná a Vojnarová, 2015

ho Janíček, pěkně zelené, kvítím zdobené náš stromeček.“ Při zpěvu přinesou velký majíček ozdobený mnoha květy. Každý si pak odnáší domů větvíčku s kvítkem, čímž vnáší do svého domu zdraví, štěstí a pohodu (Otáhalová, 2019a).

Velikonoce

Velikonoce jsou pohyblivým svátkem a Velikonoční neděle nastává po prvním jarním úplňku. Z křesťanské hlediska jsou Velikonoce oslavou zmrtvýchvstání Ježíše Krista, který byl ukřižován. Poslední týden před Velikonocemi se nazývá pašijový nebo svatý týden, který začíná Květnou nedělí a je ukončen Velikonočním pondělím (Vondrušková, 2004). Další dny pašijového týdne se nazývají Modré pondělí, Šedé úterý, Škaredá středa, Zelený čtvrtek, Velký pátek, Bílá sobota a Boží hod velikonoční. Ke každému dni se váží zvyky a tradice, z nichž některé se stále dodržují. Velký pátek je spojený s přísným půstem a je označován jako nejtišší den v roce, nekonají se mše a zvony nezvoní. V tento den lidé nesměli uklízet, pracovat na poli nebo prát prádlo (Motlová, 2010).

V Němčicích nad Hanou se na Květnou neděli světi v kostele vrbové ratolesti – kočičky. Na Zelený čtvrtek, Velký pátek a Bílou sobotu chodí po městě klapači neboli hrkači, kteří nahrazují mlčení zvonů a říkají: „*Klap, klap, klapači, jdou k Vám hrkači, jdou celou dědinou, klekání zvonijou.*“ V sobotu dopoledne jsou děti oděny do chlapeckých krojů a chodí po koledě (viz obr. č. 10). Odměnou jsou jim sladkosti, peníze a syrová vajíčka, ze kterých si vaří smaženici. O velikonoční neděli se světi v kostele velikonoční pokrmy, např. mazanec, beránek. Na Velikonoční pondělí dopoledne chodí chlapci po pomlázce, mrskutu, šmigrustu a šlehají dívky, od kterých dostávají malovaná vejce a sladkosti (Otáhalová, 2019a).

Obr. č. 10: Obchůzka hrkačů

Autor: Dušan Kutal

Pálení čarodějnic

Pálení čarodějnic neboli filipojakubská noc je magickou nocí z 30. dubna na 1. května, kdy zlé síly, za které byly považovány i čarodějnice, měly výjimečnou moc. Lidé se před jejich silou chránili, proto u sebe nosili např. svícenou křidu nebo větvíčku. Na návrších vsí lidé zapalovali ohně, aby ochránili město před nadpřirozenou silou čarodějnic. Později lidé vhazovali do ohně loutky čarodějnic ze slámy (Vondrušková, 2004).

SVČ Orion pravidelně pořádá v Němčicích nad Hanou pálení čarodějnic, kam děti přichází přestrojené za čarodějnice. V rámci programu jsou připraveny soutěže pro děti, pálení čarodějnic nebo zábava pro dospělé (Němčice pod lupou, 2015a).

Svatý Florián

Svatý Florián slaví svátek 4. května. Sv. Florián byl křesťanem, který se pokusil osvobodit vězněné přátele, ale byl zajat, mučen a utopen. Je vyobrazován jako římský důstojník s helmou na hlavě a s vědrem v ruce, kterým hasí hořící dům či kostel. Sochy sv. Floriána lidé umísťovali do výklenků domů nebo na návsí měst jako ochranu před požáry či povodněmi. Je považován za patrona všech hasičů, kominíků, hrnčírů, kovářů a zedníků (Motlová, 2010).

V Němčicích nad Hanou začíná oslava sv. Floriána průvodem (viz obr. č. 11), kterého se účastní vlajkonoši, místní dechový orchestr, hasiči z našeho okrsku i okolních. Průvod směřuje z hasičské zbrojnice do kostela, kde je sloužena mše svatá za všechny živé i zemřelé hasiče a za šťastné návraty ze všech zásahů. Následuje opět průvod na hasičskou zbrojnici se zastávkou u Kříže Floriána Kyseláka, kde je uctěna památka sv. Floriána a položena květina. Na hasičské zbrojnici pak probíhá vyznamenání vybraných hasičů (Němčice pod lupou, 2017).

Obr. č. 11: Průvod při oslavě sv. Floriána

Autor: Michal Wolf

3.1.2 Léto

Boží tělo

Boží tělo neboli slavnost Těla a Krve Páně se slaví ve čtvrtek, 9 týdnů od Zeleného čtvrtka. V mnoha městech, i v Němčicích nad Hanou, slavnost probíhá v neděli. Jedná se o křesťanský svátek, který má charakter průvodu. Lidé se modlí za bohatou úrodu, proti krupobití, bouři, zemětřesení a moru. Průvod má svá pravidla a začíná po mši svaté. V čele průvodu jde ministrant s křížem a malá děvčata v bílých šatech *družičky* nesoucí košíčky s okvětními lístky pivoňek a růží. Okvětní lístky, kterými děvčata sypou cestu, jsou symbolem pokory. Následují muži s korouhvemi, ministranti a muži nesoucí baldachýn, pod kterým jde kněz se svátostí oltářní. Za nimi jdou hudebníci, zpěváci a další věřící.

Trasa průvodu tvoří pomyslný kruh kolem kostela se čtyřmi zastaveními u 4 oltářů, kde probíhá vždy čtení části jednoho ze 4 evangelií, zpěv svatých písní a žehnání lidem a městu. Oltáře jsou ozdobeny např. soškami a obrazy svatých, větvemi stromů, květinami, svíčkami. Průvod končí žehnáním v kostele. V Němčicích nad Hanou má oslava Božího těla stejnou podobu, viz obr. č. 12 (Langhammerová, 2004; Otáhalová, 2019b).

Obr. č. 12: Slavnost Božího těla

Zdroj: Archiv autorky

Dožínky

Dožínky neboli dožatá, obžínky byly oslavou konce žní. Slavnost začínala odvezením posledního snopu obilí z pole, který byl stylizován do ženské figury a nazýván *baba*. Při průvodu z pole bylo náradí ozdobeno polními květy a klasy, dívky měly na hlavách věnce a muži ozdobené klobouky. Nejvýznamnějším symbolem dožínky je dožínkový věnec z klasů, který byl předán hospodáři s přáním štěstí, zdraví a bohaté úrody v dalším roce. Oslavy pokračovaly pohoštěním a taneční zábavou (Langhammerová, 2004).

V Němčičích nad Hanou začínaly dožínky průvodem koní, vlajkonoše, dechové hudby, krojovaných, kočárů a žebříňáku s posledními snopy obilí. Následovalo vystoupení folklorních souborů a místní dechové hudby. Poslední záznamy o dožínkových oslavách jsou z roku 1996 (Němčický zpravodaj, 1996). Nyní se dožínky nekonají v původní podobě, ale soukromí zemědělci pořádají vlastní oslavy s pohoštěním.

3.1.3 Podzim

Dušičky

Dušičky zahrnují dva svátky, mezi které patří svátek Všech svatých (1. 11.) a Památka zesnulých (2. 11.). Původně se jednalo o keltské svátky, které se staly svátky křesťanskými. V kostelech se konají zádušní mše a lidé se modlí za zemřelé, aby očistili jejich duše od hříchů. Lidé navštěvují hřbitovy, kde uklízí hroby, zdobí je věnci, květinami a zapalují svíčky (Motlová, 2010).

Americkou formou tohoto svátku je Halloween, který se slaví 31. října. Lidé vydlabávají dýně, chodí v maskách, pro děti jsou připravovány soutěže (Motlová, 2010). Prvky Halloweenu pronikají i do Evropy a do kulturních zvyků současných dětí prostřednictvím školních aktivit nebo individuálních zvyků v rodinách.

3.1.4 Zima

Advent

Období adventu trvá přibližně 4 týdny před Štědrým dnem. Začíná nejbližší nedělí k svátku sv. Ondřeje (30. 11.). Věřící se připravovali na příchod Spasitele, proto chodili do kostela, jedli a pili střídavě, neúčastnili se zábav. Významným znakem je adventní věnec se 4 svícemi symbolizující 4 adventní neděle (Vondrušková, 2004).

Během adventu slaví svátek mnoho svatých, se kterými se pojí zvyky a tradice. Jedním z nich je **sv. Ondřej**, který je patronem nevěst. Dívky v tento den věštily, zda se následující rok vdají, kdo bude jejich ženichem nebo jaké bude mít ženich povolání (Motlová, 2010).

Na **sv. Barboru** (4. 12.) se trhá třešňová větvička „barborka“, která se dává do vody na teplé místo. Pokud barborka rozkvetne na Štědrý den, přináší štěstí, lásku nebo dokonce vdavky (Vondrušková, 2004).

Svátek **sv. Mikuláše** (6. 12.) je spojován s obchůzkou Mikuláše, anděla a čerta, kteří navštěvují děti už v podvečer 5. 12. a děti jim zpívají a recitují básně. Odměnou jsou jim sladkosti, perníky, ovoce a drobné hračky. Zlobivé děti jsou naopak napomínány a jsou jim přinášeny brambory a uhlí. Tato tradice je dodržována téměř ve všech městech a vesnicích

(Motlová, 2010). V Němčicích nad Hanou se mimo tradiční mikulášskou obchůzku pořádá akce *Čertoviny*, kde jsou pro děti připraveny soutěže, scénky a v závěru akce přijíždí Mikuláš (Němčice pod lupou, 2008a).

Poslední svátkem adventu je **sv. Lucie** (13. 12.). V předvečer svátku se ženy odívaly do bílých plachet a nasazovaly si bílé zobáky. Říkalo se jim *Lucky* nebo *Lucy*. Obcházely domy a hrozily dětem rozpáráním břicha, pokud se během adventu nepostí (Motlová, 2010).

Vánoce

Vánoce jsou vyvrcholením adventu a začínají Štědrým dnem (24. 12.). Následuje Boží hod vánoční (25. 12.), kdy se narodil Ježíš, a svátek sv. Štěpána (26. 12.), kdy chodili koledníci a vinšovali lidem zdraví a štěstí. Vánoce končí svátkem Tří králů (6. 1.). Vánoční dny jsou svátky rodinné pohody, lásky a míru. Tradičními symboly je ozdobený vánoční strom, betlém, jmelí, nadílka či tradiční jídlo, např. vánočka, cukroví, kapr (Vondrušková, 2004).

Na Štědrý den se držel půst. Kdo se postil, mohl spatřit zlaté prasátko. Jakmile vyšla na oblohu první hvězda, začala štědrovečerní večeře. Během večeře lidé dodnes dodržují mnoho zvyků a tradic, např. šupina či peníz pod talířem přináší štěstí a peníze, během večeře nikdo nesmí vstát od stolu. Mezi další zvyky patří krájení jablka (hvězda značí štěstí a zdraví, křížek věští smrt), z jader ořechů se věštilo zdraví a skořápky ořechů pouštěné po vodě ukazují životní cestu. Večer lidé chodili na půlnoční mši do kostela (Motlová, 2010).

V rámci němčického adventu probíhá rozsvěcování vánočního stromu a adventní koncert v kostele. Na Štědrý večer chodí po městě trubači. Ve 22:00 hodin pak začíná půlnoční mše v kostele. Na sv. Štěpána pořádá soubor Pantlák živý betlém nebo vystoupení představující lidové zvyky a tradice během adventu – viz obr. č. 13 a 14 (Němčice pod lupou, 2015b).

Obr. č. 13: Živý betlém na farní zahradě

Autor: Michal Wolf

Obr. č. 14: Vystoupení Pantléku v kostele

Zdroj: Archiv autorky

Tři králové

Svátek Tří králů připadá na 6. ledna, kdy končí období Vánoc. Svátkem si připomínáme legendu o třech mudrcích, kteří přišli do Betléma v den narození Ježíše, aby se mu poklonili a předali dary (zlato, kadidlo, myrha).

Svátek se pojí s tříkrálovou obchůzkou, na kterou v minulosti chodili kantoři se žáky či faráři s ministranty. Později chodili koledovat tři chlapci, z nichž jeden (*černý vzadu*) měl začerněný obličej. Byli oděni do přepásaných dlouhých bílých košil, na hlavách měli zdobené papírové koruny, vousy a nesli papírovou hvězdu. Navštěvovali lidi, kterým zpívali píseň *My tři králové*. Posvěcenou křídou pak psali na dveře domu K + M + B a letopočet (Motlová, 2010).

Od roku 2000 má svátek Tří králů podobu charitativní tříkrálové sbírky. V Němčicích nad Hanou se zahajuje sbírka na faře, pan farář posvětit křídý, všechny koledníky a další organizátory. Koledníci převlečení za Tři krále chodí od domu k domu a zpěvem vinšují lidem štěstí, zdraví a dlouhá léta. Lidé přispívají finanční částkou a koledníky odměňují sladkostmi či ovocem (Němčice pod lupou, 2019a).

Masopust

Masopust neboli fašank či ostatky začíná 7. ledna a končí den před Popeleční středou, jejíž datum závisí na datu Velikonoc. V období masopustu se konají bály, svatby, zabíjačky a poslední tři dny jsou spojeny s hodováním, zábavou, tancem a průvodem masek. Maškarní průvod chodil od domu k domu, přičemž lidé žertovali, tancovali, zpívali a muzikanti hráli na nástroje. Výběr masek byl a stále je velmi pestrý. Mezi typické masky, které se objevují v průvodech dodnes, patří medvěd, kobyła, žid, bába, slaměný, laufr, kominík, kat, nevěsta nebo masky v uniformách. Mezi obvyklé masopustní pečivo patřily koblihy, koláče a boží milosti. Součástí průvodů byla hra divadelní hry, její části nebo scének. Tradiční závěrečnou scénkou bylo symbolické porážení Kobyly nebo pochování basy, což znamenalo konec veselí a zábavy na 40 dní (Vondrušková, 2004).

V Němčicích nad Hanou nebývá masopust oslavován. V okolních městech a obcích, např. v Nezamyslicích, Tištině, Pivíně, Víceměřicích se masopust dodržuje a na obchůzky se tradičně vydávají celé masopustní průvody, kterých se účastní i krojovaní. Němčický národopisný soubor Pantlák se pravidelně účastní ostatků v Nezamyslicích, kde se podílí na tvorbě programu (Pantlák, ©2006–2021).

3.2 Současné kulturní akce a zvyky v Němčicích nad Hanou

V Němčicích nad Hanou se koná pravidelně řada kulturních akcí, na jejichž organizaci spolupracují organizace a spolky města. Kapitola blíže popisuje kulturní akce typické pro město Němčice nad Hanou a jeho mikroregiony. Vybrané akce jsou zároveň vhodné pro děti 1. stupně základních škol.

Mezi další akce města, které nejsou v kapitole popsány, patří např.: *Dětský karneval*, *Jarní koncert dechového orchestru*, *Noc kostelů*, *Školní akademie*, *Němčická veterán rallye*, *Setkání Němčic*, *Rozloučení s prázdninami*, *Slavnosti padajícího listí*, *Rozsvícení vánočního stromu*, *Čertoviny*, *Česko zpívá koledy*.

Během roku 2020 byly kulturní akce ovlivněny pandemií COVID-19, proto se mnoho akcí uskutečnilo v omezené míře nebo neproběhlo.

3.2.1 Hanácký divadelní máj

Týdenní přehlídka ochotnických divadel se koná každoročně začátkem května. V roce 2020 se uskutečnil 34. ročník Hanáckého divadelního máje. Od roku 1997 chodí před začátkem přehlídky po městě průvod maškar (viz obr. č. 15), který zve lid na tuto akci.

Z odehraných představení doporučuje odborná porota postupující soubory na národní přehlídku amatérského divadla pro děti a mládež *Popelka Rakovník* a na národní přehlídku venkovských divadelních souborů *Krakonošův divadelní podzim* ve Vysokém nad Jizerou.

V rámci Hanáckého divadelního máje vychází prospekt *Májová divadelní šeptanda*, která obsahuje ohlédnutí za předchozím ročníkem a program pro ročník současný. Mezi doprovodné akce patří výtvarná soutěž mateřských škol, vyhlášení výsledků literární soutěže pro žáky základních škol *Andersenova hvězdička* a *Klub dětského diváka* složený ze žáků ZŠ Němčice nad Hanou, který hodnotí představení pro děti a mládež (Němčice pod lupou, 2019b).

Obr. č. 15: Průvod při zahájení Hanáckého divadelního máje

Zdroj: O festivalu, ©2020

3.2.2 Střední Hanou na kole

Událost Střední Hanou na kole probíhající v mikroregionu Střední Haná vznikla v roce 2017, kdy proběhl nultý ročník (Šírek, 2018). Akce se pravidelně koná poslední květnovou sobotu. Cyklisté mohou startovat od 9:00 hodin z kterékoli obce mikroregionu Střední Haná, kde obdrží mapu pro sběr razítek. Jejich úkolem je projet na kole co nejvíce obcí mikroregionu, kdy v každé obci účastník obdrží razítko a malé občerstvení. Každý účastník si volí vlastní trasu, délku trasy, tempo, čas výjezdu. Délka celé trasy je přibližně 68 km. Každý rok je stanovena dojezdová obec, kde se všichni účastníci shromáždí v čase od 15:00 do 16:00 hodin. V dojezdové obci je připraven kulturní program, jehož součástí je vyhlášení výsledků – počet účastníků, počet obcí, které projeli, nejmladší a nejstarší účastník.

Akce přispívá k poznání památek a obcí mikroregionu Střední Haná. V roce 2019 se 2. ročníku zúčastnilo 703 cyklistů (Kojetínský zpravodaj, 2019).

3.2.3 Svátek hudby

Svátek hudby je pořádán v souvislosti s *Evropským dnem hudby*, který připadá na 21. června. Hlavním záměrem celé akce je přenést hudbu z koncertních sálů na veřejná prostranství a učinit ji tak dostupnější pro lidi.

V Němčicích nad Hanou se koná Svátek hudby od roku 1998 pravidelně koncem školního roku. Děti a mládež z různých poboček ZUŠ Němčice nad Hanou prezentují volnočasové a umělecké aktivity během několikadenního festivalu. Program se odehrává v kině a na zahradě ZUŠ. V rámci festivalu (viz obr. č. 16 a 17) se představí taneční, literárně-dramatický a hudební obor. Mezi účinkující patří soubory školy, profesionální umělci, kteří vystupují společně se soubory, Dechový orchestr Němčice nad Hanou a další dechové orchestry z České republiky či zahraničí (O škole, ©2020).

Obr. č. 16: Svátek hudby
Autor: Jaroslav Jedlička

Obr. č. 17: Svátek hudby
Autor: Lenka Navrátilová

V roce 2019 proběhl již 22. Svátek hudby, který byl současně 3. ročníkem festivalu *ZUŠ Open*, na kterém se ZUŠ Němčice nad Hanou podílí. Cílem *ZUŠ Open* je medializovat a zviditelnit aktivity, práci a význam ZUŠ (Cesta, 2019a). V roce 2020 se zmíněné akce neuskutečnily.

3.2.4 Hody

Němčické hody probíhají každý rok okolo 22. července, kdy slaví svátek Magdaléna, které je vysvěcen němčický kostel sv. Maří Magdalény. V rámci víkendového programu se koná např. vernisáž, tematické výstavy (např. obrazy, sběratelství, ruční práce), výstava drobného zvířectva, program pro děti, kolotoče, sobotní hodová zábava, koncerty, posezení s cimbálovou muzikou (Němčice pod lupou, 2014).

K hodovému víkendu neodmyslitelně patří folklor, kterému je věnována zejména neděle. V minulosti začínal nedělní odpolední blok průvodem krojovaných s koňmi a kočáry. Následovala zastávka na radnici, kde si krojovaní vyzvedli starostu s právem a pokračoval program *Hanácké právo* (Němčický zpravodaj, 2002).

V současné době se v neděli dopoledne koná průvod národopisného souboru Pantlák a krojovaných na místní hřbitov (viz obr. č. 18), kde u hrobu slečny Boženy Kostkové uctí její památku. Dále se za účasti krojovaných koná mše v kostele sv. Maří Magdalény. V rámci odpoledního programu vystupuje s připraveným pásmem Pantlák (viz obr. č. 19) a další hostující folklorní soubory. K nedělnímu doprovodnému programu patří mimo jiné i fotbalové zápasy, soutěž o nejchutnější hanácký vdoleček nebo výstup na kostelní věž (Němčice pod lupou, 2019c).

Obr. č. 18: Průvod ke hrobu Boženy Kostkové
Autor: Dušan Kutal

Obr. č. 19: Vystoupení Pantléku na hodech
Autor: Michal Wolf

3.2.5 Mikroregion Němčicko se baví

První ročník Mikroregionu Němčicko se baví proběhl v roce 1999 v Mořicích. Tradiční akce se koná pravidelně poslední sobotu před koncem letních prázdnin, vždy v jedné z obcí mikroregionu Němčicko. Zábavné odpoledne většinou začíná průvodem obcí za doprovodu Dechového orchestru Němčice nad Hanou, mažoretok a krojovaných (viz obr. č. 20 a 21). Následuje hymna mikroregionu s názvem *Spolu dokážem víc*, jejíž autorem je Vítězslav Křivánek:

*Spolu dokážem víc, spolu dojdeme dál,
spolu dokážem říct, co každý dlouho si přál.
Spolu najdeme cíl, kam a za čím dál jít,
každý jsme jeden díl, však spolu budeme žít.*

*Dnes je náš den, máme naši píseň veselou,
dnes budeme tančit, zpívat, hrát.
Dnes je náš den, víme, jak jsme silní najednou,
a svět jinak nechceme už brát.*

*Spolu zmůžeme víc, to dneska ví už každý z nás,
 pryč jsou chvíle, kdy byl každý sám.
Mít všechno nebo nic, mít víru v sebe, v nás,
nejistota, slabost – jsou ty tam.*

Obr. č. 20: Průvod v rámci akce Mikroregion

Němčicko se baví

Autor: Michal Wolf

Obr. č. 21: Průvod

Zdroj: Mikroregion Němčicko se baví 2019, 2019

Hostitelská obec si vždy připraví zajímavý program a soutěže. V jednotlivých disciplínách soutěží většinou pětičlenná družstva složená z reprezentantů jednotlivých obcí. Poslední soutěž patří starostům obcí. Součástí akce je vyhlášení výsledků a doprovodný program, kde pravidelně vystupuje národopisný soubor Pantlék, soutěže pro děti a večerní zábava. Cílem

akce je setkání občanů z obcí mikroregionu a pobavení publika i účastníků (Němčický zpravodaj, 2000; Němčice pod lupou, 2008b).

V roce 2020 měl v obci Želeč proběhnout již 22. ročník akce Mikroregion Němčicko se baví (Němčice pod lupou, 2019c), který byl přesunut na rok 2021.

3.2.6 Na bicyklech Němčickem

V roce 2007 proběhl 1. ročník akce Na bicyklech Němčickem. Akce se koná tradičně druhou zářijovou sobotu od 9:00 hodin. Průběh akce je podobný akci Střední Hanou na kole, liší se trasou a časem dojezdu. Účastníci akce Na bicyklech Němčickem startují v jedné ze 17 obcí mikroregionu Němčicko a projíždí jednotlivé obce mikroregionu (viz obr. č. 22). Přibližná délka celé trasy je 60 km a příjezd do dojezdové obce je od 14:00 do 15:00 hodin. Následuje kulturní program a vyhlášení výsledků.

Akce není závodem, ale projížďkou, která přispívá k poznání cyklostezek, památek a obcí mikroregionu Němčicko. V roce 2019 se akce zúčastnilo 1079 cyklistů. Účastníky jsou nejen obyvatelé mikroregionu Němčicka, ale i lidé z širšího okolí. V roce 2020 proběhl 14. ročník výjimečně bez dojezdové obce (Němčice pod lupou, 2012; Cesta, 2019b).

Obr. č. 22: Stanoviště při akci Na bicyklech Němčickem

Autor: Tomáš Zmeškal

3.2.7 Novoroční výšlap na Masarykovu lípu

Dne 28. 8. 1929 československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk navštívil Němčice nad Hanou při příležitosti vojenských manévřů. Navštívil pozorovatelnu, kde byla na jeho počest v roce 1930 vysazena Masarykova lípa a umístěn pamětní kámen, které se nedochovali (Kovalovský, Hrubý, 1922–1930). V letech 2017–2018 proběhla obnova remízku Masarykova

lípa. Byla vysazena nová lípa, a zároveň byla vytvořena naučná stezka *Masarykova lípa* vedoucí ke zmíněnému remízku – viz obr. č. 23 (Němčice pod lupou, 2018).

První ročník novoročního výšlapu na Masarykovu lípu proběhl dne 1. 1. 2019 a zúčastnilo se jej 98 lidí všech generací. Sraz účastníků je vždy 1. ledna odpoledne na náměstí u vánočního stromu. Následuje společná fotografie a cesta po naučné stezce až k remízku Masarykova lípa, kde se lidé občerství a popřejí si vše nejlepší do nového roku. Akce nese podobu společné procházky a přátelského setkání nejen občanů Němčic nad Hanou, ale i občanů z okolních obcí (Němčice pod lupou, 2019a). V roce 2021 proběhl 3. ročník novoročního výšlapu.

Obr. č. 23: Turistická vizitka – NS Masarykova lípa

Zdroj: NS Masarykova lípa v Němčicích nad Hanou, 2020

4 Zvyky a tradice v RVP ZV

Kapitola pojednává o propojení tématu kulturních zvyků a tradic a kurikulárních dokumentů. Kurikulární dokumenty jsou vymezeny na dvou úrovních, a to na státní a školní. Do státní úrovně spadá Národní program vzdělávání (tzv. Bílá kniha), který definuje počáteční vzdělávání jako celek, a rámcové vzdělávací programy (dále RVP). RVP definují platné rámce vzdělávání pro předškolní, základní a střední vzdělávání. Na školní úrovni jsou vymezeny školní vzdělávací programy (RVP, 2017).

Kapitola je zaměřena na popis RVP ZV, jejíž součástí jsou i náměty pro uplatnění tématu kulturních zvyků a tradic ve vzdělávací oblasti Člověk a svět práce v rámci využití mezipředmětových vztahů. Další část je věnována vzdělávací oblasti Člověk a svět práce a předmětu praktické činnosti, které jsou pro tuto diplomovou práci stěžejními. Závěr kapitoly je věnován stručné charakteristice ZŠ Němčice nad Hanou a jejímu ŠVP.

4.1 RVP ZV

V RVP ZV je definováno vše, co je společné a potřebné v povinném základním vzdělávání žáků. Vymezuje vzdělávací obsah (očekávané výstupy a učivo), který je na 1. stupni rozdělen do dvou období, a to na vzdělávací obsah pro 1. období (1. – 3. ročník) a pro 2. období (4. – 5. ročník). Uvedený program podporuje komplexní přístup pedagoga k uskutečnění vzdělávacího obsahu, aby byly propojovány poznatky z různých oblastí (mezipředmětové vztahy), využívány různé vzdělávací postupy, metody a formy výuky, které zohledňují individuální potřeby žáků (RVP ZV, 2017).

RVP ZV předepisuje úroveň klíčových kompetencí, kterých by měli žáci docílit na konci základního vzdělávání (RVP ZV, 2017). **Klíčové kompetence** jsou dle RVP ZV (2017, s. 10) vymezeny jako: „*souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.*“ Mezi klíčové kompetence základního vzdělávání patří kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní.

Vzdělávací obsah základního vzdělávání je rozčleněn do 9 vzdělávacích oblastí, do kterých patří jeden nebo více obsahově blízkých vzdělávacích oborů. Jedná se o **vzdělávací oblasti**:

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk),
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace),
- Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie),
- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět),

- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova),
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova),
- Člověk a svět práce (Člověk a svět práce),
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství),
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis).

Na 1. stupni ZŠ je realizováno prvních sedm vzdělávacích oblastí. Poslední dvě oblasti jsou určeny pro 2. stupeň ZŠ (RVP ZV, 2017).

V RVP ZV je na 1. stupni ZŠ téma kulturních zvyků a tradic součástí vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Člověk a svět práce (RVP ZV, 2017). V rámci uplatnění mezipředmětových vztahů může být uvedené téma uplatněno ve všech vzdělávacích oblastech.

Mezipředmětové vztahy

Využití mezipředmětových vztahů ve výuce napomáhá žákům získat ucelený obraz o daném oboru, předmětu, jevu v širších souvislostech. V pracovní a technicky zaměřených předmětech je zařazování mezipředmětových vztahů důležité, protože uvedené předměty jsou založeny na spojení teorie a praxe (Honzíková, Bajtoš, 2004). Zde jsou uvedeny náměty pro uplatnění tématu kulturních zvyků a tradic v rámci využití mezipředmětových vztahů. Uvedené náměty z různých oblastí mohou být motivací k činnostem v rámci oblasti Člověk a svět práce:

- **Český jazyk a literatura:**

Brainstorming; myšlenková mapa; čtení s porozuměním (pohádky, příběhy zaměřené na dané zvyky); hádanky; *Kimova hra* – na zem umístíme 8–15 věcí, které použijeme pro další tvoření nebo jako námět pro tvoření (př. papír, nůžky, vata, lepidlo, vlnu, obrázek beránka), úkolem žáků je zapamatovat si věci během 30–60 sekund, pak věci zakryjeme a žáci jich napíší co nejvíce na papír, následně se žáci snaží zjistit, co budeme vyrábět.

- **Cizí jazyk:**

Hra *Přesmyčky (chaos)* – žákům jsou předložena popletená anglická slova (přiměřená věku) k vyluštění (př. PERPA – paper – papír), následně opět zjišťují, co budeme vyrábět; hra *Krabička* – do krabičky dáme předmět (materiál, námět k výrobku – např. zvoneček, jehličí, ...), žáci hádají pomocí otázek (odpověď pouze ano, ne), co je v krabičce; seznámení se zvyky v jiných státech.

- **Matematika a její aplikace:**

Tangramy – skládání symbolů daných zvyků z geometrických útvarů; osová souměrnost – dokreslování obrázků; nestandardní slovní úlohy (př. Dnes je svatého Martina, za kolik dní bude Štědrý den?); matematické rébusy – např. předpřipravená tabulka s příklady (1. příklad $9 + 9$, ...), žáci chodí po třídě a hledají výsledek, u kterého je písmeno ($18 = V$), které si zapíše do tabulky a vyluští tajenku spojenou s tématem hodiny.

- **Informační a komunikační technologie:**

Hra *Co mě zajímá?* – každý žák si napíše jednu otázku k danému zvyku, následně vybereme nejzajímavější, odpověď se pokusíme s žáky vyhledat na internetových stránkách, další odpovědi si mohou žáci vyhledat doma; krátké video o daném zvyku.

- **Člověk a jeho svět:**

Ověření vědomostí k danému zvyku pomocí křížovky, otázek; návštěva výstavy.

- **Hudební výchova:**

Písňe o zvycích, tradicích (Už Martin na bílém koni, vánoční písňe, ...) – zpěv, tanec, poslechové činnosti, výroba vlastní hudebních nástrojů a doprovod písni; básně o zvycích – rytmicizace, rap; hra *Hudební přehořivá* – 1 žák hledá ve třídě předmět podle hlasitosti zpěvu žáků (pokud je žák k předmětu blízko, zpívají hlasitě), hledaný předmět může být výrobek, který budou vyrábět nebo potřebný materiál, pomůcky k výrobě.

- **Výtvarná výchova:**

Hra *Představ si* – žáci si představí daný zvyk jako barvu, která ho podle nich vystihuje, barvu namíchají (temperové barvy), namíchanou barvou namalují symbol zvyku.

- **Tělesná výchova:**

Hra *Písmenka* – skupinám žáků přidělíme barvu, žáci budou běhat po třídě a hledat kartičky v barvě své skupiny, na kterých bude vždy 1 písmeno, z písmen pak složí slovo (př. beránek, plastelína – znak zvyku, vyráběný předmět nebo název potřebného materiálu), z družstva vybíhá vždy 1 žák, vítězné družstvo získá výhodu (př. jde si první pro materiál).

- **Člověk a svět práce:**

Tvorba výrobků zaměřených na zvyky a tradice; hra *Hádej* – žáci mají zavřené oči, posíláme jim předměty a hádají, o jaké předměty (materiál, pomůcky) se jedná, následně může proběhnout diskuze o vlastnostech materiálů a využití pomůcek, odhalení tématu hodiny; hra *Stavitelé* – žáci se ve dvojici, skupině domluví na předmětu souvisejícím s určitým zvykem, který v tichosti zkonstruují ze stavebnice nebo z věcí jím dostupných (např. z tužek, gumy, ...), ostatní žáci hádají, o co se jedná.

Téma kulturních zvyků a tradic je, mimo uvedené vzdělávací oblasti, součástí průřezových témat. Průřezová témata představují aktuální problémy současného světa, jejichž využití ve výuce napomáhá k rozvíjení osobnosti žáka. V RVP ZV jsou vymezena průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova,
- Výchova demokratického občana,
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech,
- Multikulturní výchova,
- Environmentální výchova,
- Mediální výchova (RVP ZV, 2017, s. 125).

4.1.1 Vzdělávací oblast Člověk a svět práce

Vzdělávací oblast Člověk a svět práce zahrnuje rozsáhlou škálu pracovních činností a technologií, napomáhá k vytváření životní i profesní orientace žáků. Pojetí oblasti vychází z konkrétních životních situací. Cílem je žáky seznámit s materiály, se kterými se učí pracovat pomocí získaných dovedností a návyků. Dále se žáci učí svou práci plánovat, organizovat a hodnotit. Žáci jsou neustále vedeni k dodržování bezpečnosti a hygieny práce. Mezi další cíle vymezené v RVP ZV (2017) patří například vést žáky k pozitivnímu vztahu k práci, k uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti a docílení kvalitního výsledku.

V rámci oblasti Člověk a svět práce je na 1. stupni ZŠ vzdělávací obsah rozdělen na 4 tematické okruhy, konkrétně:

- Práce s drobným materiálem,
- Konstrukční činnosti,
- Pěstitelské práce,
- Příprava pokrmů.

Téma lidových zvyků a tradic je součástí učiva *lidové zvyky, tradice a řemesla*, které je jedním z učiv tematického celku *Práce s drobným materiálem*. Dle očekávaných výstupů pro 2. období by měl žák umět využít prvky lidových tradic při tvořivých činnostech s rozmanitým materiálem (Honzíková, 2015).

4.2 Praktické činnosti a jejich specifika na 1. stupni ZŠ

Předmět praktické činnosti je vymezen v RVP ZV ve vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Pro tento předmět se ve školách užívají názvy *Praktické činnosti*, *Pracovní činnosti*, *Technická výchova* nebo *Člověk a svět práce*, podle uvedené vzdělávací oblasti. V této diplomové práci je užíván název *Praktické činnosti*. Praktické činnosti na 1. stupni ZŠ jsou realizovány v každém ročníku s časovou dotací 1 hodiny týdně.

V didaktice se k termínu prostředky řadí vše, co vede k dosažení výchovně vzdělávacích cílů. Prostředky rozdělujeme na materiální (učební pomůcky, didaktická technika, vyučovací interiéry) a nemateriální (znalosti, metody, organizační formy). Mezi oběma skupinami existuje komplikovaný vztah, vzájemně na sebe působí. Jejich užití a kombinování závisí především na učiteli (Honzíková, 2015). Dále je zaměřena pozornost na nemateriální prostředky, konkrétně na organizační formy a metody využitelné v praktických činnostech pro téma zvyků a tradic.

4.2.1 Organizační formy vyučování

Vyučovací proces má stránku obsahovou, procesuální, komunikativní a organizační. Vyučování je realizováno v organizačních formách, které se zaměřují na to, jak organizovat vyučovací proces (Honzíková, 2015). Honzíková, Bajtoš (2004, s. 98) uvádí, že organizační forma vyučovacího procesu je: „*organizační uspořádání podmínek na realizování obsahu učiva při uplatňování jedné anebo více vyučovacích metod, vhodných materiálních didaktických prostředků a při respektování didaktických zásad.*“

Organizační formy vyučování mohou být dle Honzíkové (2015, s. 88) rozděleny:

- a) Podle počtu žáků zúčastněných na vyučovacím procesu společně s učitelem
 - individuální (1 žák – 1 učitel),
 - hromadné (1 učitel – více žáků),
 - smíšené (kombinace individuálního a hromadného).
- b) Podle místa realizace vyučovacího procesu
 - školní (vyučování ve třídě, v dílně, ...),
 - mimoškolní (domácí příprava, exkurze, zájmové kroužky, projekty, ...).
- c) Podle stupně samostatnosti práce žáků ve vyučovacím procesu
 - individuální práce žáků,
 - skupinová práce žáků,
 - frontální práce žáků.

4.2.2 Vyučovací metody

Význam pojmu metoda vychází z řeckého *methodos*, což znamená cesta, postup. Dle Nelešovské, Spáčilové (2005, s. 150) se pod pojmem vyučovací metoda rozumí „*způsob (postup, cesta) společné činnosti učitele a žáků vedoucí k dosažení plánovaných výukových cílů.*“ V praktických činnostech závisí výběr vyučovacích metod na učiteli, samotném předmětu a dalších faktorech, jako je osobnost učitele, vyučovací cíl, obsah učiva nebo věkové a individuální zvláštnosti žáků (Honzíková, Bajtoš, 2004).

Jednotlivé vyučovací metody nejsou užívány izolovaně, ale navzájem se prolínají. Existuje mnoho klasifikací vyučovacích metod (Nelešovská, Spáčilová, 2005). Pro potřeby této diplomové práce, zaměřené na využití zvyků a tradic v předmětu praktické činnosti, byla použita a upravena klasifikace dle různých hledisek dle Honzíkové (2015). Klasifikace vyučovacích metod je uvedena v příloze č. 1, zde je podrobněji rozpracován aspekt didaktický.

a) Metody podle zdroje informací – **aspekt didaktický**

- **Slovní metody** – zdrojem poznání je mluva nebo psaný text
 - monologické metody (výklad a vyprávění orientované na zvyky a jejich historii, materiály a pomůcky; vysvětlování a popis pracovního postupu nebo správného užívání pomůcek, náradí a materiálů),
 - dialogické metody (rozhovor, diskuse se žáky zaměřená na zvyky a tradice; beseda žáků s hostem, který se věnuje folkloru, je členem spolku nebo se podílí na přípravě kulturních akcí a zvyků),
 - metoda práce s knihou (práce s textem, učebnicí, studijními materiály),
 - metody písemných prací (písemná cvičení o zvycích a tradicích).
- **Názorně demonstrační metody** – zdrojem poznání je názorné pozorování
 - pozorování předmětů a jevů (důležité je dodržet postup u pozorování: seznámit se s pozorovaným, pozorovat a srovnat detaily, analyzovat a vyvodit závěry; např. pozorování němčického kroje),
 - předvádění (předmětů, pokusů, činnosti – lidový tanec, pracovního postupu),
 - demonstrace statických obrazů (seznámení žáků s fotografiemi, obrazy, knižními ilustracemi, které zobrazují místní lidový oděv historický a dnešní),
 - projekce statická a dynamická (ukázka videí, lidových písní, krátkých filmů z prostředí oslav zvyků a tradic na Němčicku, možnost porovnání historie a současnosti nebo Němčicka s dalšími regiony nebo státy),
 - exkurze (návštěva výstav, muzeí, řemeslných dílen ...).

- **Praktické metody** – zdrojem poznání je aktivní činnost i pasivní vnímání
 - metody řešení úloh (žáci řeší problém pomocí práce projektové, grafické – návrhy a plány, konstrukční, technologické nebo písemné, čímž si osvojují nové vědomosti a způsoby práce),
 - metody experimentální činnosti (laboratorní a pokusnické práce; zjišťování vlastností pomůcek, materiálů),
 - metody praktické práce (práce v dílnách, na pozemku; manipulace s pomůckami; tvorba předmětů, dárků, pomůcek, hraček) (Honzíková, 2015; Honzíková, 2000).

4.3 ŠVP Základní školy Němčice nad Hanou

Dle školního vzdělávacího programu (ŠVP) se realizuje vzdělávání na jednotlivých školách. ŠVP si koncipuje každá škola sama a při tvorbě vychází ze zásad a rámců stanovených v RVP (RVP, 2017). V této kapitole je uvedena stručná charakteristika ZŠ Němčice nad Hanou a jejího ŠVP včetně krátké analýzy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce se zaměřením na kulturní zvyky a tradice v rámci uvedeného ŠVP.

ZŠ Němčice nad Hanou je středně velkou školou s přibližnou kapacitou 600 žáků. Školu navštěvuje zhruba 390 žáků, kteří jsou místní nebo dojíždějí ze sedmi spádových obcí. Ve škole se nachází odborné učebny včetně dílny, venkovní učebny – školní zahrady nebo cvičné kuchyně a jídelny. Součástí školy je školní družina, školní jídelna, odpočinková plocha, sportovní multifunkční hala a venkovní multifunkční hřiště.

ŠVP ZŠ Němčice nad Hanou nese název *Otevřená škola*. Škola se zaměřuje především na vzájemnou a otevřenou komunikaci nejen mezi žáky, pedagogy, ale i širokou veřejností. Dále škola usiluje o vybudování klidné a sdílné atmosféry založené na partnerských vztazích. Škola je moderní, otevřená, komunikativní, pohodová a atraktivní.

Ve škole jsou organizovány akce připomínající žákům lidové zvyky a tradice, tj. jarmark, vánoční a velikonoční výstavka nebo Mikuláš. Téma zvyků a tradic je v ŠVP zařazeno do vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a jeho svět, Umění a kultura, Člověk a svět práce a do doplňujícího vzdělávacího oboru Dramatické výchovy. V rámci vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, předmětu Praktické činnosti je uvedené téma součástí učiva všech ročníků 1. stupně ZŠ.

Každý ročník praktických činností je v ŠVP rozpracován samostatně a vždy jsou uvedeny klíčové kompetence, kterých by mělo být dosaženo, a 8 tematických celků: *Práce s drobným*

materiálem, Práce s papírem (od 4. ročníku i s kartonem), Práce s textilem, Práce s modelovací hmotou, Práce montážní a demontážní, Lidové zvyky, tradice a řemesla, Pěstitelské práce, Základy stolování. Uvedené tematické celky jsou shodné s tematickými celky programu Základní škola, který předcházeli RVP. Liší se pouze posledním tematickým celkem, který byl v programu Základní škola nazván *U nás doma*.

Každý uvedený tematický celek ŠVP obsahuje očekávané výstupy, učivo, průřezová témata a přesahy z jiných a do jiných učebních bloků. Učivo u tematického okruhu *Lidové zvyky, tradice a řemesla* je ve všech ročnících 1. stupně velmi podobné a není příliš rozpracované, což nechává pedagogům značnou volnost ve výběru zvyků a tradic i v míře jejich zařazení do výuky. Učivem každého ročníku je *Výroba ozdob a dárků spjatých s lidovými tradicemi. Dodržování zásad bezpečnosti a hygieny práce.* Učivo jednotlivých ročníků je obohaceno o: *Návštěvu výstavky. Zpracování kraslic. Poznávání na základě přímých ukázek. Využití různých materiálů a technik zpracování* (ŠVP ZŠ Němčice nad Hanou, 2019).

5 Charakteristika žáka mladšího školního věku

V průběhu školního vyučování se učitel zaměřuje na respektování individuality, potřeb a zájmů dítěte. S tím souvisí požadavek na učitele primární školy, kdy je třeba, aby znal specifika a zvláštnosti ve vývoji dětí. Znalosti vývojových specifík učitelům napomáhají například k lepšímu porozumění žákům, přizpůsobení výuky jejich potřebám nebo k zlepšení celkového klimatu ve třídě (Nelešovská, Spáčilová, 2005).

Období mladšího školního věku začíná dosažením školní zralosti dítěte a jeho nástupem do školy, končí nástupem puberty (Thorová, 2015). Dle Koláře (2012) se jedná o období od 6–7 do 10–11 let, kdy děti navštěvují 1. stupeň základní školy. Někteří autoři, například Vágnerová (2012) dělí mladší školní věk na raný školní věk, tj. od 6 do 9 let, a střední školní věk, tj. od 9 do 11–12 let.

Mladší školní věk je významnou fází ve vývoji dítěte, kde dochází k plynulému vývoji a pokroku ve všech oblastech. Formuje se také sebepojetí, postoje ke vzdělávání a dochází k uvědomění si vlastního pohlaví (Thorová, 2015; Petrová, 2010).

Dle Langmeiera, Krejčířové (2006) je možné označit mladší školní věk jako věk střízlivého realismu. Děti se snaží pochopit a poznat okolní svět a věci v něm realisticky, naopak v dřívějším období opíraly své myšlení a vnímání o fantazii a vlastní představy. Děti preferují např. poučné knihy o lidech, věcech nebo zemích, realistické ilustrace, stavbu konstrukcí shodných s předlohou. Na počátku jsou děti závislé na informacích získaných od autorit (učitelé, knihy, rodiče), jedná se o realismus naivní. Později děti samy informace porovnávají a stávají se kritičtějšími, tj. realismus kritický.

Tělesný vývoj a rozvoj motoriky

V tělesném vývoji se vyskytují velké individuální rozdíly a rozdíly u pohlaví. Vývoj dívek je většinou zrychlený. Po nástupu dětí do školy je růst těla a hmotnosti stále zrychlený a zpomaluje se přibližně v 8 letech. Organismus se stává odolnějším, objem srdce a hmotnost mozku je vyšší. Motorický vývoj je klidnější, zlepšuje se hrubá a jemná motorika. Děti stále vyhledávají pohyb, který je vhodné zařazovat do výuky za účelem uvolnění po psychickém zatížení dětí. Pohyby dětí jsou přesnější, koordinovanější, rychlejší, účelnější (Petrová, 2010). Jemná motorika je ve škole rozvíjena především psaním, výtvarnými a pracovními činnostmi, čímž se zlepšuje např. psaní, rýsování, modelování nebo ovládání nástrojů (Thorová, 2015).

Vývoj poznávacích procesů

Dítě se stává aktivnějším i v oblasti poznání. Žák usiluje o aktivní přijímání informací, pochopení souvislostí, zjištění vlastností věcí a jevů, proto je žákem pozorným, zvědavým a vytrvalým.

Vnímání dětí začíná být cílevědomé. Vnímání konkrétních předmětů a jevů přechází k vnímání všeobecnému. Mezi 10. a 11. rokem dítěte je vnímání téměř stejně přesné jako u dospělého člověka (Flavell, 1993).

U dítěte mladšího školního věku dosahuje **představivost** vrcholu. Dítě umí rozlišit skutečnost a fantazii. Fantazie začíná být stále více potlačena realitou. Vlivem výuky je rozvíjena záměrná představivost, která dětem pomáhá úmyslně vyvolávat potřebné představy.

Na počátku uvedeného období převažuje mechanická a neúmyslná **paměť**, která postupně přechází k záměrnému zapamatování a k vytváření si záměrných paměťových strategií.

Pro žáka má velký význam rozvoj **pozornosti**, na níž je založena kvalita poznávacích procesů, a zároveň úspěšnost učení žáka. Na začátku školní docházky převažuje krátkodobá pozornost, proto je třeba volit kratší aktivity, střídát vyučovací metody a organizační formy, obnovovat motivaci, využívat relaxační chvílky či prvky her (Petrová, 2010).

Myšlení je dle Piageta ve fázi konkrétních operací, kdy dítě opírá své logické usuzování o realitu, názornou představu konkrétních věcí a jevů. Hlavně na počátku školní docházky je proto přínosné používat názorné pomůcky (Vágnerová, 2012). S vývojem myšlení se zároveň rozvíjí i **řeč** dítěte. Zvětšuje se slovní zásoba, složitost a délka vět, dochází k osvojení si gramatických pravidel a ke zdokonalení artikulace (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Emoční vývoj a socializace

I přesto, že pro dítě je nástup do školy emočně náročný, v průběhu období mladšího školního věku se dítě stává emočně stabilnějším a odolnějším vůči zátěži. Děti dokáží lépe porozumět svým pocitům, ovládat své emoce, uvědomit si své emoce i emoce druhých a komunikovat o nich (Thorová, 2015).

Dítě se stává školákem, čímž získává nové společenské postavení. Významnou roli v socializaci hraje učitel, ke kterému mají žáci zpočátku nekritický vztah, a vrstevníci. Dítě navazuje se spolužáky přátelské vztahy, učí se s nimi spolupracovat a být empatickým. Rodina zůstává citovou jistotou pro dítě i přesto, že se dítě od rodiny odpoutává (Petrová, 2010).

Žák mladšího školního věku v praktických činnostech

Praktické činnosti mohou napomáhat k všestrannému rozvoji žáků. Proto je důležité, aby pedagog respektoval vývojová specifika žáků mladšího školního věku. U žáků je pomocí manipulativních činností rozvíjena jemná motorika. Zároveň ve výuce praktických činností dochází k rozvoji představivosti, fantazie, myšlení, paměti, pozornosti či emocí. Díky užívání skupinových prací nebo nabízení pomoci druhým je rozvíjena i socializace.

V praktických činnostech jsou žáci většinou motivováni samotným charakterem předmětu. Jejich motivaci může zvýšit využívání různých technik a materiálů nebo užívání témat jim blízkým. Mezi taková témata můžeme zařadit i zvyky a tradice, z nichž mnohé jsou dodržovány v rodině, ve škole nebo v obci a žáci jsou tak do těchto témat vtahováni.

EMPIRICKÁ ČÁST

6 Výzkumné šetření

6.1 Charakteristika výzkumného šetření

Náměty pro praktické činnosti jsou často spojovány s ročními obdobími, ke kterým se vztahují i zvyky a tradice, které jsou významnou složkou života lidí. Zvyky, tradice a vědomosti s nimi spojené je třeba udržovat, připomínat a rozvíjet už od útlého věku dětí, a to nejen v rodině, ale i ve škole. Empirická část je proto zaměřena na výzkum týkající se implementace zvyků a tradic do výuky praktických činností na primární škole. Pozornost je věnována také dodržování zvyků a tradic v rodině a zjištění, zda se žáci podílí na kulturním životě v okolí svého bydliště.

Výzkumné šetření smíšeného designu bylo realizováno pomocí dvou výzkumných metod – rozhovoru a dotazníku. Smíšený výzkum je považován za obecný přístup, který je kombinací kvalitativních a kvantitativních metod v jednom výzkumu (Skutil, 2011).

Výzkumné šetření proběhlo v červnu roku 2020, kdy byla Česká republika postižena onemocněním COVID-19. Dne 11. března 2020 byly uzavřeny základní školy a vzdělávání probíhalo distanční formou. Dne 25. května 2020 byl za přísných hygienických opatření otevřen 1. stupeň základních škol, kdy část žáků navštěvovala základní školu a část pokračovala v distanční výuce. Situace měla dopad i na toto výzkumné šetření, proto se část respondentů zúčastnila výzkumu osobně ve výuce a část respondentů se ho zúčastnila online formou, prostřednictvím dotazníku vytvořeného pomocí Formuláře Google.

6.2 Cíle výzkumného šetření a stanovení výzkumných předpokladů

Hlavním cílem výzkumného šetření je zjistit, zda je téma kulturních zvyků a tradic využíváno ve výuce praktických činností. Dílčími cíli jsou:

- Sestavit rozhovor a dotazník pro žáky, ověřit navržené výzkumné šetření.
- Realizovat výzkumné šetření.
- Prostřednictvím rozhovoru připravit a motivovat žáky k vyplnění dotazníku.
- Zjistit teoretické poznatky žáků z oblasti folkloru, zvyků a tradic.
- Zjistit, které zvyky a tradice jsou ve výuce praktických činností upřednostňovány, a které naopak opomíjeny.
- Zjistit, zda a jakým způsobem žáci dodržují zvyky a tradice v rodině.
- Zjistit, zda a do jaké míry se žáci podílí na kulturním životě v okolí svého bydliště.

- Interpretovat a analyzovat výsledky rozhovoru a dotazníkového šetření.

Pro výzkumné šetření byly stanoveny následující **výzkumné předpoklady**:

Předpoklad č. 1: Zvyky a tradice žáci dodržují nejen ve výuce praktických činností, ale i doma.

Předpoklad č. 2: Vánoce a Velikonoce jsou zařazovány do výuky praktických činností čteněji oproti jiným zvykům a tradicím.

Předpoklad č. 3: Většina respondentů má zájem o zvyky a tradice, které jsou ve výuce praktických činností využívány s menší četností.

Předpoklad č. 4: Předpokládáme, že předmět praktické činnosti je oblíbenější u dívek než u chlapců, proto i doma vyrábí výrobky spojené se zvyky a tradicemi více dívek než chlapců.

6.3 Výzkumná metoda

Vlastnímu výzkumnému šetření předcházela pilotáž, jejíž cílem je získat předběžné informace o určité problematice (Chráška, 2016). Pilotáž byla realizována formou polostrukturovaného, skupinového **rozhovoru** (interview). Pomocí metody rozhovoru se shromažďují data, která jsou založena na verbální komunikaci tazatele a respondentů. Výhodou je navázání osobního kontaktu a lepší pochopení odpovědí respondentů (Chráška, 2016). Polostrukturovaný rozhovor je kompromisem mezi strukturovaným a nestrukturovaným rozhovorem. Tazatel vychází z předem připravených otázek a reaguje na průběh a podněty přicházející během rozhovoru (Skutil, 2011). Skupinový rozhovor by se měl odehrávat v přirozeném prostředí ve skupině se 6–10 členy. Nevýhodou je různá intenzita účasti respondentů, která závisí na úrovni jejich vědomostí k danému tématu, a která je odrazem míry jejich aktivity a agresivity (Chráška, 2016).

Metoda rozhovoru byla zvolena nejen jako prostředek pro získání dat a postojů žáků k danému tématu, ale i jako motivace a příprava žáků na vyplnění dotazníku týkajícího se tématu zvyků a tradic. Záměrem rozhovoru bylo zároveň uvést téma výzkumného šetření.

Následující výzkumnou metodou je **dotazník**, který Gavora (2000, s. 99) popisuje jako „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.*“ Výhodou použití dotazníku je poměrně rychlé shromáždění dat od velkého počtu respondentů (Chráška, 2016). Z použití metody dotazníku plyne řada nevýhod, mezi něž patří např. subjektivita výpovědí nebo omezená nabídka možností (Skutil, 2011).

Pro výzkumné šetření byl zkonstruován vlastní dotazník, který obsahuje 14 položek a je součástí přílohy č. 5. Podle stupně otevřenosti rozlišujeme otázky uzavřené, polouzavřené a otevřené (Gavora, 2000), které se v dotazníku vyskytují.

Online dotazník byl navíc doplněn o úvodní část, která obsahovala představení autorky a pokyny k vyplnění, a o průvodce, kterými byli Mimoni. Mimoni žáky motivovali k vyplňování a celým dotazníkem je provedli. Jednalo se o vtipné obrázky doplněné komentáři:

- „*Tímto dotazníkem tě provedou Mimoni. Podepiš se, abyste se spolu mohli lépe poznat.*“
- „*Dobrá práce, ale ještě nejsi u konce. Klikni na tlačítko DALŠÍ a pokračuj ve vyplňování.*“
- „*Pokračujeme.. Teď tě čeká několik dalších otázek, tak s chutí do toho, ať máš brzy hotovo!*“
- „*Hurá, si u konce! Pokud si poctivě vyplnil/a všechny otázky, klikni na tlačítko ODESLAT.*“

Online dotazník obsahoval položku „vzkaz“, kde žáci mohli uvést jakékoli postřehy získané během testu, např. zda se jim dotazník líbil/nelíbil nebo zda byl lehký/těžký. Možnost zanechání vzkazu využilo 19 z 38 respondentů a tato položka nebude samostatně vyhodnocena.

6.4 Charakteristika výzkumného vzorku

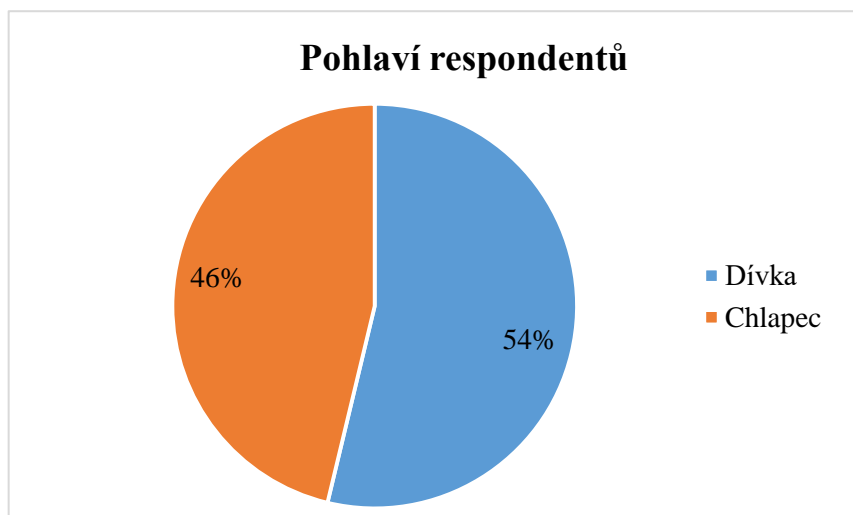
Základním výzkumným vzorkem pro výzkumné šetření této diplomové práce byli žáci 4. a 5. ročníků Základní školy Němčice nad Hanou. Celá diplomová práce je zaměřena na zvyky a tradice spojené s městem Němčice nad Hanou a jeho blízkým okolím, proto byla zvolena zmíněná plnoorganizovaná základní škola.

Celkem se výzkumného šetření zúčastnilo 80 respondentů, z toho 42 respondentů osobně ve výuce a 38 respondentů online formou, prostřednictvím online dotazníku. Složení výzkumného vzorku z hlediska pohlaví a návštěvnosti jednotlivých tříd bylo zjištěno demografickými položkami v úvodní části dotazníkového šetření. Výsledky zmíněných dvou položek jsou vyhodnoceny do tabulek a grafů níže.

Položka č. 1: Pohlaví respondentů

Tabulka č. 1: Složení respondentů dle jejich pohlaví

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dívka	43	54 %
Chlapec	37	46 %

Graf č. 1: Složení respondentů dle jejich pohlaví

V první položce bylo zjišťováno pohlaví respondentů. Výzkumného šetření se zúčastnilo 43 dívek, to znamená 54 % z celkového počtu respondentů, a 37 chlapců, což odpovídá 46 % respondentů.

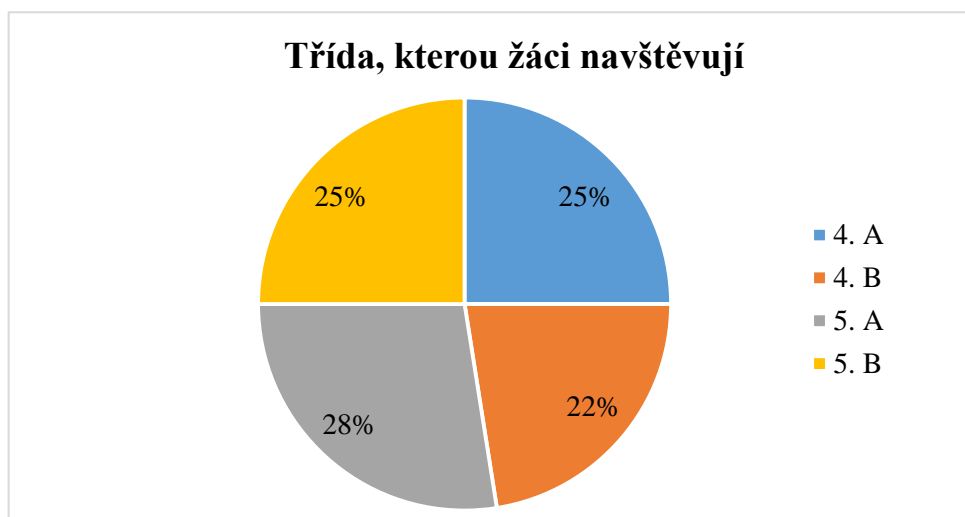
Bylo předpokládáno, že u některých položek výzkumného šetření bude mít pohlaví žáků vliv na jejich odpovědi. Při vyhodnocování jednotlivých položek bylo zjištěno, že odpovědi dívek a chlapců byly u většiny položek srovnatelné. Odpovědi se výrazněji lišily a byly zajímavé u 2. otázky v rozhovoru a u dotazníkových položek č. 3, 8, 11, 12 a 13, u kterých bude při vyhodnocení zohledněno pohlaví žáků.

Položka č. 2: Navštěvuji třídu:

Položka č. 2 se věnovala ročníku, který žáci navštěvují. Výzkumné šetření bylo zaměřeno pouze na žáky 4. a 5. ročníků, které jsou na 1. stupni základních škol zařazeny do 2. vzdělávacího období. Výzkum byl úmyslně zaměřen na vyšší ročníky 1. stupně z důvodu předpokládané celkové vyšší vyspělosti žáků, např. vyšší čtenářská gramotnost, více zkušeností s předmětem praktické činnosti.

Tabulka č. 2: Složení respondentů z hlediska tříd, které navštěvují

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
4. A	20	25 %
4. B	18	22 %
5. A	22	28 %
5. B	20	25 %

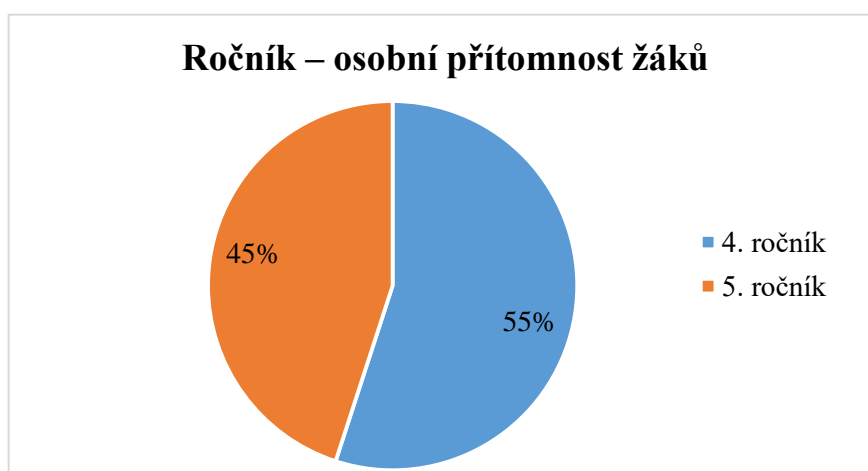
Graf č. 2: Složení respondentů z hlediska tříd, které navštěvují

Počty žáků ve třídách byly velmi vyrovnané. Dle tabulky se výzkumného šetření zúčastnilo 38 žáků 4. ročníku, přesněji 20 žáků z třídy 4. A a 18 žáků z třídy 4. B. Z 5. ročníku se zúčastnilo 42 žáků, konkrétně 22 žáků z třídy 5. A a 20 žáků z třídy 5. B.

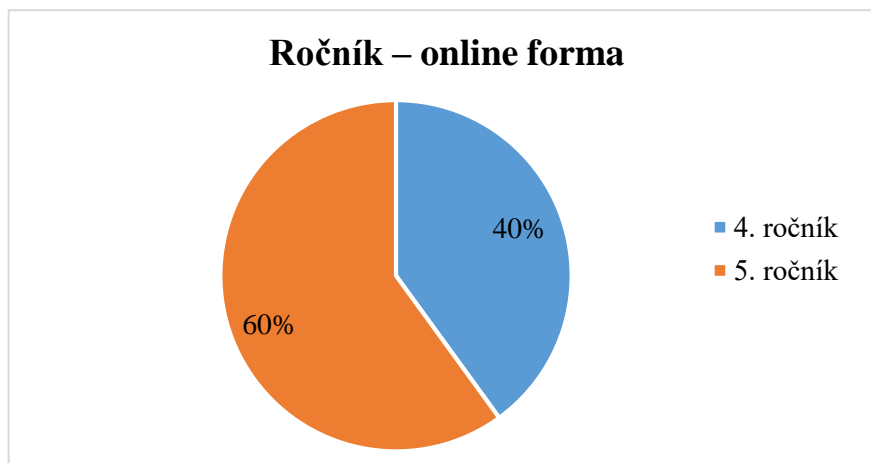
Složení respondentů 4. a 5. ročníků bylo sledováno z hlediska způsobu získání dat.

Tabulka č. 3: Složení respondentů jednotlivých ročníků z hlediska způsobu získání dat

Odpovědi	Osobní přítomnost žáků		Online forma	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
4. ročník	23	55 %	15	40 %
5. ročník	19	45 %	23	60 %
Celkem	42	100 %	38	100 %

Graf č. 3: Složení respondentů jednotlivých ročníků – osobní přítomnost žáků

Graf č. 4: Složení respondentů jednotlivých ročníků – online forma

Za osobní přítomnosti se výzkumného šetření zúčastnilo celkem 42 žáků, přesněji 55 % respondentů ze 4. ročníku a 45 % respondentů 5. ročníku. Online formu výzkumného šetření využilo celkem 38 žáků, z toho 40 % respondentů ze 4. ročníku a 60 % respondentů z 5. ročníku. Ze zjištěných výsledků vyplývá, že osobně se výzkumu zúčastnilo o 10 % více žáků 4. než 5. ročníku. Online formou se výzkumu zúčastnilo o 20 % více žáků 5. než 4. ročníku.

6.5 Předvýzkum

Funkčnost výzkumných nástrojů byla ověřena prostřednictvím předvýzkumu. Předvýzkum je považován za zmenšený model vlastního výzkumu, který se provádí na malém počtu osob (Chráska, 2016). Cílem bylo zjistit, zda jsou otázky rozhovoru a dotazníku srozumitelné a správně zvolené, zda jsou respondenti ochotni na otázky odpovídat, a jaká časová dotace bude pro výzkumné šetření potřebná.

Předvýzkum proběhl v květnu roku 2020 a byla ověřena funkčnost obou forem výzkumného šetření – online dotazníkového šetření a výzkumného šetření realizovaného ve výuce za osobní účasti autorky ve škole. Celkem se předvýzkumu zúčastnily 4 dívky, 2 dívky 4. ročníku a 2 dívky 5. ročníku.

Po realizaci obou forem výzkumného šetření bylo zjištěno, že 4. otázka v rozhovoru je pro respondenty online dotazníkového šetření nesrozumitelná a příliš složitá, proto z něj byla odstraněna a ponechána pouze v rozhovoru, který probíhal ve výuce.

Aktivita, která je součástí rozhovoru, byla vyhotovena ve dvou různě obtížných variantách. Lehčí varianta obsahovala 8 zvyků a tradic a 8 jejich znaků. Těžší varianta obsahovala 10 zvyků a tradic a 20 jejich znaků. Bylo zjištěno, že těžší varianta, kde žáci doplňují ke každému zvyku 2 znaky je časově náročná, proto konečná verze této aktivity obsahuje 9 zvyků a tradic a 9 jejich znaků.

U dotazníkového šetření byla upravena položka č. 9, která je zaměřena na nejpoužívanější materiál v praktických činnostech. Původně žáci mohli označit pouze jednu možnost, což bylo vyhodnoceno jako nedostačující. Výběr byl rozšířen na volbu 3 materiálů. Bylo zjištěno, že další otázky rozhovoru i dotazníku v obou formách jsou správně formulované a srozumitelné.

Dále bylo zjištěno, že téma je pro respondenty zajímavé a jsou ochotni na otázky odpovídat. Čas potřebný pro vyplnění online dotazníku byl přibližně 10 minut a čas pro realizaci výzkumného šetření ve školní výuce byl 30 minut.

Cíle předvýzkumu byly splněny, proto jej hodnotíme jako přínosný.

6.6 Průběh výzkumného šetření

Výzkumné šetření ve výuce proběhlo 2. – 3. 6. 2020 v ZŠ Němčice nad Hanou. Celé šetření se uskutečnilo se souhlasem vedení školy, které bylo předem seznámeno s průběhem šetření.

Nejprve se autorka představila a sdělila cíl hodiny, poté následoval rozhovor a aktivita „*Lidové zvyky a tradice a jejich znaky*.“ Dále byli žáci instruováni k vyplnění dotazníku, který vyplňovali samostatně. Dotazník byl anonymní. Při realizaci výzkumného šetření byl vždy přítomen pedagog, který do průběhu hodiny nijak nezasahoval. Po ukončení šetření pedagog pokračoval ve výuce. Návratnost dotazníků ve výuce byla 100 %, dotazníků bylo rozdáno i vybráno 42.

Výzkumné šetření online formou probíhalo 2. – 17. 6. 2020 a online dotazníky byly žákům distribuovány pomocí třídních učitelů. V online dotaznících žáci uváděli své jméno, aby bylo zřejmé, kdo úkol splnil, nebo zda některý žák neodeslal odpověď vícekrát. Jména žáků nebyla ve vyhodnocení nikde uváděna. K vyplnění online dotazníku bylo osloveno 51 žáků, kteří pokračovali ve vzdělávání distanční formou studia. Dle předpokladů třídních učitelů se očekávalo, že někteří žáci dotazník nevyplní. Zmínění žáci odmítali spolupracovat a plnit úkoly do výuky zadávané pedagogy. Online dotazník vyplnilo 38 žáků, návratnost online dotazníků činila 75 %.

6.7 Analýza výzkumného šetření – rozhovor

Rozhovor obsahuje 6 otázek, které byly částečně založeny na fotografii z roku 2015, pořízené panem Michalem Wolfem, na akci Mikroregion Němčicko se baví v Němčicích nad Hanou. Fotografie je přílohou č. 2 této diplomové práce. Součástí rozhovoru je aktivita „*Lidové zvyky a tradice a jejich znaky.*“

Rozhovor ve výuce probíhal vždy ve třídách se skupinami 7–13 žáků. Celé rozhovory byly nahrávány na diktafon, s čímž byli žáci i učitelé tříd srozuměni. Pro žáky vzdělávající se distanční formou byl vytvořen online dotazník, který obsahoval část rozhovoru realizovaného ve výuce. Autorka by chtěla upozornit, že odpovědi žáků byly přepsány do spisovného jazyka.

Otázka č. 1 – Pozorně se podívejte na fotografii, co na ni vidíte? Popište fotografii.

Záměrem otázky bylo vyzvat žáky k poznání zobrazované skutečnosti prostřednictvím zmíněné fotografie. Tato jednoduchá otázka byla zvolena jako prostředek pro odbourání strachu z mluvení a navození přátelské atmosféry.

Většina respondentů si nejdříve všimla hlavních znaků fotografie, jmenovali tedy lidi, kroj, tanec, vystoupení nebo oslavu. Po doplňující otázce: „*Z jakých částí se kroj skládá?*“ žáci jmenovali části kroje: sukně, stuha a mašle kolem pasu, košile, punčochy, střevíce, vesta nebo černý kabátek, kalhoty, či gatě, pásek, gumáky, či holínky, klobouk, nebo uváděli látku a výšivky. Někteří si dokonce všimli erbů Mikroregionu Němčicko.

Žáci odpovídali spíše jednoslovně a ve všech třídách velmi podobně, proto není uveden výčet konkrétních odpovědí. Je uveden pouze výčet některých odpovědí získaných online formou. Odpovědi byly taktéž velmi podobné a lišily se spíše v rozsahu sdělení.

- „*Taneční skupina, mají kroje.*“ – chlapec, 4. ročník
- „*Tanečnický v krojích. Kroje žen (šátek, věneček, halenka, sukně, punčochy, boty a mašle). Kroje mužů (klobouk, košile, vesta, kalhoty, holínky a opasek). Tančí lidové tance na podiu, v pozadí znaky vesnic.*“ – dívka, 4. ročník
- „*Lidé mají kroje a asi tam mají nějakou oslavu. Obrázek je veselý.*“ – dívka, 4. ročník
- „*Nosí kroje a skládají se z látek z ovcí a kůží a za nimi jsou ploty a brána se znaky obcí.*“ – chlapec, 5. ročník
- „*Lidé mají oblečený kroj, ženy mají dlouhé sukně a bílou halenku a muži mají kalhoty bílou košilku a přes košilku mají černou vestu, na hlavě mají klobouk.*“ – dívka, 5. ročník

Otázka č. 2 – Šli byste se na takové vystoupení podívat?

Druhá otázka plynule navazovala na předchozí práci s fotografií a zjišťovala zájem žáků o zhlédnutí vystoupení folklorního souboru. Žáci hlasovali pomocí zvednutí ruky a navzájem tedy viděli, kdo by se vystoupení rád zúčastnil, a kdo ne. Zde bylo zajímavé sledovat průběh hlasování, kdy někteří žáci viděli, že by jejich kamarád šel, a proto se dodatečně přihlásili i další. Může být konstatováno, že žáci jsou v tomto věku ovlivnitelní názory svých vrstevníků.

Výsledky byly zpracovány do přehledné tabulky, kde jsou zahrnuty odpovědi z výzkumného šetření konaného ve výuce ve škole, i odpovědi získané online formou. Ze zjištěných výsledků vyplývá, že převažuje spíše zájem o vystoupení folklorního souboru (43 odpovědí) než nezájem (37 odpovědí). Zajímavostí je, že vyšší zájem o vystoupení mají dívky než chlapci. Na vystoupení by se rádo přišlo podívat 27 dívek (63 %) a 16 chlapců (43 %).

Tabulka č. 4: Zájem o zhlédnutí vystoupení folklorního souboru

Odpovědi	Počet odpovědí dívek		Počet odpovědí chlapců		Počet odpovědí celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	27	63 %	16	43 %	43	54 %
NE	16	37 %	21	57 %	37	46 %

Otázka č. 3 – Víte, co je to folklorní soubor? Znáte nějaký folklorní soubor z okolí?

Záměrem otázky bylo zjistit, zda mají respondenti povědomí o pojmu folklorní soubor. Zjistili jsme, že většina žáků ví, co takový soubor dělá, jak jsou v něm lidé oblečeni nebo čemu se soubor věnuje. V online dotazníku se několikrát vyskytla nesprávná odpověď, odpověď „nevím“ nebo velmi nepřesný popis tohoto pojmu, kde z odpovědi nebylo jasné, zda znají význam pojmu folklorní soubor. Zde je uvedena stručná ukázka nepřesných, či nesprávných odpovědí:

- „Oblečení.“ – chlapec, 4. ročník
- „Myslím, že je to sbor se zpěváky.“ – chlapec, 4. ročník
- „Nějaký soubor.“ – dívka, 4. ročník
- „Skupina lidí, která se věnuje nějaké činnosti.“ – chlapec, 5. ročník
- „Druh tance.“ – dívka, 5. ročník
- „Vystoupení.“ – dívka, 5. ročník

Druhá část otázky se zaměřovala na znalost názvu některého folklorního souboru z okolí Němčic nad Hanou. Bylo zjištěno, že znalosti žáků z této oblasti jsou slabé. Ve výuce pouze 8 jedinců znalo místní soubor Pantlák, většina o něm ani neslyšela. V online dotazníku byla druhá část otázky opomíjena a často nebyla vůbec zodpovězena. Pantlák uvedli pouze 3 respondenti.

Uvádíme výčet pouze některých odpovědí získaných ve výuce i online formou, protože odpovědi se často svým obsahem velmi podobaly.

- „Znám Pantlák a je to taneční soubor.“ – chlapec, 4. ročník
- „Lidé, kteří tancují lidové tance a zpívají. Neznám žádný.“ – dívka, 4. ročník
- „Folklorní soubor jsou tanečníci, muzikanti a zpěváci, kteří tancují, hrají a zpívají.“ – dívka, 4. ročník
- „Folklorní soubor je taneční soubor, kde se i zpívá. Neznám žádný.“ – chlapec, 5. ročník
- „Soubor lidí v krojích, který udržuje tradice.“ – dívka, 5. ročník
- „Soubor, kam chodí lidé dobrovolně, oblékají se do krojů a vystupují.“ – dívka, 5. ročník
- „Folklorní soubor jsou tančící a zpívající lidé. Znám folklorní soubor Pantlák.“ – dívka, 5. ročník

Otázka č. 4 – Podívejte se pozorně na fotografii a všimněte si, že ženy i muži mají různé kroje. Jsou různě vyšívané, mají různé barvy i střihy. Zamyslete se, co můžeme podle různých krojů poznat?

Otázka směřovala k hlubšímu pochopení odlišností jednotlivých krojů a byla zařazena spíše ze zajímavosti, zda žáci mají o této problematice přehled. Otázka byla součástí pouze výzkumného šetření ve výuce. Žáci spolupracovali jako kolektiv a vzájemně své odpovědi doplňovali.

Překvapivě žáci věděli, že můžeme poznat, zda je člověk vdaný, ženatý nebo svobodný. Dále znali, že můžeme poznat majetkové a sociální poměry lidí, tedy jestli je člověk bohatý nebo chudý. Žáci také věděli, že podle kroje můžeme určit, odkud člověk pochází, z jakého je regionu nebo kroj může vyjadřovat jak, a na co je daný kraj bohatý.

Otázka č. 5 – Zamyslete se, zda jste někdy viděli kroj (kromě kroje na fotografii).

Tato otázka propojuje poznatky z úvodní fotografie s realitou a zjišťuje, zda respondenti někdy viděli kroj. Žáci ve třídě hlasovali pomocí zvednutí ruky a hlasování bylo tajné, se zavřenými očima. Důvodem tajného hlasování bylo, aby se žáci nestyděli přihlásit, nemohli se navzájem ovlivňovat, případně aby se nestali terčem posměchu.

Tabulka č. 5: Viděli jste někdy kroj?

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	75	94 %
NE	5	6 %

Tabulka č. 5 popisuje výsledky získané prostřednictvím online dotazníku a ve výuce. Dle zjištěných výsledků 94 % z celkového počtu respondentů se již někdy s krojem setkala a pouze 6 % respondentů vidělo kroj poprvé v průběhu výzkumného šetření.

Otázka č. 6 – Kde jste kroj viděli? U jakých dalších příležitostí můžeme vidět krojované nebo kroje v dnešní době?

Otázka vede žáky k zamyšlení, kde kroj, krojované nebo folklorní soubor viděli, případně kdyby zmíněné chtěli vidět, kam by zavítali. Žáci v rámci celého výzkumného šetření, ve výuce i v online dotazníku, jmenovali s různými četnostmi: fotky, videa, televizi, film, kino, divadlo, mši v kostele, výstavu nebo koncert. Mezi odpověďmi zazněla možnost vidět kroj v hudební výchově, na soutěži O hanáckého kohóta, někteří žáci měli kroj oblečený nebo mají kroj doma, či u babičky. Vyskytla se odpověď, že kroj můžeme vidět na svatbách, a že významné je nošení kroje na Slovácku. Z akcí respondenti obecně jmenovali vystoupení, slavnosti, kulturní akce a oslavy města, dále konkrétně hody, masopustní průvod (fašanky), Hanácký divadelní máj, jízdu králů ve Vlčnově, otevírání naučné stezky Masarykova lípa, stavění a kácení máje, Velikonoce, vítání jara, vynášení Morany nebo Traktoriádu. Tato otázka nám nabízí základní, ne však kompletní přehled výskytu krojů a krojovaných. Tabulka s výčtem odpovědí a jejich četnostmi je součástí přílohy č. 3.

Celý rozhovor směřoval k faktu, že krojování a folklorní soubory jsou důležitou součástí našeho společenského a kulturního života. Krojování a folklorní soubory vystupují na různých kulturních akcích, čímž nám připomínají minulost a přispívají k udržování lidových zvyků a tradic, aby nezanikly. Téma lidových, kulturních zvyků a tradic je obsahem následujících aktivit a dotazníku.

Aktivita „Lidové zvyky a tradice a jejich znaky“

Úkolem aktivity bylo žáky seznámit, případně jim připomenout a zopakovat základní charakteristiku vybraných zvyků a tradic. Tato činnost byla vyhodnocena zvláště pro výzkumné šetření konané ve výuce za osobní přítomnosti žáků, a zvláště pro jeho online formu.

Průběh a vyhodnocení aktivity realizované ve výuce

Ve výuce se výzkumného šetření zúčastnilo 42 žáků ze 4. a 5. ročníků. Původní verze aktivity spočívala ve spolupráci celé třídy, která nemohla být kvůli přísným pravidlům ve škole zrealizována. Aktivita proběhla formou samostatné práce a následovala společná kontrola.

Každý žák dostal soubor lístečků, kde bylo uvedeno 9 konkrétních lidových zvyků a tradic, a samostatné lístečky s jejich znaky. Materiál k této aktivitě je součástí přílohy č. 4. Úkolem žáků bylo přiřadit jednotlivé znaky ke zvykům, kde ke každému zvyku náležel právě jeden znak. Aktivita byla připravena na tabuli ve zvětšené verzi, na které byla žákům činnost vysvětlena, jako příklad bylo uvedeno nesprávné řešení jednoho ze znaků – „*Zdobení vajíček, pomlázka*“, který byl přiřazen např. k Dušičkám.

U činnosti byly upozorovány rozdíly v tempu práce žáků, kdy nejrychlejším činnost trvala přibližně 1–2 minuty, naopak pomalejším zhruba 5 minut. Následně proběhla společná kontrola. Vybraný žák vždy doplnil ústně znak ke zvyku a správné řešení šel vzápětí doplnit na tabuli. V čase, kdy žák doplňoval správné řešení na tabuli, byly žákům kladeny doplňující otázky k vybraným zvykům.

Celkem 27 ze 42 respondentů doplnilo všechny znaky k lidovým zvykům a tradicím správně. Patnáct respondentů chybovalo vždy u 2–3 zvyků. Nejčastěji zaměňovali znaky Dušiček a Božího těla, pálení čarodějnic a Božího těla, pálení čarodějnic a masopustu. Obtížnost této aktivity byla individuální, každý žák měl z této oblasti různé množství znalostí.

Vyhodnocení doplňujících otázek:

„*Kdy slavíme Dušičky?*“ Žáci věděli, že Dušičky slavíme na podzim, ale konkrétní datum 2. listopadu neznali.

„*Jaké je tradiční jídlo, které se jí na sv. Martina?*“ Žáci ve všech třídách správně zodpověděli svatomartinskou husu.

„*Co můžeme vyrábět v období adventu?*“ Zde byla očekávána odpověď „adventní věnec“, která byla v každé třídě vyřčena. Někteří žáci jmenovali i adventní kalendář.

„*Znáš nějaké další zvyky, které se dělají na Vánoce, Štědrý den?*“ Žáci si ve všech třídách vzpomněli na lití olova, kde se z odlitku věští budoucnost, a rozkrajování jablka, kde hvězdička

značí štěstí a zdraví, a naopak červ nebo křížek značí nemoc, smrt. Dále žáci jmenovali házení střevícem, zdobení stromečku nebo tradiční štedrovečerní pokrm, kapra. Jeden žák zmínil pečení Vánočky, do které se zapéká mince nebo hrách. Nálezce předmětu bude mít štěstí, peníze.

„Víte, kdy slavíme svátek Tří králů?“ Žáci všech ročníků věděli, že Tři králové chodí v zimě, v měsíci lednu. Žáci 5. ročníků znali přesný datum 6. ledna. Žáci 4. ročníků k přesnému datu došli také, ovšem po několika pokusech.

„Jak jinak říkáte pomlázce (prutu, kterým chlapci šlehají dívky)?“ U této otázky byl očekáván širší soubor názvů, žáci jmenovali pouze mrskačku, kocar, vařečku.

„Znáte nějakou další lidovou tradici, zvyk, který Vám v tomto cvičení chyběl?“ Žáci jmenovali jízdu králů, hody a sv. Mikuláše. Většina žáků si nevzpomněla na žádný další lidový zvyk. Dva žáci jmenovali „Na Marka zasad' oharka,“ a „Lucie noci upije a dne nepřidá,“ o nichž hovoříme jako o pranostikách.

Vyhodnocení aktivity realizované online formou

První část online dotazníku obsahovala kromě otázek rozhovoru i zkrácenou verzi aktivity „Lidové zvyky a tradice a jejich znaky.“ Aktivita obsahovala 5 zvyků a 5 jejich znaků (svatý Martin – pečená husa, advent – období čtyř týdnů před Vánocemi, Tři králové – K † M † B † 2020 Kašpar, Melichar a Baltazar, masopust – průvod masek, Velikonoce – barvení vajíček).

Tabulka č. 6: Vyhodnocení aktivity realizované online formou

Odpovědi	Správné odpovědi	Špatné odpovědi
Svatý Martin	32	6
Advent	37	1
Tři králové	35	3
Masopust	33	5
Velikonoce	35	3

Správně doplnilo všechny znaky ke konkrétním zvykům 30 z 38 respondentů, z čehož usuzujeme, že obtížnost tohoto cvičení byla lehká. Z tabulky č. 6 vyplývá, že 6 respondentů chybovalo u sv. Martina, kde místo znaku „pečená husa“ žáci ve 4 případech označili možnost „průvod masek.“ U masopustu, pro který je typický průvod masek, chybovalo 5 respondentů, z toho 4 žáci tomuto zvyku připsali znak „pečená husa.“ Žáci nejčastěji zaměňovali znaky zvyků sv. Martina a masopustu.

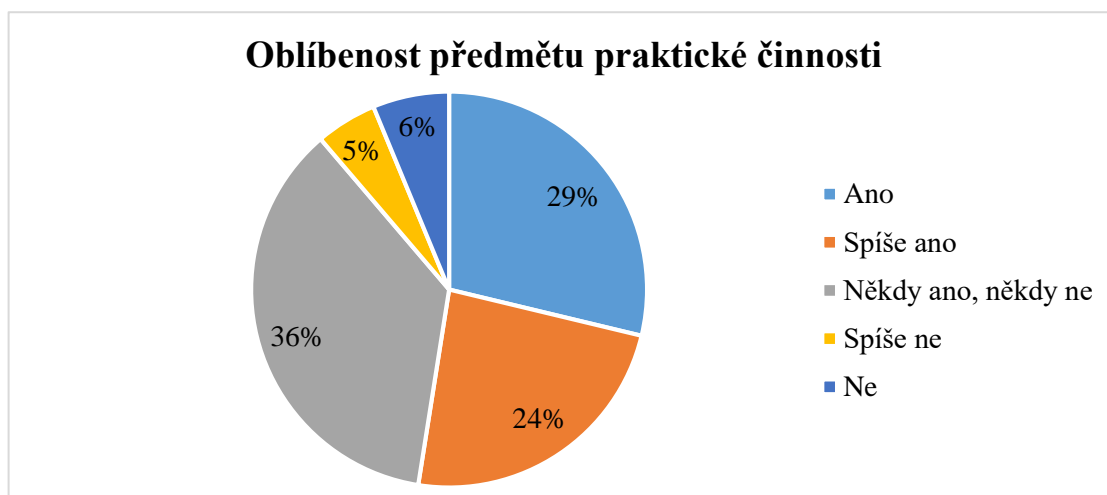
6.8 Analýza výzkumného šetření – dotazník pro žáky

Následující podkapitola se zabývá vyhodnocením dotazníkových položek. Výsledky jsou zpracovány do tabulek a výsečových, pruhových nebo sloupcových grafů. Každá položka je doplněna komentářem. Položka č. 1 a 2 byla věnována demografickým údajům, analýza obou položek je uvedena výše v textu.

Položka č. 3: Předmět praktické činnosti je mým oblíbeným předmětem

Tabulka č. 7: Oblíbenost předmětu praktické činnosti

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	23	29 %
Spíše ano	19	24 %
Někdy ano, někdy ne	29	36 %
Spíše ne	4	5 %
Ne	5	6 %

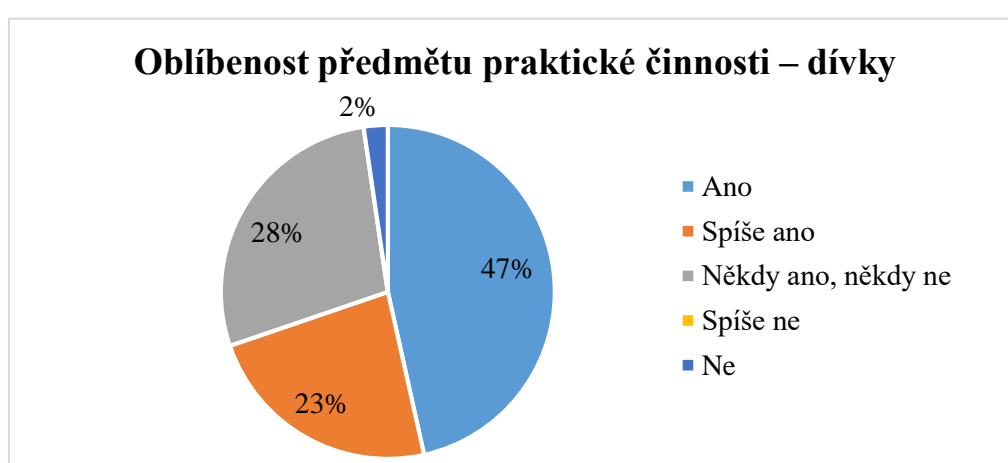
Graf č. 5: Oblíbenost předmětu praktické činnosti

Položka č. 3 zjišťovala míru oblíbenosti předmětu praktické činnosti. Respondenti vybírali z pěti odstupňovaných možností, od možnosti ano až po možnost ne. Možnost ano označilo 23 žáků, tj. 29 % a možnost spíše ano označilo 19 žáků, tj. 24 %. Možnost ano a spíše ano může být označena za kladnou, proto může být řečeno, že více než polovina respondentů označila, konkrétně 53 % respondentů má k předmětu kladný vztah. Neutrální odpověď označilo nejvíce žáků, konkrétně 29 žáků, tedy 36 % respondentů. Odpověď spíše ne a ne může být souhrnně označena za zápornou, záporný vztah k praktickým činnostem má 9 žáků, 11 % respondentů.

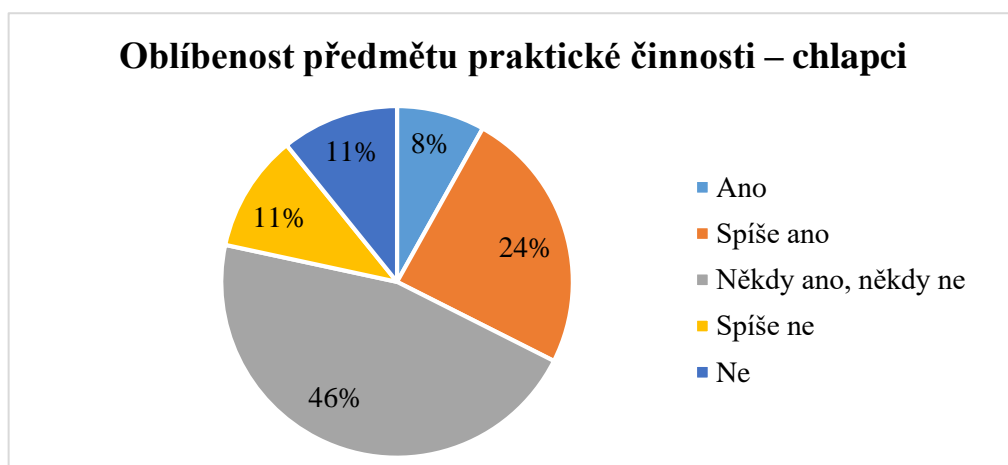
Zajímavé je sledovat oblíbenost předmětu praktické činnosti z hlediska pohlaví.

Tabulka č. 8: Oblíbenost předmětu praktické činnosti z hlediska pohlaví

Odpovědi	Dívky		Chlapci	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	20	47 %	3	8 %
Spíše ano	10	23 %	9	24 %
Někdy ano, někdy ne	12	28 %	17	46 %
Spíše ne	0	0 %	4	11 %
Ne	1	2 %	4	11 %

Graf č. 6: Oblíbenost předmětu – odpovědi dívek

Graf č. 7: Oblíbenost předmětu – odpovědi chlapců

Z grafů č. 6 a 7 vyplývá, že předmět praktické činnosti je oblíbenější u dívek než u chlapců. Po srovnání odpovědí kladnou odpověď zvolilo 70 % dívek z celkové počtu dívek a 32 % chlapců z celkového počtu chlapců. Neutrální odpověď označilo 28 % dívek a 46 % chlapců. Zápornou odpověď označily 2 % dívek, což odpovídá jedné dívce, a 22 % chlapců, tedy 8 chlapců.

Položka č. 4: Co tě jako první napadne, když se řeknou „Lidové zvyky a tradice“?

Tabulka č. 9: Pojem lidové zvyky a tradice

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Konkrétní zvyky a tradice (např. Vánoce)	52	65 %
Kroj	14	18 %
Slavíme je pravidelně každý rok	6	8 %
Tanec	5	6 %
Písničky	3	4 %
Svátky	4	5 %
Nic	3	4 %
Jiné	4	5 %

Graf č. 8: Pojem lidové zvyky a tradice

Čtvrtá položka zjišťuje, s čím si respondenti spojují pojem lidové zvyky a tradice, a zda mají základní povědomí o jeho významu. Respondenti odpovídali formou volné odpovědi, ze kterých byly následně vytvořeny jednotlivé kategorie odpovědí. V jedné odpovědi se často vyskytovalo více názorů, proto součet relativních četností není 100 %.

Z výsledků vyplývá, že 65 % z celkového počtu respondentů si vybaví konkrétní lidový zvyk. Do této kategorie bylo zahrnuto velké množství lidových zvyků a tradic, proto byla kategorie konkrétněji rozpracována v tabulce č. 10. Kroj nebo jeho konkrétní část si vybavilo 18 % respondentů. 8 % respondentů považuje lidové zvyky a tradice za něco, co slavíme pravidelně každý rok. S menší četností se vyskytla odpověď tanec, svátky a písničky. Odpověď nic uvedly 4 % respondentů, což si může být vysvětleno například tím, že o zmíněné téma nemají zájem, nic o něm nevědí, nemají tento pojem s ničím spojený nebo se jim pouze nechtělo přemýšlet nad odpovědí.

Do kategorie jiné byly zařazeny odpovědi, které byly zmíněny pouze jednou a svým obsahem nezapadaly do žádné z vytvořených kategorií. Tito respondenti si vybavili babičku, dědečka, naši minulost, že děláme všechno spolu a knihu s tradicemi, kterou respondent vlastní.

Následující tabulka nabízí výčet odpovědí a jejich četností z kategorie konkrétní zvyky a tradice.

Tabulka č. 10: Výčet kategorie konkrétní zvyky a tradice

Odpovědi	Absolutní četnost
Vánoce	34
Velikonoce	29
Masopust	11
Pálení čarodějnic	9
Tři králové	8
Dušičky	5
Advent	4
Stavění a kácení máje	3
Svatý Martin	2
Mikuláš	2
Svatá Barbora	1
Hody	1
Silvestr	1
Ostatky	1
Boží tělo	1

Celkem 52 respondentů si pod daným pojmem vybaví konkrétní zvyk, tradici. Tito respondenti ve svých odpovědích uvedli celkem 112 zvyků, průměrně uváděli 2 zvyky.

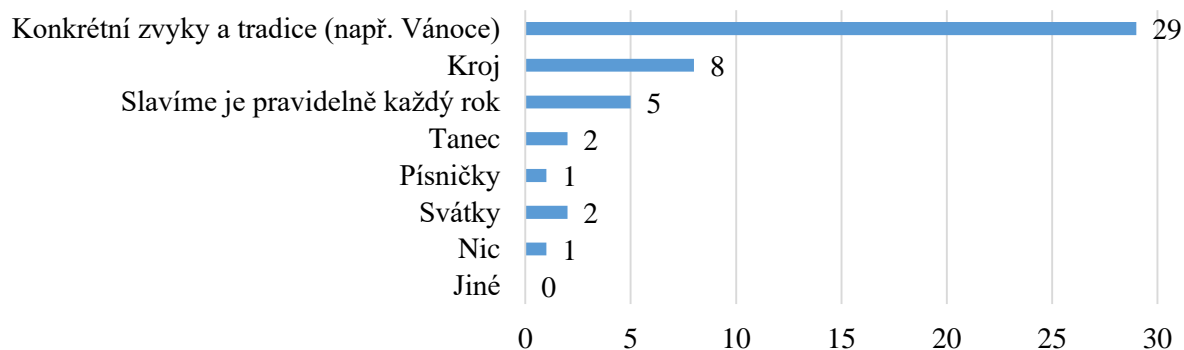
Dle očekávání respondenti nejčastěji uváděli Vánoce, které napsalo 34 respondentů. Dotazovaní uváděli i vánoční zvyky a tradice, např. rozkrajování jablka, pouštění lodiček, zpívání koled nebo přípravu štědrovečerní tabule s jedním talířem navíc. Na druhém místě byly Velikonoce, které uvedlo 29 respondentů, a tradice s nimi spojené, např. barvení a malování vajíček, pomlázka nebo hledání vajíček. Mezi další, čteněji zastoupené patří masopust, pálení čarodějnic nebo Tři králové, které si někteří žáci spojují s tříkrálovou sbírkou. Další uváděné zvyky s nižší četností jsou uvedeny v tabulce.

U této položky je zajímavé sledovat výsledky z hlediska způsobu získání dat, byly rozlišeny odpovědi získané ve výuce ve škole a odpovědi získané od žáků online formou.

Tabulka č. 11: Pojem lidové zvyky a tradice z hlediska způsobu získání dat

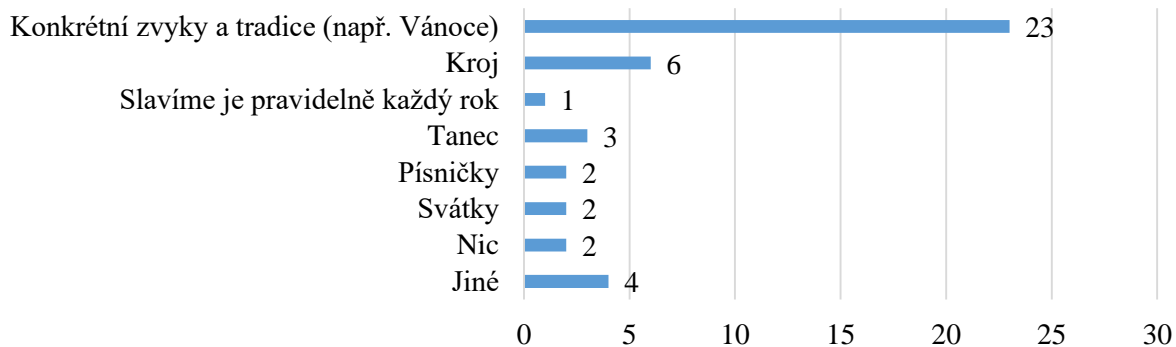
Odpovědi	Osobní přítomnost žáků		Online forma	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Konkrétní zvyky a tradice (např. Vánoce)	29	69 %	23	60 %
Kroj	8	19 %	6	16 %
Slavíme je pravidelně každý rok	5	12 %	1	3 %
Tanec	2	5 %	3	8 %
Písničky	1	2 %	2	5 %
Svátky	2	5 %	2	5 %
Nic	1	2 %	2	5 %
Jiné	0	0 %	4	11 %

Pojem lidové zvyky a tradice – osobní přítomnost žáků

Graf č. 9: Pojem lidové zvyky a tradice – osobní přítomnost žáků

Pojem lidové zvyky a tradice – online forma

Graf č. 10: Pojem lidové zvyky a tradice – online forma

Dle zjištěných výsledků bylo konstatováno, že výsledky z hlediska způsobu získání dat jsou velmi podobné. Rozdílné výsledky byly zaznamenány u kategorie slavíme je pravidelně každý rok, což uvedlo 12 % z celkového počtu osobně přítomných žáků a 3 % z celkového počtu online respondentů. Zajímavé výsledky byly spatřeny u kategorie konkrétní zvyky a tradice, kterou uvedlo 69 % z celkového počtu osobně přítomných žáků a 60 % z celkového počtu online respondentů. I přesto, že procentuální rozdíl u zmíněné kategorie není na první pohled příliš velký, v tabulce č. 12 je uveden podrobnější výčet zmíněné kategorie.

Tabulka č. 12: Výčet kategorie konkrétní zvyky a tradice z hlediska způsobu získání dat

Odpovědi	Osobní přítomnost žáků	Online forma
	Absolutní četnost	Absolutní četnost
Vánoce	19	15
Velikonoce	15	14
Masopust	8	3
Pálení čarodějnic	8	1
Tři králové	7	1
Dušičky	5	0
Advent	4	0
Stavění a kácení máje	1	2
Svatý Martin	2	0
Mikuláš	2	0
Svatá Barbora	1	0
Hody	0	1
Silvestr	1	0
Ostatky	1	0
Boží tělo	1	0
Celkem	75	37

Jak už bylo sděleno dříve, do kategorie konkrétních zvyků a tradic byly zařazeny odpovědi 52 respondentů, kteří uvedli celkem 112 zvyků a tradic. Z tabulky č. 12 vyplývá, že žáci, kteří se výzkumu účastnili za osobní přítomnosti, uvedli celkem 75 zvyků. Naopak žáci, kteří absolvovali výzkum online formou, uvedli oproti osobně přítomným účastníkům poloviční počet zvyků, pouze 37 zvyků.

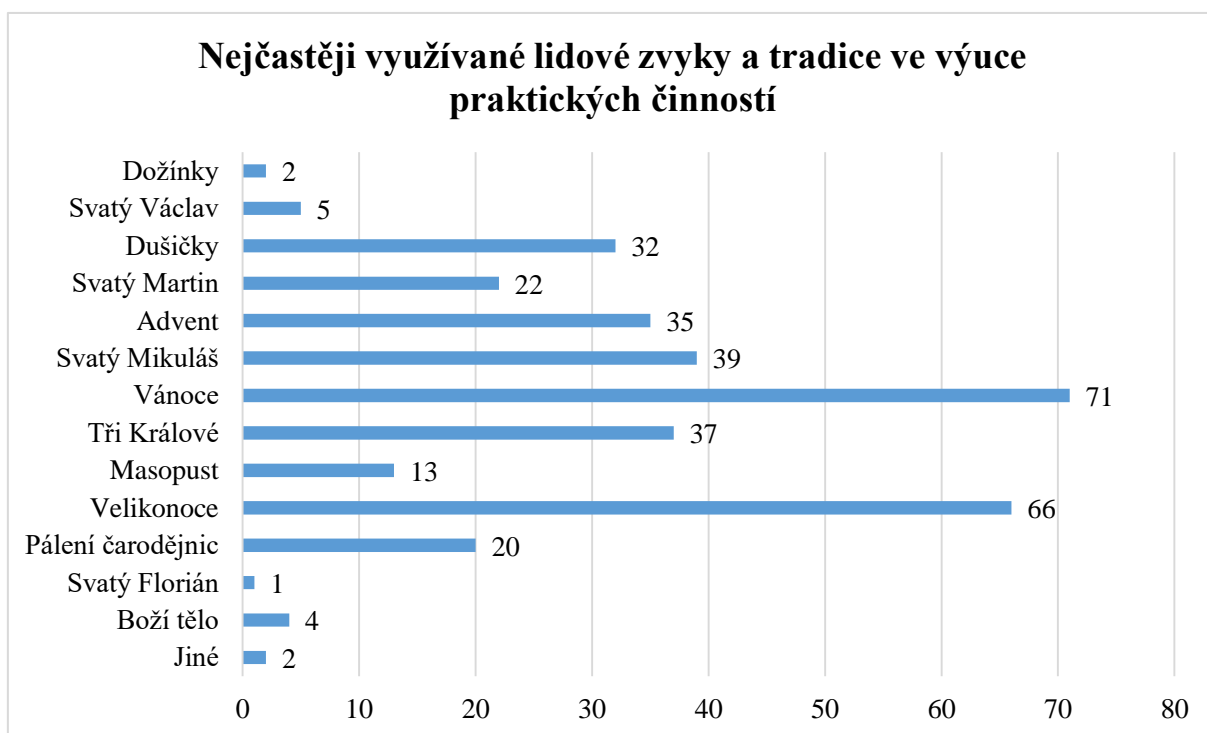
Byla vyřčena domněnka, že výsledky položky č. 4 jsou ovlivněné aktivitami, které předcházely samotnému dotazníku. Bylo tak usouzeno, protože se v odpovědích často vyskytovala zmínka o krojích nebo o konkrétních zvycích, se kterými bylo pracováno před dotazníkem. Konkrétně odpovědi získané za osobní přítomnosti žáků ve škole byly dle domněnky, ovlivněné rozhovorem zaměřeným na kroje a aktivitou, která se zaměřovala na lidové zvyky, tradice a jejich hlavní znaky. Na výsledky získané online formou měla zřejmě vliv 1. část online dotazníku, která měla žákům přiblížit obsah hlavní, tedy druhé části dotazníku. První část online dotazníku obsahovala otázky zaměřené na kroje, folklorní soubory a lidové zvyky, tradice a jejich znaky.

U výčtu kategorie konkrétní zvyky a tradice z hlediska způsobu získání dat se předpokládalo, že rozdíly četností jsou závislé na různé formě provedení aktivity zaměřené na lidové zvyky a tradice. Ve výuce bylo aktivitě věnováno přibližně 10 minut času, obsahovala 9 zvyků a jejich znaků, byla provedena společná kontrola a žáci odpověděli na doplňující otázky. Naopak online respondenti měli v online dotazníku pouze 5 zvyků a jejich znaků, na jejichž přiřazení nedostali zpětnou vazbu, a nebyly zařazeny ani doplňující otázky. Proto může být vyslovena domněnka, že četnost uvádění zvyků a tradic závisí na formě provedené aktivity a na času, který jí byl věnován.

Položka č. 5: Vyber, kterými lidovými zvyky a tradicemi se nejčastěji zabýváte ve výuce praktických činností? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

Tabulka č. 13: Využívání lidových zvyků a tradic ve výuce praktických činností

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dožínky	2	3 %
Svatý Václav	5	6 %
Dušičky	32	40 %
Svatý Martin	22	28 %
Advent	35	44 %
Svatý Mikuláš	39	48 %
Vánoce	71	89 %
Tři králové	37	46 %
Masopust	13	16 %
Velikonoce	66	83 %
Pálení čarodějnic	20	25 %
Svatý Florián	1	1 %
Boží tělo	4	6 %
Jiné:	2	3 %

Graf č. 11: Nejčastěji využívané lidové zvyky a tradice ve výuce praktických činností

Položka č. 5 zjišťovala, kterými lidovými zvyky a tradicemi se dle žáků zabývají ve výuce praktických činností. Na výběr bylo 14 možností, kde žáci mohli zvolit více možností, proto součet relativních četností není 100 %. Žáci průměrně označovali 4 – 5 lidových zvyků a tradic.

Dle žáků 4. a 5. ročníků se ve výuce praktických činností nejčastěji setkávají s Vánoci, které označilo 89 % z celkového počtu respondentů. Druhou nejčteněji označovanou možnost Velikonoc uvedlo 83 % dotazovaných. Důvodem vysoké četnosti využití Vánoc a Velikonoc může být oblíbenost těchto zvyků a tradic mezi žáky nebo široké spektrum námětů pro praktické činnosti, směřující k těmto obdobím. Svatého Mikuláše označilo 48 % respondentů, Tři krále 46 % respondentů, advent uvedlo 44 % respondentů a Dušičky 40 % respondentů. Dalších 28 % dotazovaných respondentů uvedlo sv. Martina a 25 % respondentů uvedlo pálení čarodějnic.

Mezi nejméně označované lidové zvyky a tradice se řadí masopust, sv. Václav, Boží tělo, dožínky a svatý Florián. Možnost jiné označili 2 žáci, kteří uvedli jízdu králů a Svatého ducha, čímž byla zřejmě myšlena slavnost seslání Ducha svatého, která je známá pod názvem Letnice.

Tato položka je jednou ze stěžejních položek pro výběr lidových zvyků a tradic pro tvorbu metodických listů, které jsou součástí praktické části diplomové práce. Výběr bude směřován především k možnostem s nízkou četností, aby se žáci ve výuce praktických činností seznámili i s méně známými zvyky a tradicemi. U výběru zvyků bude brán ohled také na položku č. 6, která mapuje zajímavost zvyků, aby i výtvoři v metodických listech byli pro žáky atraktivní, lákavé a zajímavé.

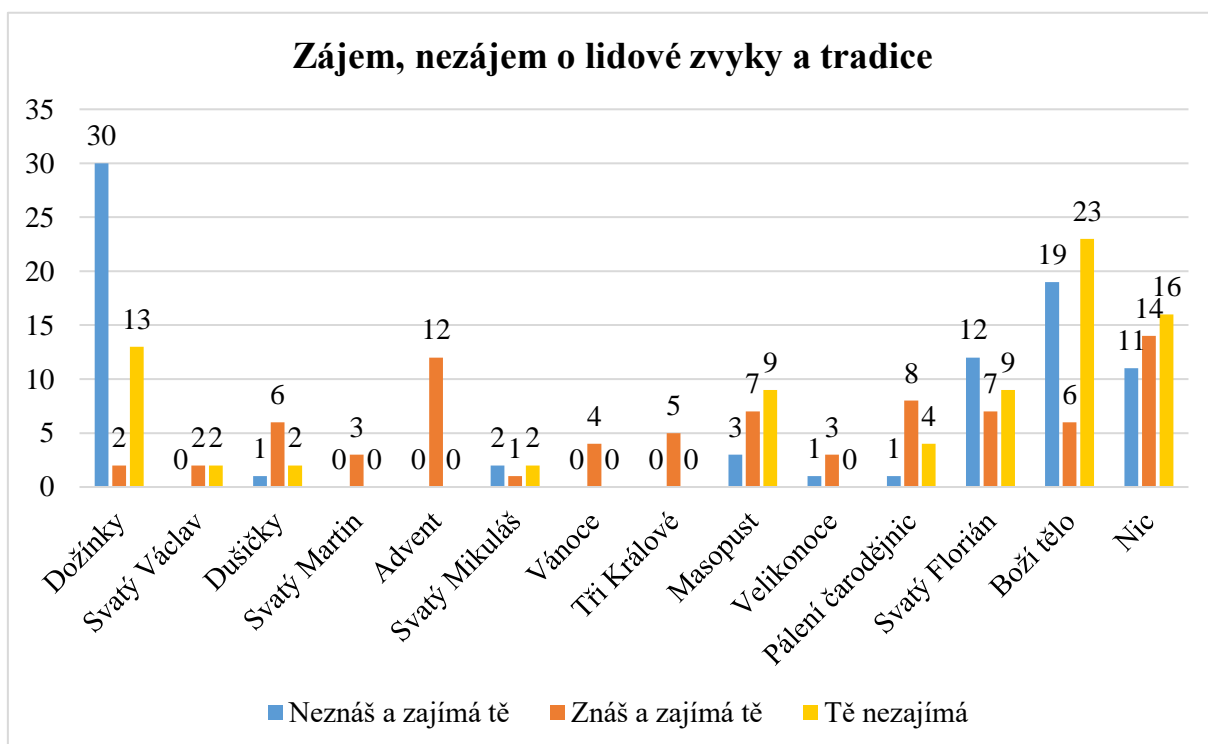
Položka č. 6: Podívej se na odpovědi u otázky č. 5, které si neoznačil/a. Vyber a napiš z nich jeden zvyk, který:

- **NEZNÁŠ A ZAJÍMÁ TĚ,**
- **ZNÁŠ A ZAJÍMÁ TĚ,**
- **TĚ NEZAJÍMÁ.**

Položka č. 6 navazuje na předchozí položku, ze které respondenti vybírali možnosti, které u položky č. 5 neoznačili. Byli tak značně omezeni, protože bylo zjišťováno, se kterými zvyky žáci v praktických činnostech nepracují, ale měli by o ně zájem nebo zda je naopak nezařazované zvyky do výuky praktických činností opravdu nezajímají. Položka také mapovala, zda atraktivní zvyky a tradice znají nebo jsou pro ně nové.

Tabulka č. 14: Zájem, nezájem o lidové zvyky a tradice

Odpovědi	Neznáš a zajímá tě		Znáš a zajímá tě		Tě nezajímá	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dožínky	30	38 %	2	2 %	13	16 %
Svatý Václav	0	0 %	2	2 %	2	2 %
Dušičky	1	1 %	6	8 %	2	2 %
Svatý Martin	0	0 %	3	4 %	0	0 %
Advent	0	0 %	12	15 %	0	0 %
Svatý Mikuláš	2	2 %	1	1 %	2	2 %
Vánoce	0	0 %	4	5 %	0	0 %
Tři králové	0	0 %	5	6 %	0	0 %
Masopust	3	4 %	7	9 %	9	12 %
Velikonoce	1	1 %	3	4 %	0	0 %
Pálení čarodějnic	1	1 %	8	10 %	4	5 %
Svatý Florián	12	15 %	7	9 %	9	12 %
Boží tělo	19	24 %	6	8 %	23	29 %
Nic	11	14 %	14	17 %	16	20 %

Graf č. 12: Zájem, nezájem o lidové zvyky a tradice

Zajímavé a pro žáky **neznámé** zvyky mapují modře zbarvené sloupce tabulky č. 14, kde jsou modře označeny i nejvíce označované zvyky, a modrá část grafu č. 12. Ze zjištěných výsledků vyplývá, že zájem o neznámé dožínky má 38 % z celkového počtu respondentů. Dle očekávání žáci neznají Boží tělo, které uvedlo 24 % respondentů, a svatého Floriána napsalo 15 % respondentů. Celkem 14 % respondentů nevedlo žádný zvyky, který by neznali, a zajímal by je, což může být odůvodněno i tím, že všechny uvedené zvyky znají. S menší četností byl uveden masopust, svatý Mikuláš, Dušičky, Velikonoce a pálení čarodějnic.

Oranžová část tabulky č. 14 a souhrnného grafu č. 12 se zaměřuje na zvyky pro žáky **známé a zajímavé**. Překvapivě nejvíce, přesněji 17 % respondentů nevedlo žádný zvyk, což může být vysvětleno nezájmem žáků o samotné téma lidových zvyků a tradic nebo nezájmem o zvyky a tradice, které jim k výběru z položky č. 5 zůstali. Celkem 15 % respondentů napsalo advent a 10 % dotazovaných uvedlo pálení čarodějnic. Svatého Floriána a masopust uvedlo 9 % respondentů.

Ze žluté části tabulky č. 14 a souhrnného grafu č. 12 vyplývá, že 29 % z celkového počtu respondentů **nezajímá** Boží tělo. Tento výsledek je velmi zajímavý v porovnání se zájmem žáků o tento zvyk, protože 32 % respondentů zvyk zajímá, z čehož 24 % zvyk nezná a 8 % respondentů zvyk zná. Celkem 20 % respondentů nevedlo žádný zvyk, který by je nezajímal. Někteří svoji odpověď odůvodňovali tím, že je všechny zvyky zajímaví. Pro 16 % respondentů jsou dalším nezajímavým zvykem dožínky. Zde je opět zajímavý rozpor mezi zájmem a nezájmem o tento zvyk, protože celkem 40 % respondentů má o tento zvyk zájem, z toho 38 % dotazovaných zvyk nezná a 2 % jej znají. Tradice masopustu a svatého Floriána nezajímá 12 % respondentů. Pálení čarodějnic nezajímá 5 % respondentů a o svatého Václava, Dušičky a svatého Mikuláše nemají zájem 2 % respondentů.

Jak bylo zmíněno u předchozí položky, výsledky z položky č. 5 a 6 se promítly ve tvorbě metodických listů k praktické části této diplomové práce.

Položka č. 7: Dodržujete doma s rodinou lidové zvyky a tradice? Pokud odpovíš ANO, napiš které zvyky a tradice dodržujete.

Tabulka č. 15: Dodržování lidových zvyků a tradic doma

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	74	92 %
NE	6	8 %

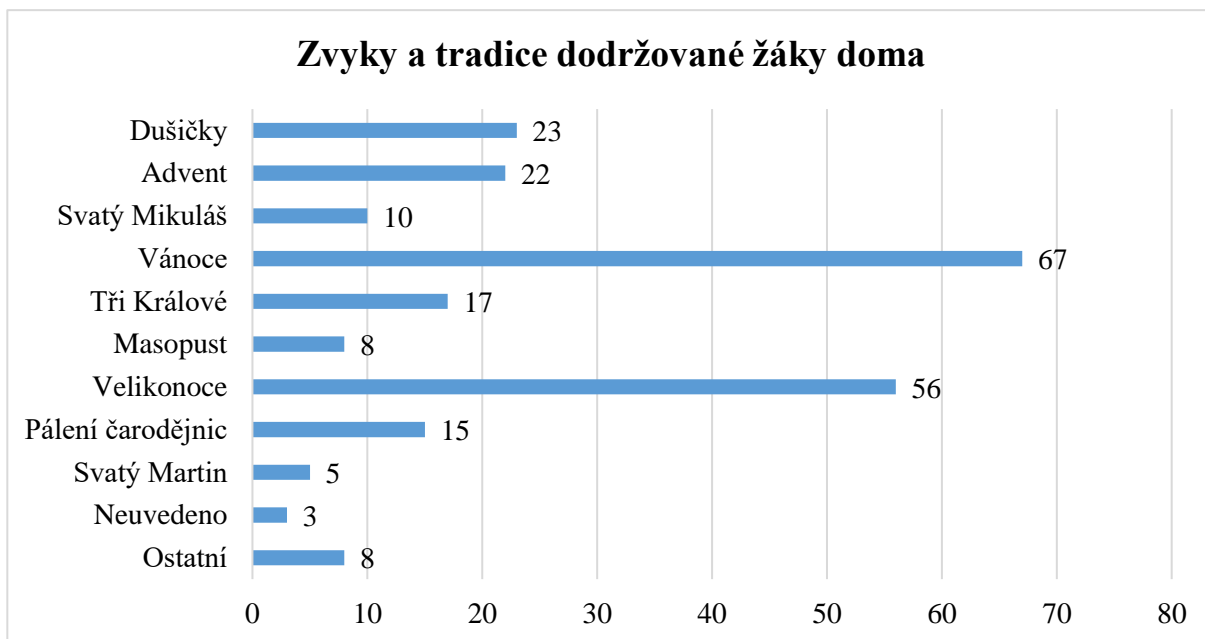
Graf č. 13: Dodržování lidových zvyků a tradic doma

Položka č. 7 byla zařazena cílem zjistit, zda žáci doma dodržují lidové zvyky a tradice. Pokud byla jejich odpověď kladná, měli uvést, které lidové zvyky a tradice dodržují. Kladně odpovědělo 74 žáků, tj. 92 % z celkového počtu respondentů. Zápornou odpověď uvedlo 6 žáků, tedy 8 % respondentů, z toho 1 dívka a 5 chlapců.

Tabulka č. 16 představuje výčet odpovědí, které žáci uvedli k možnosti ano, a jejich četnosti.

Tabulka č. 16: Výčet odpovědí dodržovaných zvyků a tradic doma

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dušičky	23	31 %
Advent	22	30 %
Svatý Mikuláš	10	14 %
Vánoce	67	91 %
Tři králové	17	23 %
Masopust	8	11 %
Velikonoce	56	76 %
Pálení čarodějnic	15	20 %
Svatý Martin	5	7 %
Nezodpovězeno	3	4 %
Ostatní	8	11 %

Graf č. 14: Výčet odpovědí dodržovaných zvyků a tradic doma

Na druhou část položky č. 7 odpovídalo 74 respondentů, kteří označili, že lidové zvyky a tradice doma dodržují. Průměrně kladně odpovídající respondenti uvedli 3 zvyky a tradice, proto součtem relativních četností není 100 %.

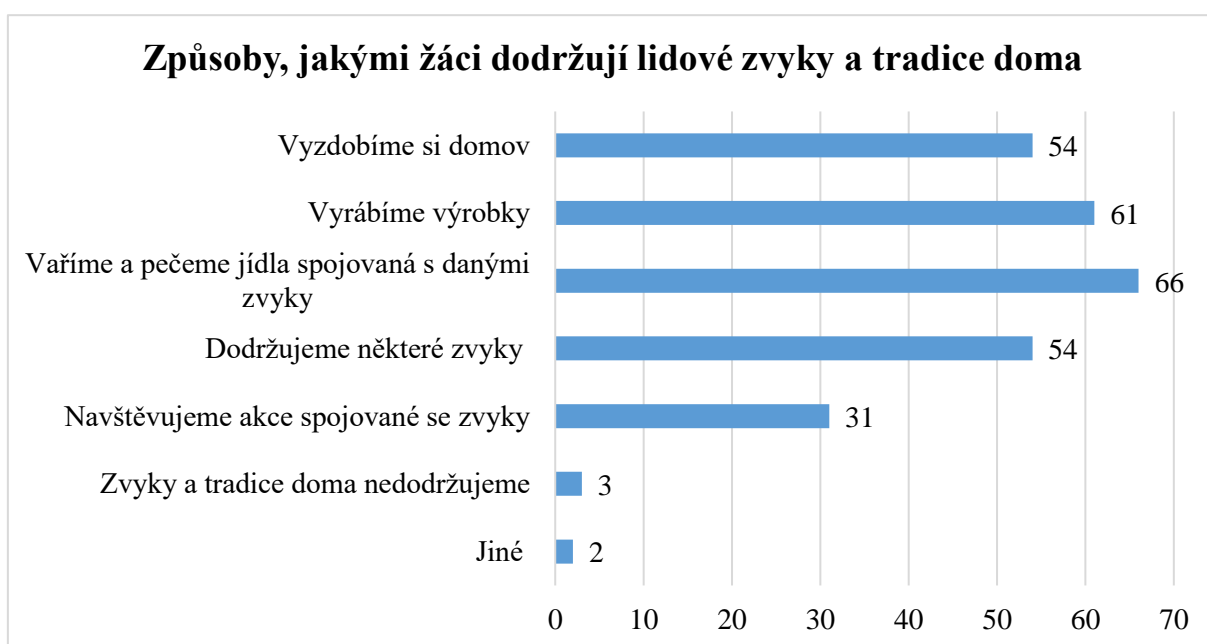
Z grafu a tabulky vyplývá, že nejvíce respondentů, tedy 91 % z těch, kteří označili možnost ano, doma dodržuje vánoční zvyky a tradice. Mezi nejčastěji uváděné zvyky a tradice v rámci vánočního období dotazovaní uváděli např. pouštění lodiček, rozkrajování jablka, zdobení stromečku, dávání šupiny pod talíř nebo podávání tradičního pokrmu k večeři – kapra s bramborovým salátem. Druhým nejvíce zastoupeným zvykem byly Velikonoce, které označilo 76 % kladně odpovídající respondentů. K velikonočním zvykům bylo uvedeno např. malování a barvení vajíček, pečení beránka nebo chození s pomlázkou, což je pro toto období typické.

Dalším zvykem jsou Dušičky, které uvedlo 31 % žáků. Žáci si Dušičky spojují především s návštěvou hřbitova, či se zapálením svíčky. Advent a tvorbu adventního věnce označilo 30 % žáků, Tři krále a tříkrálovou sbírku uvedlo 23 % a pálení čarodějnic napsalo 20 % žáků. Mezi méně dodržované patří sv. Mikuláš 14 %, masopust 11 % nebo sv. Martin 7 % respondentů. Odpověď neuvedli 3 žáci, tedy 4 % z počtu žáků, kteří doma zvyky a tradice dodržují. Mezi možnost ostatní jsme zařadili zvyky a tradice s nižší četností, např. Svätá Barbora, Boží tělo, Ostatky, pout' nebo hody, Silvestr či Pohádkový les.

Položka č. 8: Jakým způsobem dodržujete lidové zvyky a tradice s rodinou? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

Tabulka č. 17: Způsoby, jakými žáci dodržují lidové zvyky a tradice doma

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vyzdobíme si domov	54	68 %
Vyrábíme výrobky	61	76 %
Vaříme a pečeme jídla spojována s danými zvyky	66	83 %
Dodržujeme některé zvyky	54	68 %
Navštěvujeme akce spojované s lidovými zvyky a tradicemi	31	39 %
Zvyky a tradice doma nedodržujeme	3	4 %
Jiné:	2	2 %

Graf č. 15: Způsoby, jakými žáci dodržují lidové zvyky a tradice doma

Položka č. 8 navazuje na předchozí položku č. 7, kde bylo zjišťováno, zda žáci doma dodržují zvyky a tradice, popřípadě jaké. Cílem této položky bylo zjistit, jakým způsobem žáci doma zmíněné zvyky a tradice dodržují. Respondenti mohli vybírat více možností. Překvapující byla četnost označovaných možností, průměrně označovali 3–4 možnosti.

Z tabulky č. 17 a grafu č. 15 bylo zjištěno, že nejvíce žáků doma dodržuje zvyky a tradice tak, že doma vaří a pečou jídla, která jsou spojována s danými zvyky, např. na Vánoce připravují kapra a bramborový salát nebo vánočku, na Velikonoce připravují velikonočního

beránka. Tuto možnost označilo 83 % z celkového počtu respondentů. Překvapivě další nejčtenější možností je vyrábění výrobků 76 %, kde bylo jako příklad uvedeno malování vajíček nebo výroba adventního věnce. Z toho vyplývá, že přibližně tři čtvrtiny doma vyrábí výrobky spojené s nejvýznamnějšími zvyky.

Třetí nejčteněji označovanou možností s 68 % je výzdoba domova a dodržování některých zvyků, např. pouštění lodiček či lití olova na Vánoce nebo velikonoční chození po pomlázce. Pouze 39 % respondentů uvedlo, že navštěvuje akce spojené s lidovými zvyky a tradicemi, kde byl uveden jako příklad betlém nebo Smrtná neděle.

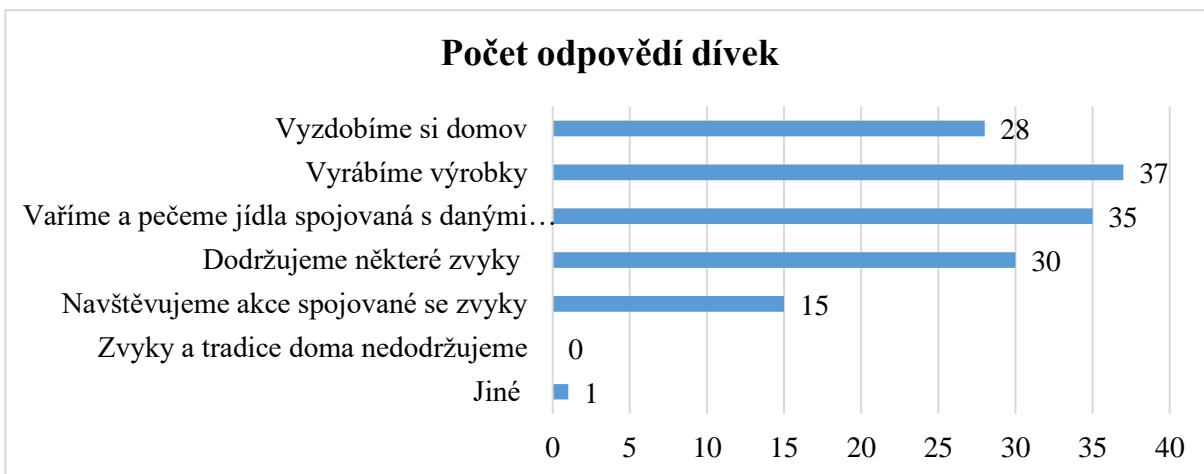
Zvyky a tradice doma nedodržují 3 žáci, tj. 4 % dotazovaných, což je však v rozporu s předchozí otázkou, kde zvyky a tradice doma nedodržovalo 6 žáků. Vysvětlením tohoto výsledku může být, že respondenti si u položky č. 7 neuvědomili, že zvyky a tradice doma dodržují, a že dodržování zvyků a tradic může spočívat i v tom, že si doma uvaří jídlo spojované s daným zvykem nebo že si domov vyzdobí předměty typickými pro daný zvyk. Dalším vysvětlením rozporu odpovědí může být, že respondenti nevěnovali dostatečnou pozornost jednotlivým položkám dotazníku.

Jinou odpověď napsali 2 % respondentů, kteří uvedli, že respondent na některých akcích věnovaných tradicím vystupuje, další doma pořádá akci na Dušičky a Haloween pro své kamarády.

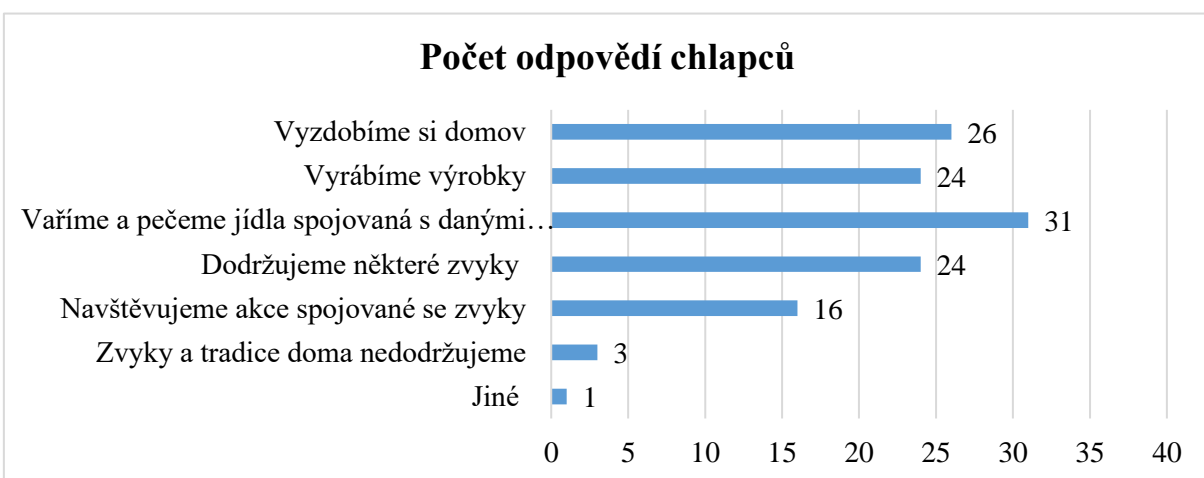
Bylo zjišťováno, zda se vyskytují odchylky v odpovědích dívek a chlapců.

Tabulka č. 18: Způsoby dodržování zvyků a tradic doma z hlediska pohlaví

Odpovědi	Dívky		Chlapci	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vyzdobíme si domov	28	65 %	26	70 %
Vyrábíme výrobky	37	86 %	24	65 %
Vaříme a pečeme jídla spojována s danými zvyky	35	81 %	31	84 %
Dodržujeme některé zvyky	30	70 %	24	65 %
Navštěvujeme akce spojované s lidovými zvyky a tradicemi	15	35 %	16	43 %
Zvyky a tradice doma nedodržujeme	0	0 %	3	8 %
Jiné:	1	2 %	1	3 %

Graf č. 16: Způsoby dodržování zvyků a tradic doma – dívky

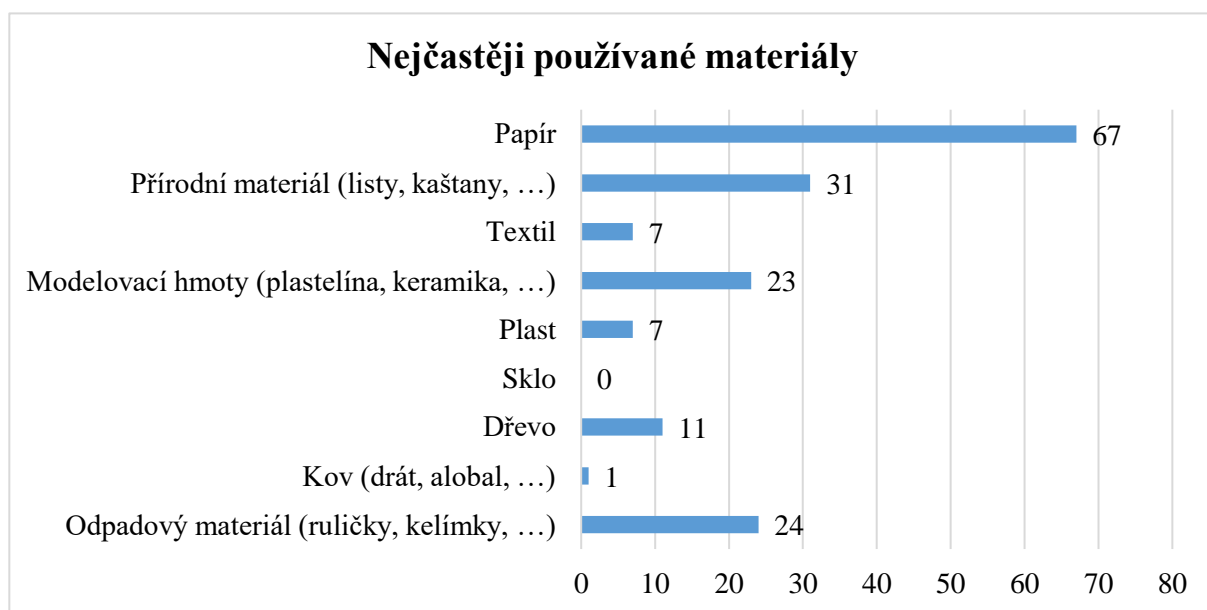
Graf č. 17: Způsoby dodržování zvyků a tradic doma – chlapci

V grafu č. 16 a 17 byl spatřen největší rozdíl u možnosti výroba výrobků, kterou označilo 37 dívek, tj. 86 % z celkového počtu dívek a je nejčetněji zastoupenou. Naopak u chlapců je tvoření výrobků na 3. místě a uvedlo jej 24 chlapců, tj. 65 % z celkového počtu chlapců. Rozdíl v četnosti odpovědí mezi dívkami a chlapci je zde 21 %, což bylo porovnáno i s dotazníkovou položkou č. 3, kde bylo zjištěno, že k předmětu praktické činnosti mají kladnější vztah dívky oproti chlapcům. Proto by mohla být vyslovena domněnka, že když mají dívky kladnější vztah k tomuto předmětu než chlapci, budou rády tvořit, a zároveň tuto činnost více vyhledávat a věnovat se jí ve volném čase.

**Položka č. 9: Které výtvarné materiály používáte v praktických činnostech nejčastěji?
Vyber nejvíce 3.**

Tabulka č. 19 Nejčastěji používané materiály ve výuce praktických činností

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Papír	67	93 %
Přírodní materiál (listy, kaštiny, ...)	31	43 %
Textil	7	10 %
Modelovací hmoty (plastelína, keramika, ...)	23	32 %
Plast	7	10 %
Sklo	0	0 %
Dřevo	11	15 %
Kov (drát, alobal, ...)	1	1 %
Odpadový materiál (ruličky, kelímky, ...)	24	33 %
Chybně zodpovězeno	8	10 %

Graf č. 18: Nejčastěji používané materiály ve výuce praktických činností

U položky č. 9 bylo zjišťováno, které materiály používají respondenti ve výuce praktických činností nejčastěji. Výběr možností byl limitován na výběr nejvíce tří materiálů, proto součet relativních četností není 100 %. Při dotazníkovém šetření ve škole byli žáci upozorněni, aby vybrali nejvíce 3 a žádný žák neoznačil chybně více materiálů. V dotazníkovém šetření, které probíhalo online, chybovalo 8 žáků, tedy 10 % z celkového počtu respondentů a označilo více materiálů než 3. Proto u této položky byly jejich odpovědi zaznamenány do tabulky jako chybně

zodpovězené. Po odebrání chybně zodpovězených dotazníků představovalo 100 % 72 respondentů.

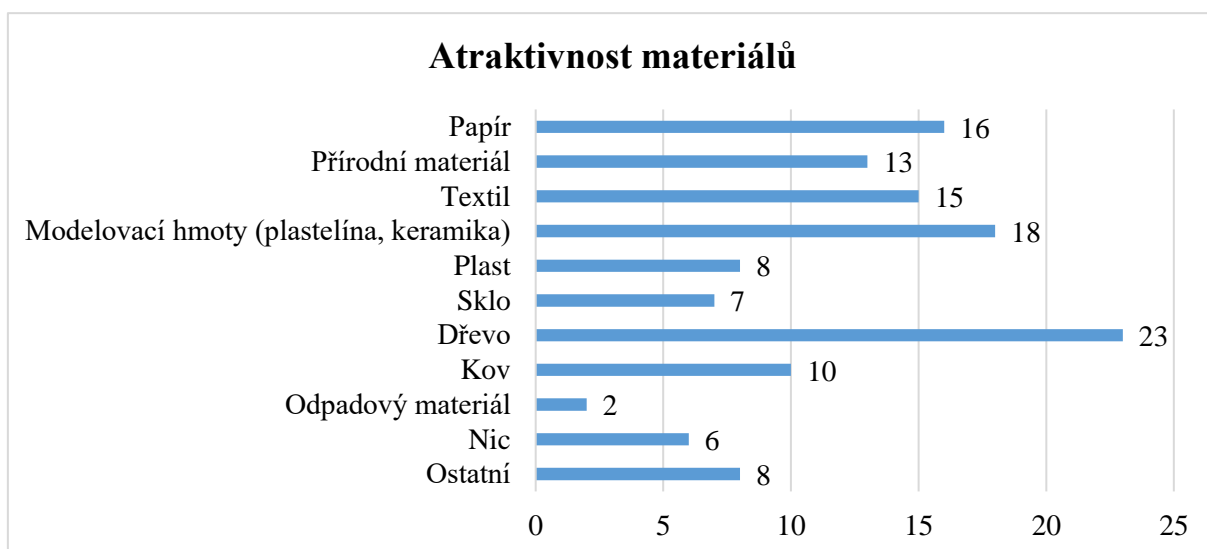
Z tabulky a grafu bylo zjištěno, že nejvíce používaným materiálem je papír, který označilo 93 % respondentů z celkového počtu respondentů pro tuto položku, tedy ze 72 respondentů. Druhým nejvíce označovaným materiálem je přírodní materiál se 43 %, mezi který jsou řazeny např. listy, kaštiny, šišky. Přibližně jedna třetina respondentů označila odpadový materiál se 33 %, kam patří např. ruličky od toaletního papíru nebo kelímky od jogurtu, a modelovací hmoty se 32 %, jako např. plastelína nebo keramická hlína.

Dle zjištěných výsledků jsou poměrně málo zastoupené materiály dřevo, textil, plast a kov. Překvapujícím zjištěním bylo, že četnost používání skla ve výuce praktických činností je nulová. Byla však vyslovena domněnka, že tento výsledek neznamena, že by sklo nebylo používáno ve výuce vůbec, pouze jej používají méně často než ostatní materiály a sklo se tedy u žáků neumístilo mezi třemi nejpoužívanějšími materiály.

Položka č. 10: Se kterými výtvarnými materiály bys rád/a ve výuce praktických činností pracoval/a? Můžeš napsat více materiálů.

Tabulka č. 20: Oblíbené materiály

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Papír	16	20 %
Přírodní materiál	13	16 %
Textil	15	19 %
Modelovací hmoty (plastelína, keramika)	18	23 %
Plast	8	10 %
Sklo	7	9 %
Dřevo	23	29 %
Kov	10	13 %
Odpadový materiál	2	3 %
Nic	6	8 %
Ostatní	8	10 %

Graf č. 19: Oblíbené materiály

Položka č. 10 zjišťovala, se kterými materiály by respondenti rádi pracovali ve výuce praktických činností a které jsou pro ně nejatraktivnějšími. Otázka byla otevřená a respondenti mohli uvádět libovolný počet materiálů. Pokud si někdo nemohl vzpomenout na žádný materiál, mohl nahlédnout do předchozí položky, kde se nacházel výčet základních materiálů.

Položka č. 10 navazuje na předchozí položku, a do dotazníku byly obě položky zařazeny i přesto, že svým obsahem zcela nesouvisí s tématem této diplomové práce. Záměrem však bylo zjistit, které materiály jsou pro žáky atraktivní a tím podpořit i atraktivnost výrobků vztahujících se k lidovým zvykům a tradicím. Odpovědi se tedy promítly ve tvorbě metodických listů, které jsou součástí praktické části diplomové práce.

Materiálem, se kterým by žáci nejraději tvořili je dřevo. Dřevo zapsalo 23 žáků, tedy 29 % z celkového počtu respondentů. Druhý nejatraktivnější materiál modelovací hmoty uvedlo 18 žáků, tj. 23 % dotazovaných, kde žáci nejčastěji uváděli keramickou hlínu a plastelínu. Na třetím místě se umístil papír s 16 hlasy, tedy 20 % respondentů. Dalším nejvíce zapisovaným materiálem s 19 % respondentů je textil, kam byli zařazeny textilní materiály, jako např. textil, plyš, vlna, látka nebo vata. Přírodní materiály uvedlo 13 žáků, tj. 16 % respondentů a do této kategorie byly zařazeny konkrétní přírodní materiály: žaludy, listy, kaštiny, šípky, kameny, vejce či květiny. Deset a méně žáků uvedlo materiály kov, plast, sklo a odpadový materiál. Odpadový materiál napsali pouze dva žáci, což bylo vzhledem k četnosti používání zjištěného u předchozí položky překvapující.

Celkem 6 žáků, tj. 8 % respondentů nenapsalo žádný materiál a jeden žák odůvodnil svoji odpověď tím, že předmět praktické činnosti nemá rád, a proto žádný materiál používat nechce. Do kategorie ostatní byly zařazeny materiály, které se v dotaznících objevili vždy pouze

jedenkrát. Jedná se o stavebnici Lego a Sevu, beton, sádku, vosk, elektroniku, materiály pro výrobu 3D výrobků. Jedenkrát se objevila i nekonkrétní odpověď všechno a domácí věci.

U položky byl spatřen problém v tom, že žáci zřejmě neznali přesný význam pojmu materiál nebo si nepřčetli pozorně otázku. Do svých odpovědí zahrnovali i pomůcky, techniky nebo konkrétní výrobky. Výčet nesprávných odpovědí a jejich četností je uveden v tabulce č. 21.

Tabulka č. 21: Oblíbené materiály – nesprávné odpovědi

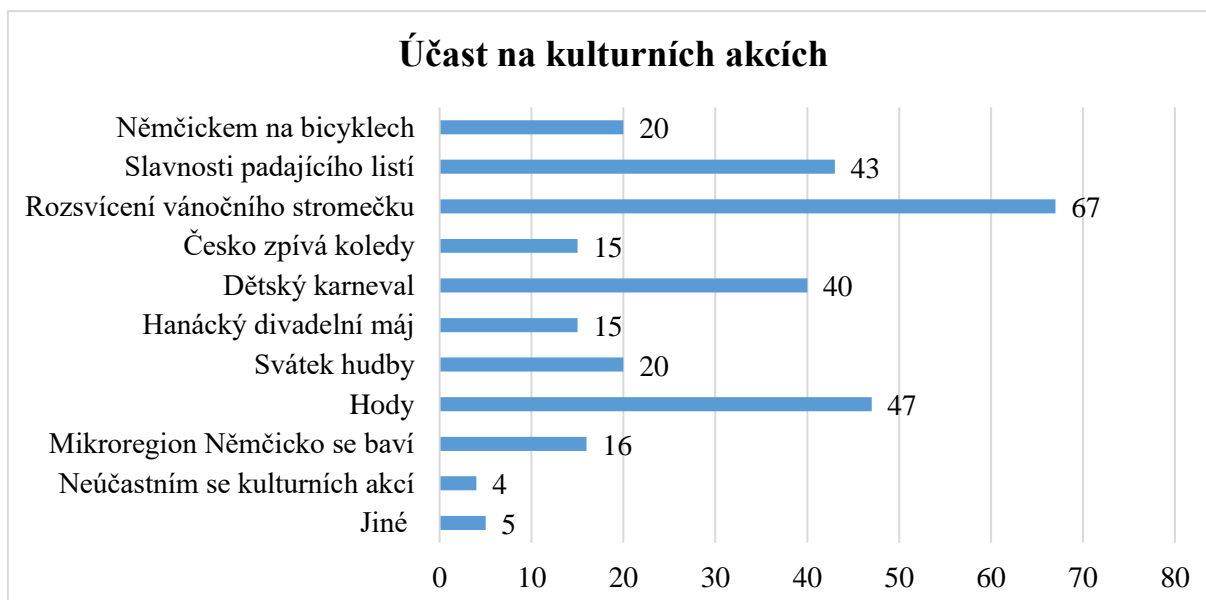
Odpovědi	Absolutní četnost
Vodovky, anilinky	5
Tempery	2
Fixy	2
Pastelky	2
Tužka	2
Štětec	1
Barvy	1
Akryl – plátno	1
Progres	1
Malování na textil	1
Malování na papír	1
Tavná pistole	1
Výroba ozdob	1

Položka č. 11: Vyber, kterých novodobých kulturních akcí se pravidelně účastníš? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

Následující položky jsou zaměřeny na kulturní zvyky a tradice, pro které je zde použit výraz novodobé kulturní akce. Výraz byl použit pro lepší pochopení a odlišení otázek žáky.

Tabulka č. 22: Účast na kulturních akcích

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Němčickem na bicyklech	20	25 %
Slavnosti padajícího listí (lampionový průvod)	43	54 %
Rozsvícení vánočního stroměčku	67	84 %
Česko zpívá koledy	15	19 %
Dětský karneval	40	50 %
Hanácký divadelní máj (divadelní představení pro děti)	15	19 %
Svátek hudby	20	25 %
Hody	47	59 %
Mikroregion Němčicko se baví	16	20 %
Neúčastním se kulturních akcí	4	5 %
Jiné	5	6%

Graf č. 20: Účast na kulturních akcích

Položka č. 11 byla zaměřena na účast respondentů na kulturních akcích. Dotazovaní vybírali z 11 možností, mezi které byla zařazena možnost jiné, kde mohli napsat další kulturní

akce. Možnosti byly směřovány především na kulturní akce, které se pravidelně pořádají ve městě Němčice nad Hanou, jeho mikroregionech a blízkém okolí. Dotazovaní mohli vybrat více možností, proto součet relativních četností není 100 %. Jeden žák označil průměrně 3–4 možnosti.

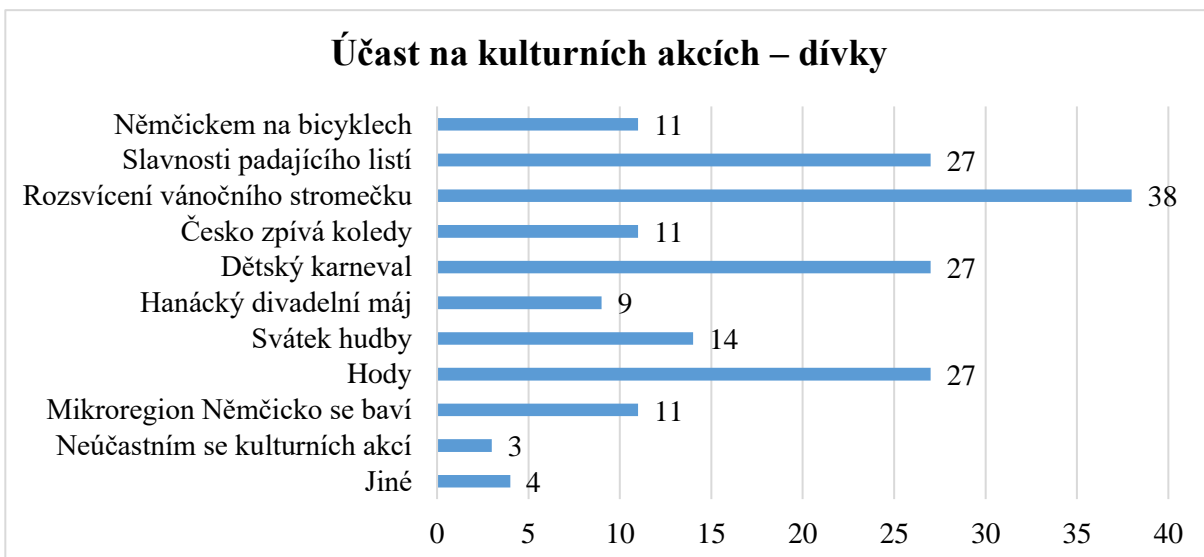
Nejčastěji navštěvovanou kulturní akcí je rozsvícení vánočního stroměčku, kterou zvolilo 84 % z celkového počtu respondentů. Vysokou návštěvnost této akce je možné vysvětlit například tím, že mezi respondenty jsou žáci dojíždějící z okolních obcí a tato akce se koná téměř v každém městě, obci. Druhou nejnavštěvovanější akcí jsou hody, kterých se pravidelně účastní 59 % respondentů. Mezi další kulturní akce s vysokou návštěvností patří Slavnosti padajícího listí neboli lampionový průvod s 54 % a dětský karneval s 50 %. Jedna čtvrtina respondentů navštěvuje akci Němčickem na bicyklech a Svátek hudby. Mezi méně navštěvované akce se řadí Mikroregion Němčicko se baví s 20 %, Hanácký divadelní máj (představení pro děti) s 19 % a Česko zpívá koledy s 19 %.

Možnost volné odpovědi využilo 5 žáků, tedy 6 % respondentů, kteří ve svých odpovědích uvedli Dětský den, poutě, Silvestr, Advent na radnici v Kroměříži a akci Na pohodu, kterou pořádá SVČ Orion Němčice nad Hanou a jedná se o přehlídku zájmových kroužků. Kulturních akcí se neúčastní 4 žáci, tedy 5 % respondentů.

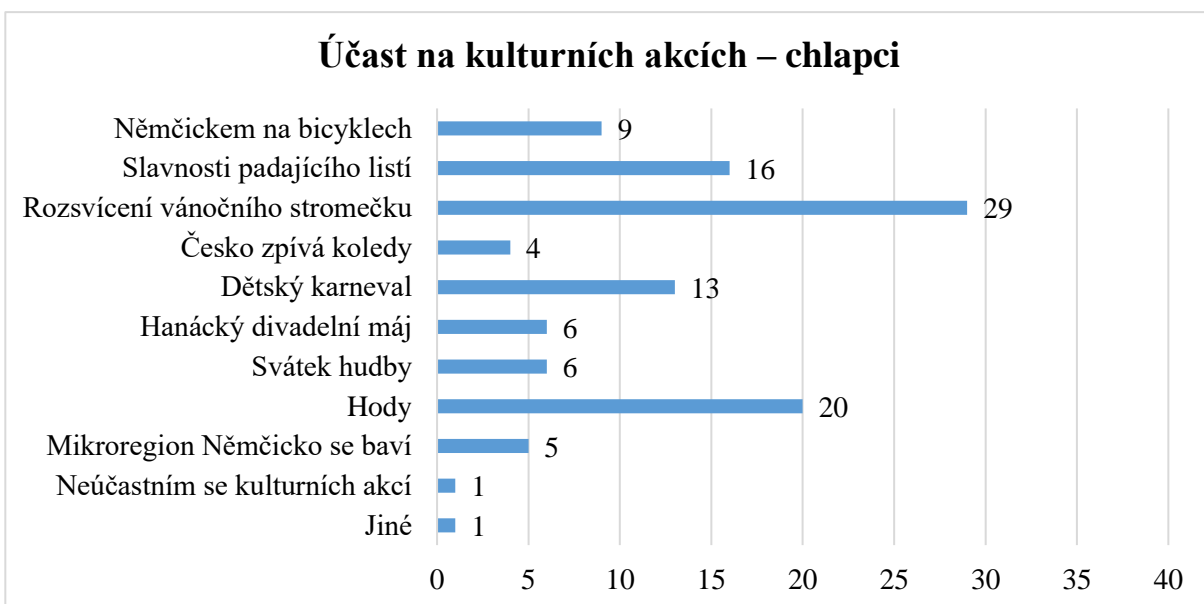
Zajímavé je sledovat položku č. 11 z hlediska pohlaví.

Tabulka č. 23 Účast na kulturních akcích z hlediska pohlaví

Odpovědi	Dívky		Chlapci	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Němčickem na bicyklech	11	26 %	9	24 %
Slavnosti padajícího listí	27	63 %	16	43 %
Rozsvícení vánočního stroměčku	38	88 %	29	78 %
Česko zpívá koledy	11	26 %	4	11 %
Dětský karneval	27	63 %	13	35 %
Hanácký divadelní máj	9	21 %	6	16 %
Svátek hudby	14	33 %	6	16 %
Hody	27	63 %	20	54 %
Mikroregion Němčicko se baví	11	26 %	5	14 %
Neúčastním se kulturních akcí	3	7 %	1	3 %
Jiné	4	9 %	1	3 %

Graf č. 21: Účast na kulturních akcích – dívky

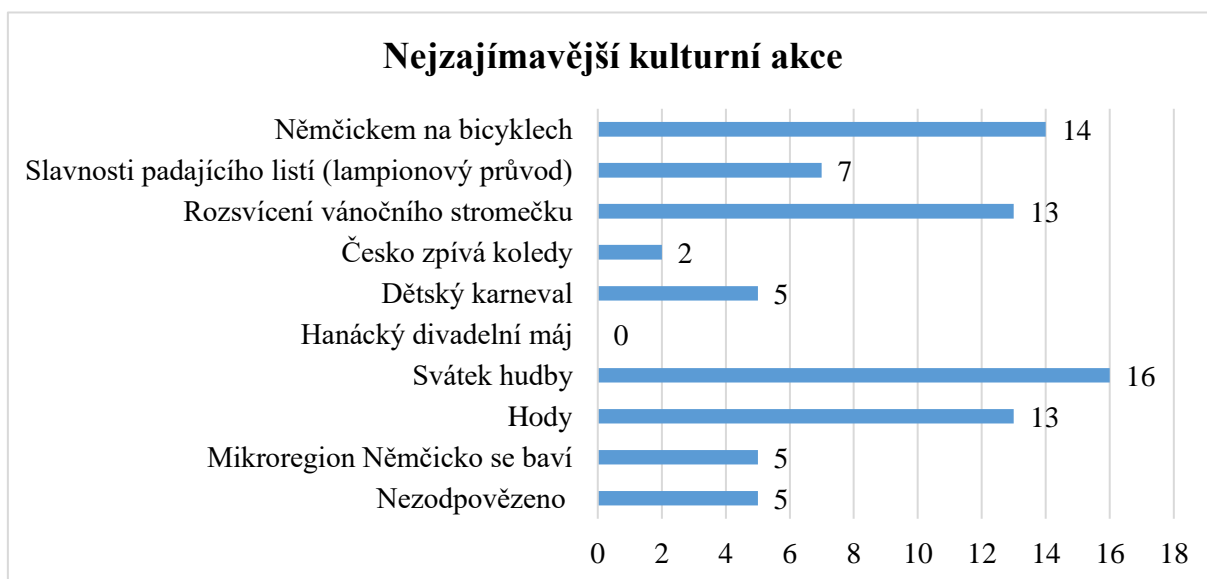
Graf č. 22: Účast na kulturních akcích – chlapci

Ze zjištěných výsledků vyplývá, že dívky, na rozdíl od chlapců, označovaly průměrně 4 možnosti. Chlapci označovali průměrně 3 možnosti, proto jsou četnosti jejich odpovědí nižší. Z tabulky č. 23 a grafů č. 21 a 22 bylo zjištěno, že obě pohlaví nejčastěji navštěvují rozsvícení vánočního stroměčku a následně hody. Největší odchylky u jednotlivých možností byly zaznamenány u Slavností padajícího listí, které označilo 63 % dívek a pouze 43 % chlapců. Dětský karneval označilo 63 % dívek a 35 % chlapců. Svátek hudby navštěvuje 33 % dívek a 16 % chlapců a akci Česko zpívá koledy navštěvuje 26 % dívek a 11 % chlapců, kde díky výsledkům dotazníkového šetření byla vyjádřena domněnka, že dívky mají často blíže k hudbě, hře na hudební nástroje, či zpěvu. Nejedná se však o potvrzenou informaci, pouze o domněnku. Kulturních akcí se neúčastní 3 dívky a 1 chlapec.

Položka č. 12: Vyber z nabídky u otázky č. 11, která kulturní akce je pro tebe nejzajímavější (podle názvu, programu akce, ...)?

Tabulka č. 24: Nejzajímavější kulturní akce z pohledu respondentů

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Němčickem na bicyklech	14	18 %
Slavnosti padajícího listí (lampionový průvod)	7	9 %
Rozsvícení vánočního stroměčku	13	16 %
Česko zpívá koledy	2	3 %
Dětský karneval	5	6 %
Hanácký divadelní máj	0	0 %
Svátek hudby	16	20 %
Hody	13	16 %
Mikroregion Němčicko se baví	5	6 %
Nezodpovězeno	5	6 %

Graf č. 23: Nejzajímavější kulturní akce z pohledu respondentů

V položce č. 12 respondenti vybírali z předchozí položky kulturní akci, která je pro ně nejzajímavější. V této položce se nejednalo o znalost jednotlivých kulturních akcí, spíše o zjištění, která kulturní akce žáky nejvíce zaujala svým názvem či zaměřením nebo pokud akci znají, tak svým programem.

Z výsledků vyplývá, že nejzajímavější je pro 20 % respondentů Svátek hudby a pro 18 % respondentů akce Němčickem na bicyklech. Obě akce byly u předchozí položky

až 5. – 6. nejnavštěvovanější akcí, proto bylo překvapující, že mezi nejatraktivnější patří méně známé a navštěvované akce. Shodný počet, přesněji 16 % respondentů označil akce hody a rozsvícení vánočního stromu, které u předchozí položky patřily k nejvíce zastoupeným. Mezi méně atraktivní akce patří Slavnosti padajícího listí neboli lampionový průvod, dětský karneval, Mikroregion Němčicko se baví a Česko zpívá koledy. Hanácký divadelní máj nevedl žádný z respondentů.

I tuto položka byla vyhodnocena z hlediska pohlaví.

Tabulka č. 25: Nejzajímavější kulturní akce z hlediska pohlaví

Odpovědi	Dívky		Chlapci	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Němčickem na bicyklech	7	16 %	7	19 %
Slavnosti padajícího listí	6	14 %	1	3 %
Rozsvícení vánočního stromečku	7	16 %	6	16 %
Česko zpívá koledy	1	2 %	1	3 %
Dětský karneval	3	7 %	2	5 %
Hanácký divadelní máj	0	0 %	0	0 %
Svátek hudby	12	28 %	4	11 %
Hody	5	12 %	8	22 %
Mikroregion Němčicko se baví	0	0 %	5	14 %
Nezodpovězeno	2	5 %	3	8 %

Graf č. 24: Nejzajímavější kulturní akce z pohledu dívek

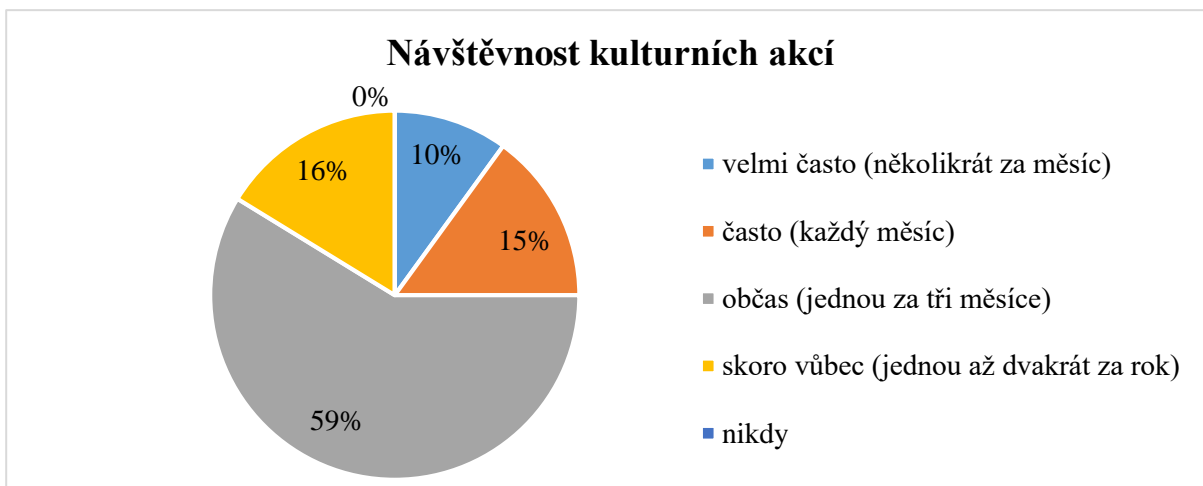
Graf č. 25: Nejzajímavější kulturní akce z pohledu chlapců

Výše uvedené grafy znázorňují, které kulturní akce jsou zajímavé pro chlapce, a které pro dívky. Bylo zjištěno, že pro dívky je nejzajímavější Svátek hudby s 28 %, který naopak uvedlo pouze 11 % chlapců. Pro chlapce jsou nejzajímavější hody, které si často spojují s kolotoči. Hody napsalo 22 % chlapců a naopak pouze 12 % dívek. Další větší rozdíly jsou u akce Slavnosti padajícího listí, která zaujala 14 % dívek, ale pouze 3 % chlapců. Mikroregion Němčicko se baví je naopak atraktivnější pro chlapce, tuto akci uvedlo 14 % chlapců a žádná dívka. U dalších kulturních akcí se nevyskytovaly žádné větší rozdíly.

Položka č. 13: Jak často navštěvuješ kulturní akce v okolí svého bydliště?

Tabulka č. 26: Návštěvnost kulturních akcí

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Velmi často (několikrát za měsíc)	8	10 %
Často (každý měsíc)	12	15 %
Občas (jednou za tři měsíce)	47	59 %
Skoro vůbec (jednou až dvakrát za rok)	13	16 %
Nikdy	0	0 %

Graf č. 26: Návštěvnost kulturních akcí

Tato položka navazuje na položku č. 11 a zjišťuje, jak často se respondenti účastní kulturních akcí. Na výběr bylo 5 odstupňovaných možností.

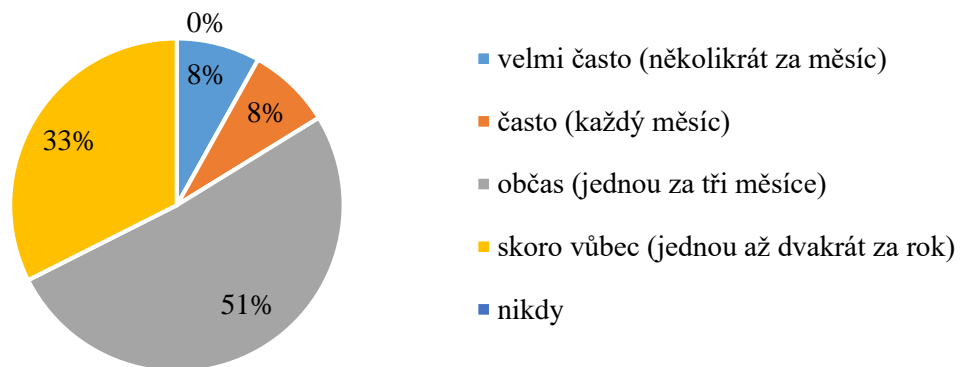
Bylo zjištěno, že první variantu zvolilo 10 % respondentů, což znamená, že kulturních akcí se účastní velmi často, tedy několikrát do měsíce. Možnost často označilo 15 % respondentů. Dle očekávání se nejvíce, tj. 59 % respondentů účastní kulturních akcí občas, tedy přibližně jednou za čtvrt roku. Skoro vůbec akce nenavštěvuje 16 % respondentů. Možnost nikdy neoznačil žádný respondent i přesto, že u položky č. 11 označili 4 žáci možnost neúčastní se kulturních akcí.

Zajímavé je pozorovat výsledky této položky z hlediska pohlaví.

Tabulka č. 27: Návštěvnost kulturních akcí z hlediska pohlaví

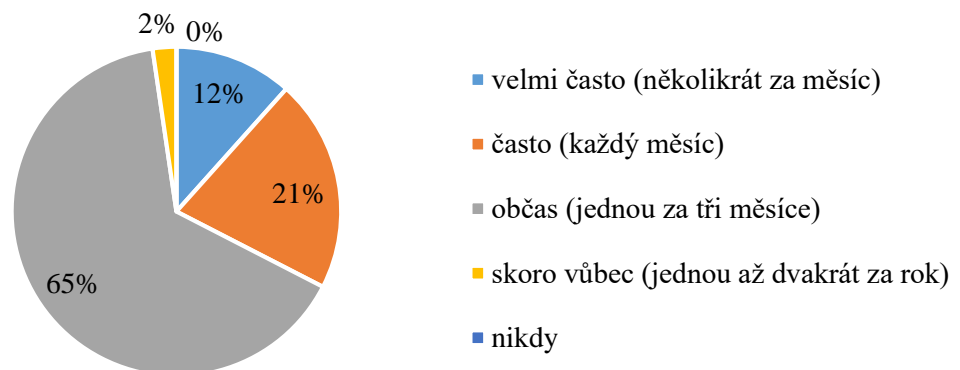
Odpovědi	Dívky		Chlapci	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Velmi často (několikrát za měsíc)	5	12 %	3	8 %
Často (každý měsíc)	9	21 %	3	8 %
Občas (jednou za tři měsíce)	28	65 %	19	51 %
Skoro vůbec (jednou až dvakrát za rok)	1	2 %	12	33 %
Nikdy	0	0 %	0	0 %

Návštěvnost kulturních akcí – chlapci

Graf č. 27: Návštěvnost kulturních akcí – chlapci

Návštěvnost kulturních akcí – dívky

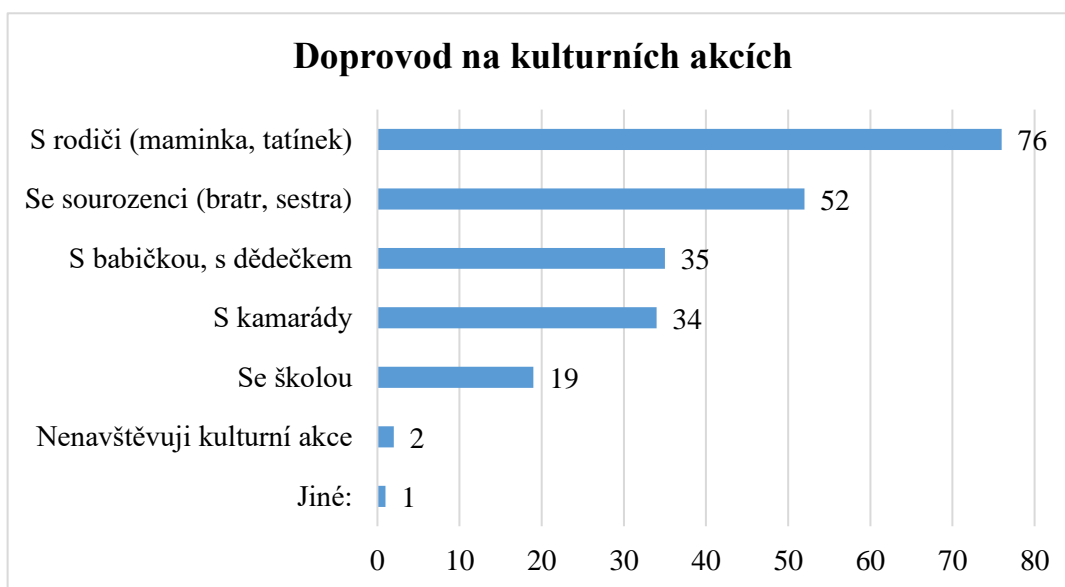
Graf č. 28: Návštěvnost kulturních akcí – dívky

Graf č. 27 a 28 říká, že obě pohlaví se nejvíce účastní kulturních akcí pouze občas, přesněji možnost označilo 65 % dívek a 51 % chlapců. Velmi často se účastní 12 % dívek a 8 % chlapců, často navštěvuje akce 21 % dívek a 8 % chlapců. Největší rozdíl byl spatřen u možnosti skoro vůbec, kterou označilo 33 % chlapců, ale pouze 2 % dívek. Z výsledků vyplývá, že dívky navštěvují kulturní akce ve vyšší míře než chlapci.

Položka č. 14: S kým tyto kulturní akce nejčastěji navštěvuješ? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

Tabulka č. 28: Doprovod na kulturních akcích

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
S rodiči (maminka, tatínek)	76	95 %
Se sourozenci (bratr, sestra)	52	65 %
S babičkou, s dědečkem	35	44 %
S kamarády	34	43 %
Se školou	19	24 %
Nenavštěvuji kulturní akce	2	3 %
Jiné:	1	1 %

Graf č. 29: Doprovod na kulturních akcích

Poslední položka souvisí s položkou č. 11 a 13 a naznačuje, kdo respondenty nejvíce vede ke kulturnímu životu a k účasti na kulturních akcích. Žáci mohli vybírat více možností a průměrně označovali 2–3 možnosti, proto součet relativních četností není 100 %.

Z vyhodnocených údajů vyplynulo, že 95 % dotazovaných chodí na kulturní akce s rodiči a 65 % respondentů s sebou bere i svého sourozence. S babičkou a dědečkem navštěvuje akce 44 % respondentů. S kamarády chodí 43 %, což nám ukazuje, že respondenti jsou ve svém věku více samostatní než mladší děti a začínají trávit více času se svými vrstevníky. Se školou navštěvuje kulturní akce pouze 24 % respondentů. Tato nízká četnost byla poněkud překvapující, protože žáci v rámci školní výuky každý rok navštěvují například divadelní představení pro děti, které je součástí Hanáckého divadelního máje. Byl vysloven předpoklad,

že výsledek je ovlivněn dobou, ve které byl výzkum uskutečněn. Kvůli COVIDU-19 byly větší akce zrušeny či posunuty na pozdější termín. Proto se v daném školním roce žáci účastnili v rámci školní výuky menšího počtu akcí.

Kulturní akce nenavštěvují 2 žáci, tedy 3 % respondentů, což je opět v rozporu s položkou č. 11 a 13. Tato kolize může být vysvětlena tím, že respondenti nevěnovali jednotlivým položkám dostatečnou pozornost nebo si během dalších položek, vztahujících se ke kulturním akcím uvědomili, že kulturní akce navštěvují. V uvedeném případě mohlo dojít např. k tomu, že u položky č. 11 zřejmě žádnou z akcí nenavštěvují a na jinou si nevzpomněli.

V této položce byl respondentům nabídnut prostor pro volnou odpověď, kterou využilo pouze 1 % respondentů. Tento respondent navštěvuje kulturní akce i se strýcem, tetou a sestřenicí.

6.9 Ověření platnosti předpokladů

V této kapitole bude na základě analýzy výsledků ověřena platnost výzkumných předpokladů, stanovených před realizací výzkumného šetření.

Předpoklad č. 1: *Zvyky a tradice žáci dodržují nejen ve výuce praktických činností, ale i doma.*

Bylo zjištěno, že ve vybraných třídách jsou zvyky a tradice dodržovány ve výuce praktických činností. Zároveň bylo zjištěno, že většina rodin, přesněji 92 % z celkového počtu respondentů, dodržuje zvyky a tradice i doma. Žáci doma nejčastěji dodržují zvyky tak, že vaří a pečou charakteristická jídla pro dané zvyky nebo vyrábí výrobky. Tyto činnosti bývají zároveň náplní hodin praktických činností, proto je možné hledat ve zjištěních souvislosti a je možné konstatovat, že obsah praktických činností vychází z činností reálného života. Předpoklad č. 1 se potvrdil.

Předpoklad č. 2: *Vánoce a Velikonoce jsou zařazovány do výuky praktických činností čteněji oproti jiným zvykům a tradicím.*

Na základě získaných výsledků se předpoklad č. 2 potvrdil. Žáci se v praktických činnostech nejčastěji setkávají s Vánoci a Velikonoci. Dle výsledků se s Vánoci ve výuce praktických činností setkává 89 % respondentů a s Velikonoci 83 % respondentů, naopak další zvyky a tradice byly označeny vždy méně než polovinou respondentů. Důvodem vysoké četnosti zařazování Vánoc a Velikonoc do výuky praktických činností může být oblíbenost zmíněných zvyků mezi žáky, široké spektrum námětů, či kvůli jejich medializaci, reklamách v médiích i obchodech.

Předpoklad č. 3: *Většina respondentů má zájem o zvyky a tradice, které jsou ve výuce praktických činností využívány s menší četností.*

Z dotazníkové položky č. 6 a, b (neznáš/znáš a zajímá tě) bylo zjištěno, že 16 % respondentů nemá zájem o zvyky a tradice, které jsou ve výuce využívány s menší četností. Naopak 84 % respondentů má zájem i o méně využívané zvyky a tradice ve výuce, nejvíce o dožínky, Boží tělo, svatého Floriána, advent, masopust a pálení čarodějnic. Zájem žáků nejen o zmíněné zvyky a tradice, ale i o další, se promítl ve tvorbě metodických listů k praktické části této diplomové práce. Předpoklad č. 3 se potvrdil.

Předpoklad č. 4: *Předpokládáme, že předmět praktické činnosti je oblíbenější u dívek než u chlapců, proto i doma vyrábí výrobky spojené se zvyky a tradicemi více dívek než chlapců.*

Předpoklad č. 4 byl potvrzen na základě vyhodnocení dotazníkových položek č. 3 a 8. U vybraného výzkumného vzorku je předmět praktické činnosti oblíbenější u dívek než u chlapců. Zároveň bylo zjištěno, že doma vyrábí výrobky spojené se zvyky a tradicemi více dívek než chlapců. Předpoklad byl založen na předpokladu, že pokud dívky mají ke zmíněnému předmětu kladnější vztah než chlapci, budou rády tvořit, činnost vyhledávat a věnovat se jí ve volném čase.

7 Shrnutí výsledků a diskuse

Hlavním cílem bylo zjistit, zda je téma kulturních zvyků a tradic využíváno ve výuce praktických činností. Dílčí cíle se zaměřovaly např. na zjištění teoretických poznatků žáků z oblasti folkloru a zvyků a tradic, které zvyky a tradice jsou ve výuce praktických činností upřednostňovány nebo opomíjeny nebo zda a jakým způsobem žáci dodržují zvyky a tradice v rodině. Pro výzkumné šetření byla zvolena metoda rozhovoru, který byl realizován v rámci pilotáže, a dotazníkového šetření.

Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 80 žáků 4. a 5. ročníku ze ZŠ Němčice nad Hanou. Výzkumné šetření proběhlo v červnu roku 2020, kdy byla Česká republika postižena onemocněním COVID-19. Proto se 42 respondentů zúčastnilo výzkumu osobně ve výuce a 38 respondentů se ho zúčastnilo online formou, prostřednictvím online dotazníku. Mezi respondenty bylo 43 dívek a 37 chlapců. Zastoupení žáků obou ročníků bylo poměrně vyrovnané, zúčastnilo se 38 žáků 4. ročníku a 42 žáků z 5. ročníku.

Polostrukturovaný skupinový rozhovor byl částečně založen na fotografii, na které tancoval folklorní soubor. U první otázky žáci poznali zobrazovanou skutečnost, na kterou navázala otázka zaměřená na zájem o takové vystoupení. Na vystoupení by se rádo šlo podívat 54 % respondentů, naopak 46 % nikoli. Zajímavostí bylo, že dívky měly větší zájem o návštěvu vystoupení než chlapci. Většina žáků věděla, co je to folklorní soubor a čemu se věnuje. Místní soubor Pantlák však znalo pouze 11 žáků. Další otázka směřovala k pochopení odlišností u jednotlivých krojů. Žáci překvapivě věděli, že můžeme poznat majetkové a sociální poměry lidí, zda je člověk vdaný/ženatý nebo svobodný nebo odkud pochází. Následující otázka propojovala poznatky z úvodní fotografie s realitou a zjištěním bylo, že 94 % respondentů se již někdy s krojem setkalo. Otázka č. 6 navazovala na předchozí a mapovala, kde můžeme kroj nebo krojované vidět. Žáci vymysleli mnoho možností, mezi nejčastější patřily obecně vystoupení, slavnosti, kulturní akce, dále hody, fotky, kino nebo domov.

V rámci rozhovoru byla realizována aktivita „*Lidové zvyky a tradice a jejich znaky*“, kde si žáci měli zopakovat charakteristické znaky vybraných zvyků a tradic, případně se seznámit s neznámými. Ve výuce doplnilo bezchybně všech 9 znaků 64 % respondentů. Největší problémy jim dělaly znaky Božího těla, Dušiček, pálení čarodějnic a masopustu. Doplňující otázky žáci zodpověděli téměř bez problémů. Online forma aktivity obsahovala pouze 5 znaků a tradic, všechny znaky správně doplnilo celkem 79 % z celkového počtu online respondentů. Nejčastěji zaměřovali znaky sv. Martina a masopustu.

Prostřednictvím rozhovoru s aktivitou byla získána důležitá data, a zároveň bylo žákům představeno téma dotazníku, díky čemuž byli žáci připraveni a motivováni k jeho vyplnění.

Z dotazníkového šetření o 14 položkách bylo zjištěno, že 53 % respondentů má k předmětu praktické činnosti kladný vztah, a naopak nerado má předmět 11 % respondentů. Zbýlých 36 % má k předmětu neutrální vztah. Zajímavé bylo sledovat položku z hlediska pohlaví. Předmět praktické činnosti je oblíbenější spíše u dívek než u chlapců.

Čtvrtá položka zmapovala, že respondenti si v 65 % případů spojili pojem lidové zvyky a tradice s konkrétním lidovým zvykem. Žáci si pojem pojí také s krojem, každoročními oslavami, tancem nebo svátky. Byla vyslovena domněnka, že odpovědi byly ovlivněny úvodním rozhovorem.

Položka č. 5 a 6 byla stěžejní pro výběr lidových zvyků a tradic pro tvorbu metodických listů. Žáci se ve výuce praktických činností zabývají zvyky a tradicemi, nejčastěji Vánoci a Velikonoci. Dalšími zařazovanými zvyky jsou sv. Mikuláš, Tři králové, advent nebo Dušičky. Z nejméně zařazovaných zvyků mají žáci ve výuce zájem např. o dožínky, Boží tělo, svatého Floriána, advent, masopust a pálení čarodějnic. Vyjmenované zvyky jsou pro některé žáky známé a pro jiné zcela nové.

Položka č. 7 a 8 byla zaměřena na dodržování zvyků a tradic doma. Celkem 92 % respondentů doma dodržuje zvyky a tradice, nejčastěji Vánoce, Velikonoce a Dušičky. Zbýlých 8 % doma zvyky a tradice nedodržuje. U následující položky, která zjišťovala, jakým způsobem doma zvyky a tradice dodržují, uvedly pouze 4 % respondentů, že zvyky nedodržují. Možná vysvětlení kolize jsou uvedena u položky č. 8. Nejčastější způsob dodržování zvyků je příprava tradičních jídel, výroba výrobků, výzdoba domova nebo dodržování některých zvyků, např. pouštění lodiček. U vyhodnocení z hlediska pohlaví je zajímavý rozdíl u možnosti „výroba výrobků“, kterou označilo 86 % dívek a pouze 65 % chlapců, což může souviset se vztahem k předmětu praktické činnosti.

Dle respondentů jsou nejpoužívanějšími materiály ve výuce praktických činností papír, přírodní materiály, odpadové materiály nebo modelovací hmoty. Naopak pro žáky jsou nejatraktivnějšími materiály dřevo, modelovací hmoty – keramická hlína a plastelína, papír, textilní materiály, přírodní materiály a další. Zařazení položky č. 9 a 10 je odůvodněno u analýzy položky č. 10.

Poslední 4 položky se zabývali novodobými kulturními akcemi. Mezi nejnavštěvovanější kulturní akce patří rozsvícení vánočního stromečku s 84 %, hody s 59 % a slavnosti padajícího listí neboli lampionový průvod s 54 %. Dětského karnevalu se účastní 50 % respondentů. Další akce jsou méně navštěvované a 5 % se jich neúčastní vůbec. Návštěvnost jednotlivých akcí je

zřejmě ovlivněna i místem bydliště žáků. Mezi nejatraktivnější akce řadí 20 % respondentů Svátek hudby a 18 % respondentů Němčickem na bicyklech, které jsou žáky méně navštěvované. Pro 16 % respondentů jsou zajímavé hody a rozsvícení vánočního stromu, které jsou žáky často navštěvované. Bylo zjištěno, že chlapci preferují jiné akce než dívky. Pro chlapce jsou nejzajímavější hody a pro dívky Svátek hudby.

Bylo zjištěno, že 10 % respondentů se kulturních akcí účastní velmi často, 15 % často a 59 % občas, tedy jednou za čtvrt roku. Dále 16 % respondentů nenavštěvuje akce skoro vůbec a možnost vůbec nebyla označena. Je zajímavé sledovat položku z hlediska pohlaví, kde bylo zjištěno, že dívky navštěvují kulturní akce ve vyšší míře než chlapci. Respondenti se kulturních akcí účastní v 95 % s rodiči a v 65 % se sourozenci. Dále 44 % dotazovaných navštěvuje akce s prarodiči, 43 % s kamarády a pouze 24 % se školou. Kulturní akce nenavštěvují 3 % dotazovaných, což je opět v rozporu s položkou č. 11 a 13. Možná vysvětlení kolize jsou uvedena u položky č. 14.

Díky realizaci výzkumného šetření byly zodpovězeny námi stanovené výzkumné předpoklady. Všechny předpoklady byly potvrzeny. Dále byly získány důležité informace, které se promítly v tvorbě metodických listů, které jsou součástí praktické části diplomové práce. Výzkumné šetření bylo vyhodnoceno jako přínosné.

PRAKTICKÁ ČÁST

8 Metodické listy

Součástí praktické části je soubor devíti metodických listů zaměřených na zvyky a tradice. S ohledem na výzkum diplomové práce byly zvoleny zvyky a tradice méně využívané ve výuce praktických činností. Jedná se o dožínky, sv. Václava, Dušičky, sv. Martina, advent, masopust, pálení čarodějnic, sv. Floriána a Boží tělo. Výrobky jsou koncipovány s ohledem na různorodost materiálů a na jejich využitelnost. Výrobky jsou řazeny dle časové posloupnosti školního roku.

Motivací k jednotlivým výrobkům mohou být náměty uvedené v rámci využití mezipředmětových vztahů ve vzdělávací oblasti Člověk a svět práce v kapitole 4.1.

Výrobky jsou určeny pro žáky na 1. stupni ZŠ. Každý metodický list obsahuje doporučený ročník a časovou dotaci, kde je zohledněna obtížnost výrobku. Doporučené ročníky jsou pouze orientační a záleží na každém pedagogovi, do kterého ročníku výrobek zařadí. Metodické listy dále zahrnují název výrobku, očekávané výstupy, konkrétní rozvíjené dovednosti, potřebný materiál a pomůcky, pracovní postup doplněný o fotodokumentaci autorčina výrobku. V závěru metodických listů jsou předloženy metodické poznámky obsahující rady, poznámky či bezpečnostní pokyny.

DOŽÍNKOVÝ VĚNEC

Doporučený ročník: od 2. ročníku

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Co se žáci naučí?

Očekávané výstupy učení:

- pojmenuje běžné materiály na základě praktické zkušenosti a uvede vybrané vlastnosti,
- postupuje podle slovního návodu, předlohy,
- volí a bezpečně používá pracovní pomůcky, nástroje a nářadí za účelem zpracování materiálu.

Konkrétní dovednosti:

- lepení, střihání,
- vazba mašle.

Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?

Pracovní prostory:

- běžná třída.

Materiál:

- klasy obilnin (pšenice, ječmen), karton, stuha (šířka cca 0,6 mm), provázek.

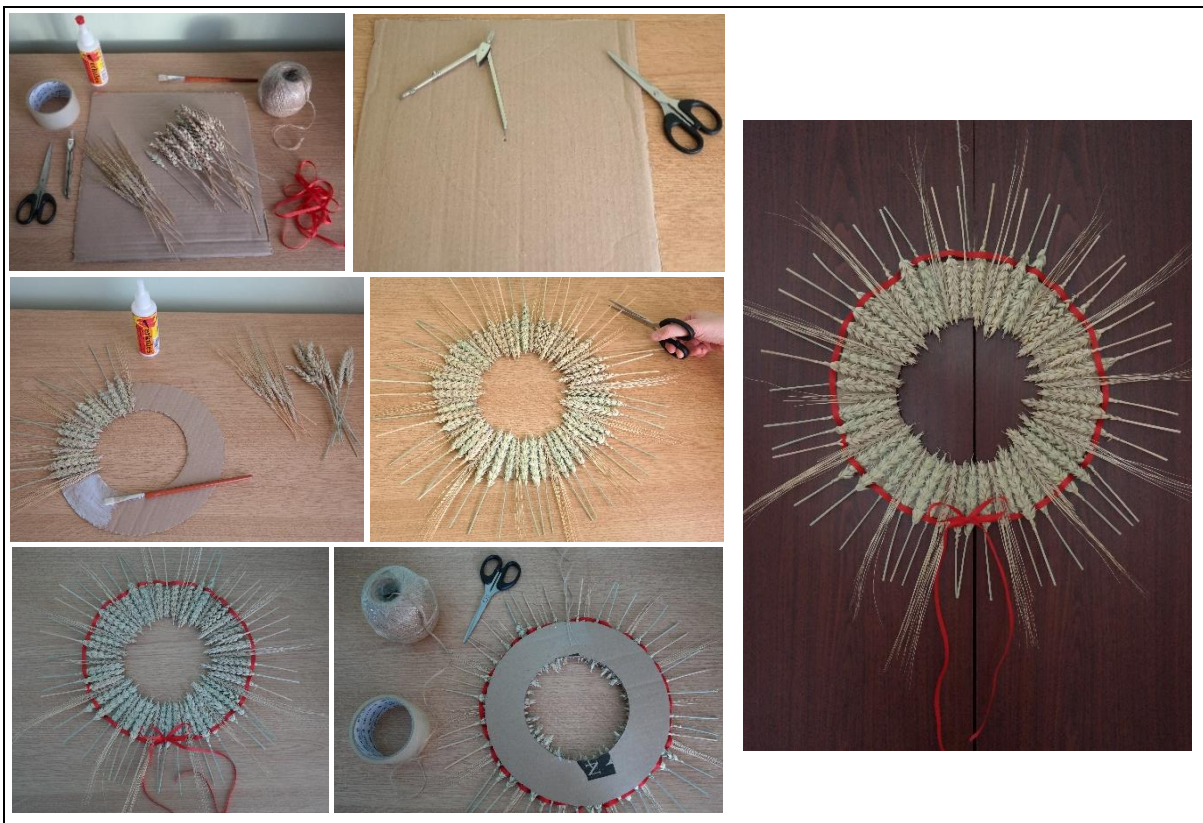
Pomůcky:

- nůžky, kružítko (talíř, šablona), tužka, štětec, (kelímek), lepidlo Herkules, lepicí páska.

Pracovní postup

1. Na karton narýsujeme 2 kružnice o poloměru 7,5 cm a 13 cm se společným středem (nebo obkreslíme talíř či šablonu).
2. Vystříhneme, čímž nám vznikne věnec.
3. Na věnci si rozvrhneme, jakým způsobem budeme klasy skládat.
4. Část věnce natřeme lepidlem, klasy přiložíme a pořádně přimáčkneme. Takto postupujeme, dokud nepokryjeme celý věnec klasy.
5. Stébla obilnin sjednotíme do stejné délky.
6. Po vnějším obvodu věnce propleteme stuhu a uděláme mašli.
7. Na zadní stranu věnce připevníme lepicí páskou (případně tavnou pistolí) provázek na pověšení.
8. Máme hotový dožínkový věnec.

Metodické poznámky

1. Mladší žáci si obkreslí obrys věnce podle talíře či šablony, starší žáci (od 3. ročníku) použijí kružítko.
2. Žáci mohou mít problém se stříhání kartonu, proto je vhodnější zvolit měkký karton.
3. Žáci si mohou za domácí úkol nasbírat klasy a přírodniny, které můžeme ve výuce poznávat. Věncem můžeme dozdobit přírodninami (např. květiny, listy, šišky, žaludy, skořápky ořechů) nebo části obilnin nabarvit temperami.
4. Při proplétání stuhy je třeba počínat si opatrně, aby se nepolámala stébla obilnin. U vázání mašle bude zřejmě potřeba dopomoci učitele.
5. Věncem můžeme zafixovat lakem na vlasy.

Použité zdroje a další inspirace

Internetové zdroje:

- Sluníčko: tvoření z obilí. *I-creative.cz* [online]. WordPress, 2015 [cit. 2021-01-14]. Dostupné z: <https://www.i-creative.cz/2015/09/04/slunicko-tvoreni-z-obili/>

SVATOVÁCLAVSKÁ KORUNA

Doporučený ročník: od 4. ročníku

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Co se žáci naučí?

Očekávané výstupy učení:

- uvede příklady účelného využití techniky v běžném životě,
- pojmenuje běžné materiály na základě praktické zkušenosti a uvede vybrané vlastnosti,
- postupuje podle slovního návodu, předlohy, video-návodu, jednoduchého náčrtu; prakticky zhotovuje výrobek z technického materiálu, využívá vlastní představivost,
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při poranění.

Konkrétní dovednosti:

- stříhání a lepení textilu,
- tvorba uzlů, zapošívání,
- šití zadním stehem, přišití knoflíku a korálků,
- bezpečné užívání pomůcek.

Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?

Pracovní prostory:

- běžná třída, školní dílna.

Materiál:

- hadr na podlahu z viskózy (50 cm x 60 cm), barevné úklidové hadry z viskózy (35 cm x 40 cm), knoflíky, korálky, barevné nitě.

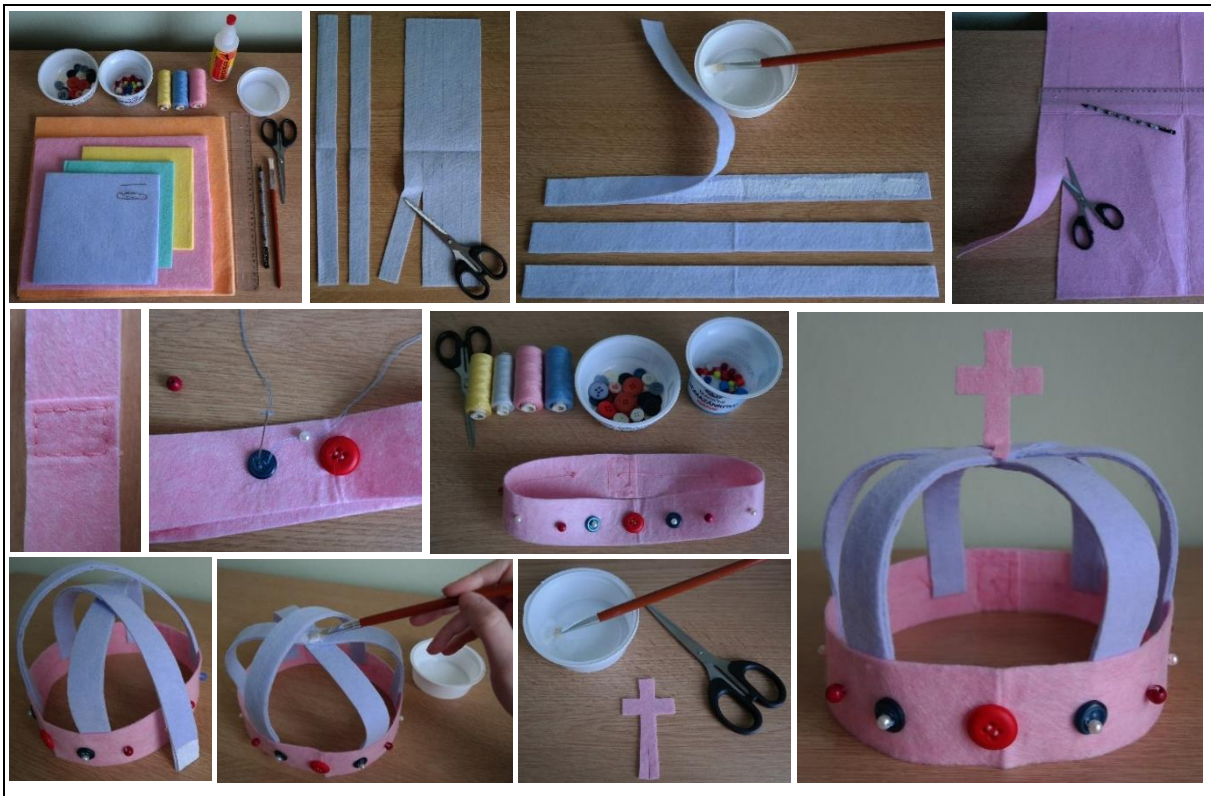
Pomůcky:

- nůžky, štětec, kelímeček, lepidlo Herkules, jehla, kancelářská sponka, pravítko, tužka.

Pracovní postup

1. Na menší úklidový hadr narýsujeme 6 proužků o velikosti 2,5 cm x 35 cm, které vystříháme.
2. Slepíme vždy 2 proužky k sobě (budeme mít 3 silnější proužky) a necháme uschnout.
3. Z většího hadru vystříháme pruh o šířce 4,5 cm a délce 60 cm.
4. Navlékneme nit do jehly dvojitě a na konci uděláme uzel.
5. Vezmeme široký pruh a odměříme jeho velikost dle velikosti naší hlavy.
6. Čelenku sešijeme pomocí zadního stehu (jehlu pícháme zezadu a uděláme jeden steh, jehlu vypícháme zezadu jako bychom chtěli udělat další steh, ale vrátíme se do předchozího stehu, takto pokračujeme). Sešití by mělo mít tvar obdélníku, nit vzadu zapošijeme.
7. Na čelence si rozvrhneme zdobení z knoflíků, korálků nebo kousků viskózy. Vše přišijeme.
8. Z vnitřní strany čelenky postupně přilepíme 3 proužky do kříže.
9. Vzniklý spoj 3 pruhů slepíme a zajistíme kancelářskou sponkou.
10. Z viskózy vystříháme kříž, jeho spodní část rozstříháme a přilepíme na korunu.
11. Máme hotovou korunu.

Metodické poznámky

1. Před činností si žáci mohou vytvořit návrh koruny (barvy, zdobení).
2. U výrobku předpokládáme, že se žáci setkali alespoň s některými úkony šití – navlékání nitě dvojitě, uzlování, zapošívání, přišití knoflíku, zadní steh. Jinak by byl výrobek příliš těžký a bylo by třeba část šití nahradit lepením.
3. Při šití zadním stehem si žáci mohou nakreslit tužkou vodící čáru nebo můžeme použít jiný steh. Při výrobě koruny s mladšími dětmi, je možné obvodní pás kolem hlavy slepit místo sešití, spoj nebude tak pevný.
4. Dbáme na bezpečnou manipulaci s jehlou, můžeme použít náprstek.
5. Ve výuce můžeme v rámci hodnocení uspořádat přehlídku královských korun.

DUŠIČKOVÝ SVÍCEN

Doporučený ročník: od 3. ročníku

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Co se žáci naučí?

Očekávané výstupy učení:

- s porozuměním vnímá a prakticky využívá obrazovou dokumentaci znázorňující jednoduchý pracovní postup,
- provádí přiměřeně náročné ruční zpracování technických materiálů,
- volí a bezpečně používá pracovní pomůcky, nástroje a nářadí za účelem zpracování materiálu.

Konkrétní dovednosti:

- tvarování drátu, práce s drátem,
- navlékání korálek, rozvoj jemné motoriky,
- správné a bezpečné užití pomůcek.

Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?

Pracovní prostory:

- běžná třída, školní dílna.

Materiál:

- vázací drát 1,4–1,6 mm (délka 110 cm), vázací drát 0,3–0,6 mm (délka 130 cm), barevné korálky, čajová svíčka.

Pomůcky:

- kleště ketlovací kulaté se štípačkami (nebo zvlášť štípací kleště), pravítko (metr).

Pracovní postup

1. Z vázacího drátu 1,4 mm o délce 110 cm začneme tvarovat pomocí ketlovacích kleští spirálu o velikosti čajové svíčky.
2. Vytvoříme 2 obvodní kruhy kolem čajové svíčky, čímž vznikne „miska“.
3. Zbylý drát ohneme kolmo nahoru a cca 4 cm drátu zůstanou rovné.
4. Ze zbylého drátu vytvarujeme srdce.
5. Přebytečný drát v dolní části srdce ucvakneme a zatočíme několika závity kolem rovné části drátu.
6. Kolem dolního cípu srdce omotáme několika závity vázací drát 0,3 mm o délce 130 cm.
7. Dále budeme drát omotávat kolem obvodu srdce, a zároveň budeme na drát navlékat barevné korálky (počet a barva korálek závisí na naší fantazii).
8. Jakmile omotáme celé srdce, drát několika závity ukončíme a ucvakneme.
9. Máme hotový svícen.

Metodické poznámky

1. Žáci mohou navrhnout a vytvořit jiný tvar než srdce (květina, strom, ...). Je třeba, aby vytvořený tvar nebyl příliš velký, jinak by svícen ztratil stabilitu.
2. Žáci mohou ústřední motiv svícnu dozdobit nejen oplétáním, ale i vyplétáním.
3. Při manipulaci s drátem je třeba dbát zvýšené opatrnosti. Drát štípeme proti zemi. Konce drátů je nutno pečlivě zahnout nebo zajistit kapkou bezbarvého laku na nehty, aby nedošlo k úrazu.

Použité zdroje a další inspirace

Knižní zdroje:

- CZYŽOVÁ, Iva. *Drátované nápady*. Praha: Grada, 2011. Šikovné ruce (Grada). ISBN 978-80-247-3305-0.

SVATOMARTINSKÝ KUŇ

Doporučený ročník: od 3. ročníku

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Co se žáci naučí?

Očekávané výstupy učení:

- provádí přiměřeně náročné ruční zpracování technických materiálů,
- používá materiály při technických činnostech s ohledem na jejich vlastnosti,
- z nabídky volí vhodný materiál a pracovní postup; při zhotovování výrobku dodržuje daný sled výrobních operací,
- uvědomuje si možnosti upcyklace výrobků a materiálů na produkty s přidanou hodnotou,
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při poranění.

Konkrétní dovednosti:

- stříhání, lepení,
- šití, sukování,
- smirkování, zatlučení hřebíku, práce s kladivem,
- bezpečné užití pomůcek.

Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?

Pracovní prostory:

- běžná třída, školní dílna.

Materiál:

- ponožka, výplň (duté vlákno), vlna, kousek látky, stuha (1 m), nit, šňůrka (2,5 m), klacek (80 cm), 2 dřevěná kolečka, 2 čalounické hřebíky.

Pomůcky:

- pracovní oděv, nůžky, lepidlo Herkules, jehla, smirkový papír, kladivo.

Pracovní postup

1. Ponožku vycpeme dutým vláknem.
2. Z látky vystříháme oči, nozdry, uši a přilepíme lepidlem.
3. Nalepíme stuhu jako ohlávku.
4. Z vlny připravíme hřívu. Vždy nastříháme cca 5 pramenů po 20 cm, které uprostřed svážeme. Takových svazků připravíme cca 10–20 (dle požadované hustoty hřívy).
5. Hřívu přišijeme.
6. Dřevěná kolečka a klacek začistíme smirkovým papírem.
7. Na střed kolečka zatlučeme hřebíkem vždy jeden konec šňůrky (2 m) – nohy.
8. Hlavu koně přivážeme šňůrkou (0,5 m) ke klacku.
9. Přivážeme nohy ke klacku.
10. Máme hotového koně.

Metodické poznámky

1. Dřevěná kolečka žáci dostanou nařezaná (uřeže např. truhlář).
2. Klacek si žáci mohou přinést z domu nebo si jej opatřit při společném pobytu venku.
3. Hřívu lze přilepit tavnou pistolí nebo Herkulesem.
4. Používáme kladivo do hmotnosti 150 g. Kladivo držíme na konci rukojeti.
5. Délka nohou (šňůrek) se odvíjí od výšky dítěte.
6. Tvoření lze pojmout jako skupinovou práci.
7. Koně lze využít k dramatizaci.

Použité zdroje a další inspirace

Knižní zdroje:

- ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas*. Olomouc: Rubico, 2005. ISBN 80-7346-050-5.

ADVENTNÍ VĚNEC

Doporučený ročník: od 3. ročníku

Časová dotace: 3 vyučovací hodiny (2 vyučovací hodiny na výrobu věnce z hlíny, 1 vyučovací hodina na glazování s odstupem cca 2 týdnů)

Co se žáci naučí?

Očekávané výstupy učení:

- pojmenuje běžné materiály na základě praktické zkušenosti a uvede vybrané vlastnosti,
- z nabídky volí vhodný materiál a pracovní postup; při zhotovování výrobku dodržuje daný sled výrobních operací a prakticky zhotovuje výrobek z technického materiálu, využívá vlastní fantazii a představivost,
- upravuje povrchy materiálů broušením a nanášením barev,
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při drobném poranění.

Konkrétní dovednosti:

- modelování keramické hlíny, vyřezávání, lepení, smirkování,
- rovnoměrné nanášení glazury,
- bezpečné užívání pomůcek ke zpracování materiálu.

Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?

Pracovní prostory:

- běžná třída, školní dílna, keramická dílna.

Materiál:

- keramická hlína (točírská hlína MA světle krémová), 4 čajové svíčky.

Pomůcky:

- pracovní oděv, šlikr MA (lepidlo), látka, váleček, krajka (plastová, textilní), vykrajovátko, 2 různě velké misky (obrys věnce), miska s vodou, hrnek, jehlička, nožik, štětec, špachtle,
- keramická pec,
- smirkový papír, barevné glazury, štětce, špachtle, houbička, voda, sklo.

Pracovní postup

1. Zpracujeme hlínu (prohněteme nebo házíme hlínou o zem).
2. Hlínu rozválíme na látce tak, aby nám vznikl kruh o síle cca 1 cm. Pokud nám v průběhu válení vznikají vzduchové bublinky, jehličkou je propíchneme.
3. Přes hlínu dáme krajku, kterou převálíme válečkem.
4. Vykrojíme 2 různě velké kruhy tak, aby vznikl základ věnce. Okraje zahladíme.
5. Věncem dozdobíme. Rozválíme si další hlínu o síle cca 0,5 cm a vykrojíme 4 kolečka (tácky pod svíčky), která dotvarujeme. Vyřezeme nebo vykrajovátky vykrojíme další tvary. Vše zahladíme.
6. Ozdoby rozmístíme na věncem a vše přilepíme šlikrem. Před nalepením musíme přilepovanou plochu rozbrázdřit jehličkou (mřížka).
7. Vše zahladíme.
8. Vysychání výrobku (cca 1 týden).
9. Pálení výrobku (přežah na 900°C).
10. Nerovnosti osmirkujeme.
11. Výrobek glazujeme dle naší fantazie.
12. Do ohraničených částí (zvonek, tácky) můžeme dát sklo.
13. Pálení výrobku (na 1085°C).
14. Máme hotový adventní věnec.

Metodické poznámky

1. V obrazovém postupu je použita plastová krajka. Vhodnější a jednodušší je použití krajky textilní. Krajku můžeme zaválet pouze na část věnce.
2. Šlíkr vytvoříme rozmočením kusu hlíny.
3. Pokud některá lepená část po 1. výpalu upadla, přilepíme ji Herkulesem až po 2. výpalu.
4. Při glazování je třeba dbát na čistotu a pro každou barvu použít jiný štětec.
5. Výrobek glazujeme pouze shora. Glazuru ze spodní části odstraníme houbičkou.
6. Před manipulací s hlínou a glazurami je třeba žáky poučit a dbát na bezpečnost.

MASOPUSTNÍ KOLÁČE JAKO PODTÁCKY

Doporučený ročník: od 1. ročníku (Nezbytná dopomoc učitele při laminování.)

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Co se žáci naučí?

Očekávané výstupy učení:

- uvede příklady účelného využití techniky v běžném životě,
- s porozuměním vnímá a prakticky využívá obrazovou dokumentaci znázorňující jednoduchý pracovní postup, využívá vlastní fantazii,
- volí a bezpečně používá pracovní pomůcky, nástroje a nářadí za účelem zpracování materiálu.

Konkrétní dovednosti:

- stříhání, vytrhávání papíru a alobalu, lepení,
- bezpečná obsluha laminátoru.

Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?

Pracovní prostory:

- běžná třída.

Materiál:

- barevné papíry, noviny, alobal, (vlna), laminovací folie.

Pomůcky:

- nůžky, tužka, tuhé lepidlo, laminátor, (děrovačka).

Pracovní postup

1. Na hnědý papír nakreslíme kruh (koláč o velikosti podtácku) a vystříhneme.
2. Koláč dozdobíme pomocí vytrhaných a vystříhaných tvarů z papíru, novin či alobalu. Vše nalepíme.
3. Okraj koláče můžeme proděravět děrovačkou a proplést vlnu.
4. Hotový koláč zalaminujeme a obstříhneme.
5. Máme hotový podtáček ve tvaru masopustního koláče.

Metodické poznámky

1. Koláč můžeme zdobit různými materiály a technikami v závislosti na věku a zručnosti žáků. Při volbě materiálu je třeba myslet na výšku výrobku, aby šel zalaminovat.
2. Každý žák si obrys koláče nakreslí sám, ani koupený koláč nemá pravidelný tvar.
3. Žák si v hodině vyrobí cca 1–2 podtácky.
4. Při práci s laminátorem je nutná pomoc učitele.

ČARODĚJNICKÝ ZÁPICH DO KVĚTINÁČE

Doporučený ročník: od 4. ročníku (Při práci s tavnou pistolí je nutný dohled či dopomoc učitele.)

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Co se žáci naučí?

Očekávané výstupy učení:

- pojmenuje běžné materiály na základě praktické zkušenosti a uvede vybrané vlastnosti,
- provádí přiměřeně náročné ruční zpracování technických materiálů,
- postupuje podle slovního návodu, předlohy, video-návodu, jednoduchého náčrtu,
- upravuje povrchy materiálů broušením a nanášením barev,
- volí a bezpečně používá pracovní pomůcky, nástroje a náradí za účelem zpracování materiálu.

Konkrétní dovednosti:

- práce s lupénkovou pilou, smirkování,
- stříhání, lepení,
- uzlování, vazba mašle,
- bezpečná obsluha pily, tavné pistole.

Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?

Pracovní prostory:

- běžná třída, školní dílna.

Materiál:

- překližka, látka (30 cm x 30 cm), barevná vlna, lýko, pytlovina, klacek (40 cm).

Pomůcky:

- pracovní oděv, lupénková pila, svěrák, smirkový papír, lepidlo Herkules, tavná pistole, temperové barvy, štětec, kelímek (papír), nůžky, tužka.

Pracovní postup

1. Na překližku nakreslíme tvar kapky (hlava a klobouk čarodějnice) a tvar vyřezeme pilou. Odřezky použijeme na okraj klobouku a nos.
2. Hrany začistíme smirkovým papírem.
3. Z vlny vytvoříme 2 svazky vlasů.
4. Vlasy, okraj klobouku a nos přilepíme Herkulesem na hlavní část čarodějnice.
5. Temperovými barvami namalujeme klobouk, oči a pusku.
6. Na klobouk přilepíme kousek pytloviny.
7. Zezadu čarodějnice přilepíme tavnou pistolí klacek.
8. Látku uprostřed prostříhneme a provlečeme na klacek jako její oděv. Upevníme mašlí z lýka.
9. Máme hotový čarodějnický zápich.

Metodické poznámky

1. Tvorbě zápichu může předcházet pobytu venku, kde si každý žák opatří klacek.
2. Jako dřevěný podklad je vhodné vybrat překližku nebo tenkou desku z měkkého dřeva, aby se žákům dobře vyřezával tvar čarodějnice.
3. Se staršími žáky lze vyhotovit čarodějnici větších rozměrů, např. jako dekoraci ke vstupním dveřím.
4. Při práci s pilou, tavnou pistolí je nutný dohled či dopomoc učitele. Před prací musíme žáky poučit.

Použité zdroje a další inspirace

Internetové zdroje:

- 20 Best Halloween Decoration Ideas by Using Pallet Wood. *Matchness* [online]. 2019 [cit. 2021-01-14]. Dostupné z: <https://matchness.com/2019/09/30/20-best-halloween-decoration-ideas-by-using-pallet-wood/>

HASIČSKÁ HRA

Doporučený ročník: od 1. ročníku (Nezbytná dopomoc učitele při laminování a při práci s tavnou pistolí.)

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Co se žáci naučí?

Očekávané výstupy učení:

- uvědomuje si možnosti upcyklace výrobků a materiálů na produkty s přidanou hodnotou,
- rozliší, roztrídí a pojmenuje základní technické materiály,
- z nabídky zvolí vhodný materiál a pracovní postup; při zhotovování výrobku dodržuje daný sled výrobních operací.

Konkrétní dovednosti:

- stříhání papíru a plastu, lepení,
- bezpečná obsluha laminátoru a tavné pistole.

Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?

Pracovní prostory:

- běžná třída.

Materiál:

- 6 kelímků od jogurtu, barevné papíry, laminovací folie, PET lahev s netekoucím uzávěrem (víčko s dírkou nebo rozprašovač), voda.

Pomůcky:

- laminátor, tavná pistole, nůžky, tužka, akrylové barvy, kelímek, štětec, tuhé lepidlo.

Pracovní postup

1. Kelímky od jogurtu nabarvíme zvenku akrylovými barvami a necháme zaschnout.
2. Z barevných papírů vystříhneme vždy 6x větší (o výšce kelímku) a 6x menší tvar ohně, které slepíme. Budeme mít 6 ohňů.
3. Ohně vložíme do laminovací folie a zalaminujeme.
4. Ohně obstrihneme.
5. Ohně přilepíme tavnou pistolí ke kelímkům.
6. Máme hotovou hasičskou hru a můžeme si ji zahrát.

Metodické poznámky

1. Kelímky je lepší natřít akrylovými barvami alespoň dvakrát.
2. Na 1 laminovací folii se vejdu ohně dvou žáků.
3. Pravidla hry: Žáci si naskládají kelímky do pyramidy připomínající oheň. Určí si místo, odkud budou oheň hasit a počet pokusů. Nejlépe se kelímky shazují PET lahví s vodou s netekoucím uzávěrem. Dále mohou pro hašení požáru použít PET lahev s proděravěným víčkem nebo rozprašovačem.
4. Žáci mohou tvořit skupiny a stavět větší ohně, např. na školní zahradě.
5. Žáci si mohou PET lahev dozdobit do podoby hasicího přístroje např. barevnými lepicími páskami.

Použité zdroje a další inspirace

Internetové zdroje:

- Firetruck Themes Birthdayparty. *Rita's design* [online]. WordPress, 2016 [cit. 2021-01-14]. Dostupné z: <https://ritasdesign.wordpress.com/2016/09/21/firetruck-themed-birthdayparty/>

KOŠÍK nejen na oslavu Božího těla

Doporučený ročník: od 1. ročníku

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Co se žáci naučí?

Očekávané výstupy učení:

- pojmenuje běžné materiály na základě praktické zkušenosti a uvede vybrané vlastnosti,
- s porozuměním vnímá a prakticky využívá obrazovou dokumentaci znázorňující jednoduchý pracovní postup,
- volí a bezpečně používá pracovní pomůcky, nástroje a nářadí za účelem zpracování materiálu.

Konkrétní dovednosti:

- stříhání, ohýbání a lepení papíru.

Jaký materiál a pomůcky potřebujeme?

Pracovní prostory:

- běžná třída.

Materiál:

- tvrdý barevný papír A3, barevné papíry.

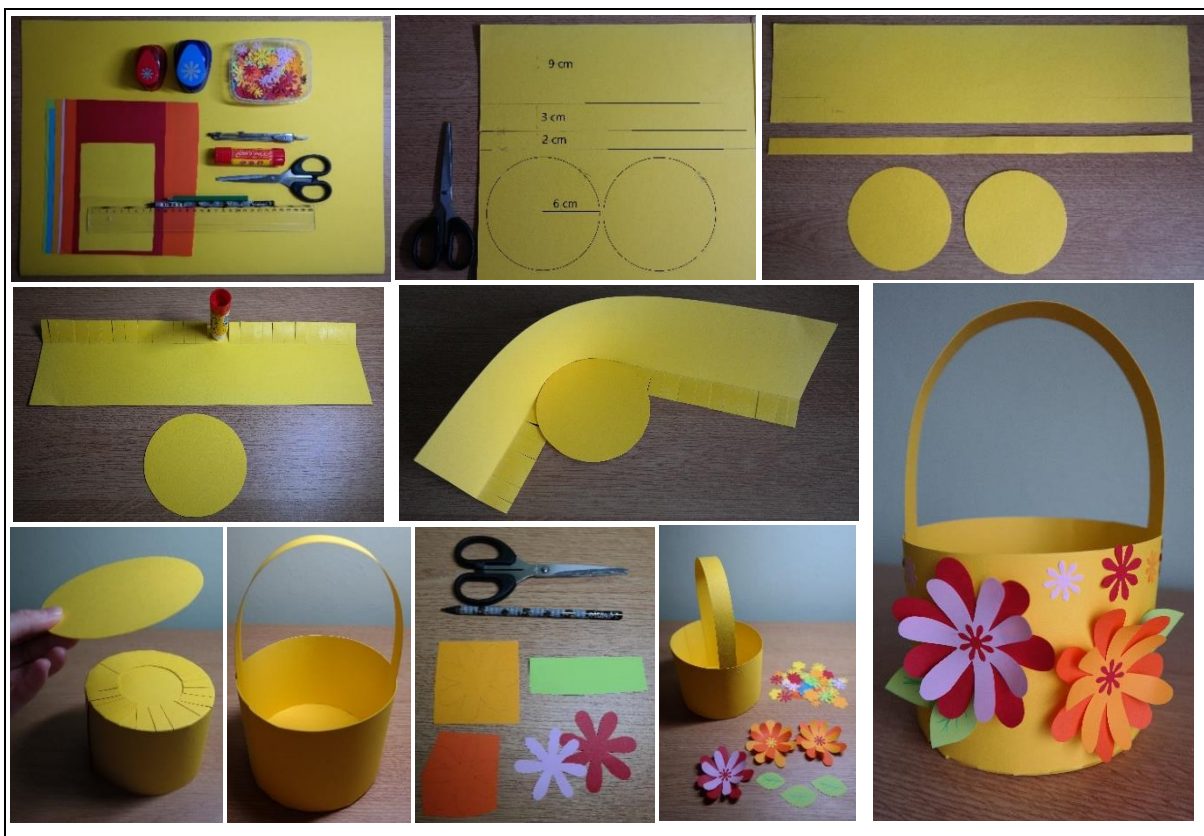
Pomůcky:

- nůžky, tuhé lepidlo, raznice květin, tužka, pastelky, pravítko, šablona kruhu o poloměru 6 cm (kružítka).

Pracovní postup

1. Na tvrdý papír A3 narýsuje pásy o šířce 9 + 3 cm (obvod koše), 2 cm (ucho koše), 2x obkreslíme šablona kruhu o poloměru 6 cm (nebo kružítkem).
2. Vše vystříhneme. Pozor, obvod koše 9 + 3 cm zůstane v celku.
3. U obvodu koše přehneme narýsované 3 cm v celé délce a celý menší pruh nastříháme cca po 1–2 cm.
4. Nastříhané proužky natřeme lepidlem a přilepíme k jednomu kruhu. Koš slepíme.
5. Druhý kruh natřeme lepidlem a přilepíme ke spodní části koše.
6. Přilepíme ke koši ucho.
7. Košík dozdobíme květinami, lístečky a dalšími tvary vystříženými z barevných papírů nebo vyražených raznicí.
8. Máme hotový košík.

Metodické poznámky

1. Mladším žákům můžeme na tvrdý papír A3 vytisknout narýsované pruhy a kružnice.
2. Při slepování koše a přilepování dna je vhodné, aby si žáci ve dvojici pomohli. Mohou si pomoci i kolíčky na prádlo.
3. Pro dozdobení košíku můžeme použít zbytky barevných papírů.
4. Květiny můžeme tvořit i z dalších materiálů, např. z krepového papíru, kapesníků, textilu.

Závěr

Diplomová práce je zaměřena na kulturní zvyky a tradice v Němčicích nad Hanou a jejich uplatnění ve výuce praktických činností na primární škole. Cílem diplomové práce bylo zjistit, zda je téma kulturních zvyků a tradic využíváno ve výuce praktických činností na 1. stupni ZŠ a na základě zjištěných informací zpracovat soubor metodických listů s konkrétními náměty.

Teoretická část měla za cíl zpracovat teoretická východiska zaměřená na zvyky a tradice v Němčicích nad Hanou. Nejdříve byly popsány pojmy lidová kultura, zvyk a tradice. Následovaly informace o městě Němčice nad Hanou se zaměřením na počátky folkloru a charakteristiku tradičních i novodobých kulturních zvyků a tradic spojených s městem. Dále byla věnována pozornost zasazení tématu zvyků a tradic do RVP ZV, předmětu praktické činnosti a ŠVP. Závěr teoretické části patřil charakteristice žáka mladšího školního věku.

V empirické části bylo cílem zjistit, zda je téma kulturních zvyků a tradic využíváno ve výuce praktických činností na primární škole. Z výzkumného šetření, realizovaného pomocí rozhovoru a dotazníku pro žáky, bylo zjištěno, že téma kulturních zvyků a tradic je využíváno ve výuce praktických činností a největší pozornost je věnována Vánocům a Velikonocům. Naopak mezi méně využívané zvyky, které se staly námětem metodických listů, patří sv. Florián, dožínky, Boží tělo, sv. Václav, masopust, pálení čarodějnic, sv. Martin, Dušičky a advent.

Praktickou část tvoří devět metodických listů pro vyučující na 1. stupni základních škol. Metodické listy jsou zaměřené na méně využívané zvyky a tradice a napomáhají k aplikaci rozmanitých materiálů do výuky praktických činností. Každý metodický list obsahuje doporučený ročník a časovou dotaci, očekávané výstupy, konkrétní rozvíjené dovednosti, potřebný materiál a pomůcky, pracovní postup doplněný o fotodokumentaci autorčina výrobku a metodické poznámky.

Kulturní zvyky a tradice v mnoha oblastech ztrácí svůj význam a postavení. Proto je důležité, aby byli žáci vedeni nejen rodiči, ale i pedagogy k poznávání a dodržování zvyků a tradic. Teoretická část diplomové práce je přínosem pro pedagogickou teorii, protože bylo zpracováno téma kulturních zvyků a tradic v Němčicích nad Hanou a jejich uplatnění ve výuce praktických činností na primární škole. Zároveň byla v empirické části zjištěna pro pedagogickou praxi zajímavá data, která přispěla k vypracování metodických listů. Diplomová práce tak může být pro pedagogy jedním z výchozích dokumentů a inspirací při implementaci zmíněného tématu do výuky.

Anotace

Jméno a příjmení:	Lucie Přidalová
Katedra:	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	PhDr. Pavlína Částková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Kulturní zvyky a tradice v Němčicích nad Hanou a jejich uplatnění ve výuce praktických činností na 1. stupni ZŠ
Název v angličtině:	Cultural customs and traditions in Němčice nad Hanou and their application in teaching of practical activities at primary school
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na využití kulturních zvyků a tradic ve výuce praktických činností na 1. stupni ZŠ ve městě Němčice nad Hanou. Teoretická část pojednává o městě Němčice nad Hanou a kulturních zvycích a tradicích s ním spojených. Dále se věnuje zasazení tématu zvyků a tradic do RVP ZV a charakteristice mladšího školního věku. V empirické části je pomocí rozhovoru a dotazníku zjišťováno, zda je téma kulturních zvyků a tradic využíváno ve výuce praktických činností na primární škole. Praktická část je tvořena devíti metodickými listy pro žáky na 1. stupni ZŠ. Metodické listy jsou zaměřené na méně využívané zvyky a tradice a napomáhají k aplikaci rozmanitých materiálů do výuky praktických činností.
Klíčová slova:	Kulturní zvyk, tradice, praktické činnosti, město Němčice nad Hanou, mladší školní věk
Anotace v angličtině:	The thesis is focused on the application of cultural customs and traditions in the teaching of practical activities at primary school in the town of Němčice nad Hanou. The theoretical part discusses about the town of Němčice nad Hanou and cultural customs and traditions associated with it. Further, it devotes to the inclusion of the topic of customs and traditions

	<p>in the RVP ZV and the characteristics of younger school age. In the empirical part, an interview and a questionnaire are used to find out whether the topic of cultural customs and traditions is used in the teaching of practical activities at primary school. The practical part consists of nine methodological sheets for pupils at primary school. Methodological sheets focus on less used customs and traditions and help to apply a variety of materials to the teaching of practical activities.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Cultural custom, tradition, practical activities, the town of Němčice nad Hanou, younger school age
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1: Dokončení klasifikace vyučovacích metod Příloha č. 2: Fotografie využitá při rozhovoru Příloha č. 3: Tabulka s výčtem odpovědí a jejich četnostmi k 6. otázce rozhovoru Příloha č. 4: Materiál k aktivitě „<i>Lidové zvyky a tradice a jejich znaky</i>“ Příloha č. 5: Dotazník pro žáky</p>
Rozsah práce:	110 stran
Jazyk práce:	Český

Seznam použité literatury

BEČÁK, Jan Rudolf. *Lidové umění na Hané: lidová kultura hmotná. 2.* Boskovice: Albert, 1997. Velká edice Společnosti přátel vesnice a malého města. ISBN 80-858-3443-X.

BROUČEK, Stanislav a Richard JEŘÁBEK. *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska.* Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1450-2.

Cesta: informační noviny Mikroregionu Němčicko. Mikroregion Němčicko: Mikroregion Němčicko, 2019a, č. 1.

Cesta: informační noviny Mikroregionu Němčicko. Mikroregion Němčicko: Mikroregion Němčicko, 2019b, č. 2.

CZYŽOVÁ, Iva. *Drátované nápady.* Praha: Grada, 2011. Šikovní ruce (Grada). ISBN 978-80-247-3305-0.

FLAVELL, John Hurley, Patricia H. MILLER a Scott A. MILLER. *Cognitive Development.* 3rd ed. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1993. ISBN 0-13-140039-8.

FROLEC, Václav. *Dítě a tradice lidové kultury.* Brno: Blok, 1980.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu.* Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.

HONZÍKOVÁ, Jarmila a Ján BAJTOŠ. *Didaktika pracovní výchovy na 1. stupni ZŠ.* V Plzni: Západočeská univerzita, 2004. ISBN 80-704-3255-1.

HONZÍKOVÁ, Jarmila. *Pracovní činnosti na 1. stupni základní školy.* Plzeň: Západočeská univerzita, 2000. ISBN 80-7082-634-7.

HONZÍKOVÁ, Jarmila. *Pracovní výchova s didaktikou.* Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2015. ISBN 978-80-7452-111-9.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání.* Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

Kojetínský zpravodaj. Kojetín: Městské kulturní středisko Kojetín, 2019, roč. 20, č. 6. Dostupné také z: <https://mekskojetin.cz/upload/soubory/kojetinsky-zpravodaj/2019/6.pdf>

KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

KOSTKOVÁ, Božena. *Zápisky Boženy Kostkové: popis němčického kroje*. In: POSPĚCH, Pavel a František HÝBL. *Lidové umění na Hané: dodatky ke knize a spolupracovníkům*. Přerov, Olomouc: Muzeum Komenského, Společnost přátel vesnice a malého města, 2001, s. 20–26. ISBN 80-238-7741-0.

KOVALOVSKÝ, Jan a Rajmund HRUBÝ. *Pamětní kniha městyse Němčic na Hané 1922–1930*. Němčice nad Hanou, 1922–1930. Dostupné také z:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=D8FE1F5FD44911E3BE9CF04DA2339CBD&scan=978a20cb9a974ba8af452037a20cc114&parentType=10048>

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Nakladatelství Libri, 2000, IV. díl, Ml-Pan. ISBN 80-85983-16-8.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-525-0.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

LUDVÍKOVÁ, Miroslava. *Lidový kroj na Hané*. Přerov: Muzeum Komenského, 2002. ISBN 80-238-8573-1.

MATOUŠEK, Josef. *130 let sboru dobrovolných hasičů v Němčicích nad Hanou 1879–2009*. Němčice nad Hanou, 2009.

MOŠ, Pavel. Němčice: město Keltů je kulturní památkou. *Prostějovský deník*. 2010, (33), 3. ISSN 1801-9846.

MOTLOVÁ, Milada. *Český rok od jara do zimy*. V Praze: Fortuna Libri, 2010. ISBN 978-80-7321-522-4.

NELEŠOVSKÁ, Alena a Hana SPÁČILOVÁ. *Didaktika primární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1236-5.

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2008a, č. 1.

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2008b, č. 4.

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2010, č. 1. Dostupné také z: <https://www.nemcicenh.cz/file.php?nid=18096&oid=7762536>

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2012, č. 3. Dostupné také z: <https://www.nemcicenh.cz/file.php?nid=18096&oid=7762560>

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2014, č. 3. Dostupné také z: <https://www.nemcicenh.cz/file.php?nid=18096&oid=7762575>

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2015a, č. 2. Dostupné také z: <https://www.nemcicenh.cz/file.php?nid=18096&oid=7762578>

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2015b, č. 4. Dostupné také z: <https://www.nemcicenh.cz/file.php?nid=18096&oid=7762581>

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2017, č. 2. Dostupné také z: <https://www.nemcicenh.cz/file.php?nid=18096&oid=7762595>

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2018, č. 3. Dostupné také z: <https://www.nemcicenh.cz/file.php?nid=18096&oid=7762646>

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2019a, č. 1. Dostupné také z: <https://www.nemcicenh.cz/file.php?nid=18096&oid=7762650>

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2019b, č. 2. Dostupné také z: <https://www.nemcicenh.cz/file.php?nid=18096&oid=7762652>

Němčice pod lupou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2019c, č. 3. Dostupné také z: <https://www.nemcicenh.cz/file.php?nid=18096&oid=7762654>

Němčický zpravodaj. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 1996, č. 3.

Němčický zpravodaj. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2000, č. 3.

Němčický zpravodaj. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 2002, č. 3.

OTÁHALOVÁ, Jana. Slavnost Božího těla zdobí i barevné květy. In: *Hanácký rok 2019*. Olomouc: Baštan, 2019b, s. 78–79. ISBN 978-80-87091-83-8.

OTÁHALOVÁ, Jana. Velikonoční zvyky na Hané. In: *Hanácký rok 2019*. Olomouc: Baštan, 2019a, s. 64–65. ISBN 978-80-87091-83-8.

Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. 25. díl, T – Tzschirner. Praha: J. Otto, 1906.

Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. 27. díl, Vůz – Žyžkowski. Praha: J. Otto, 1908.

- PATOČKA, Jiří a Eva HEŘMANOVÁ. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008, 200 s. ISBN 978-80-7357-347-8.
- PETROVÁ, Alena. Období mladšího školního věku. In: ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 105–114. ISBN 978-80-244-2433-0.
- POZNEJTE *Němčice nad Hanou*. Němčice nad Hanou, 2016.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha: MŠMT, 2017 [cit. 2020-09-05]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2017.pdf
- SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.
- ŠÍREK, Jiří. *Chvála Střední Hané: 15 let mikroregionu Střední Haná*. Olomouc: Svazek obcí mikroregionu Střední Haná, 2014. ISBN 978-80-270-1009-7.
- ŠÍREK, Jiří. *Svědkové minulosti na Střední Hané II*. Kojetín: Svazek obcí Mikroregionu Střední Haná, 2010. ISBN (Brož.).
- ŠÍREK, Jiří. *Svědkové minulosti na Střední Hané*. Kojetín: Svazek obcí Mikroregionu Střední Haná, 2009. ISBN 978-80-254-4257-9.
- ŠÍREK, Jiří. *Úspěšné projekty v mikroregionu Střední Haná*. Kojetín: Sdružení obcí mikroregionu Střední Haná, 2018. ISBN 978-80-270-4540-2.
- Školní vzdělávací program ZŠ Němčice nad Hanou: otevřená škola – 19/20–17/18*. Němčice nad Hanou, 2019.
- ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Adventní čas*. Olomouc: Rubico, 2005. ISBN 80-7346-050-5.
- THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
- VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje*. Praha: Albatros, 2004. Oko. ISBN 80-00-01356-8.

ZEDNÍČKOVÁ, Marie a Luděk ZEDNÍČEK. Slečna Božena Kostková. In: POSPĚCH, Pavel a František HÝBL. *Lidové umění na Hané: dodatky ke knize a spolupracovníkům*. Přerov, Olomouc: Muzeum Komenského, Společnost přátel vesnice a malého města, 2001, s. 15–27. ISBN 80-238-7741-0.

Zpravodaj města Němčice nad Hanou. Němčice nad Hanou: Město Němčice nad Hanou, 1992, č. 3.

Internetové zdroje:

20 Best Halloween Decoration Ideas by Using Pallet Wood. *Matchness* [online]. 2019 [cit. 2021-01-14]. Dostupné z: <https://matchness.com/2019/09/30/20-best-halloween-decoration-ideas-by-using-pallet-wood/>

Český statistický úřad: počet obyvatel [online]. 2020 [cit. 2020-04-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/rso/pocet-obyvatel>

Český úřad zeměměřický a katastrální: základní mapy ČR [online]. Praha: Český úřad zeměměřický a katastrální, ©2004–2020 [cit. 2020-04-09]. Dostupné z: <https://geoportal.cuzk.cz/mapycuzk/>

Firetruck Themes Birthdayparty. *Rita's design* [online]. WordPress, 2016 [cit. 2021-01-14]. Dostupné z: <https://ritasdesign.wordpress.com/2016/09/21/firetruck-themed-birthdayparty/>

Historie: Osobnosti. *Město Němčice nad Hanou* [online]. Město Němčice nad Hanou: Antee, ©2021 [cit. 2021-01-07]. Dostupné z: <https://www.nemcicenh.cz/osobnosti>

Město: Základní informace. *Město Němčice nad Hanou* [online]. Město Němčice nad Hanou: Antee, ©2021 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: <https://www.nemcicenh.cz/zakladni-informace>

Mikroregion Němčicko se baví 2019. In: *Rajče* [online]. Praha: Mafra, 2019 [cit. 2020-10-28]. Dostupné z: https://nemcickosebavi.rajce.idnes.cz/Mikroregion_Nemcicko_se_bavi_2019/

Mikroregion Němčicko [online]. Mikroregion Němčicko: Antee, ©2020 [cit. 2020-04-09]. Dostupné z: www.nemcicko.cz

NS Masarykova lípa v Němčicích nad Hanou. In: *Wander Book* [online]. Liberec: Wander Book, 2020 [cit. 2020-10-28]. Dostupné z: <https://cs.wander-book.com/ns-masarykova-lipa-v-nemcicich-nad-hanou-m22969.htm?q=>

O festivalu. *Hanácký divadelní máj* [online]. Němčice nad Hanou, ©2020 [cit. 2020-10-27]. Dostupné z: <https://hanackydivadelnimaj.webnode.cz/projekty/>

O škole. *ZUŠ Němčice nad Hanou* [online]. Němčice nad Hanou: ZUŠ Němčice nad Hanou, ©2020 [cit. 2020-10-27]. Dostupné z: <https://www.zusnemcicenh.cz/o-skole/>

Organizace a firmy ve městě. *Město Němčice nad Hanou* [online]. Město Němčice nad Hanou: Antee, ©2021 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: <https://www.nemcicenh.cz/organizace-a-firmy-ve-meste>

OTÁHALOVÁ, Jana, Bohuslava NOVOTNÁ a Dita VOJNAROVÁ. Pantlák není jen svatební čepec hanácké nevěsty: Rozhovor s Janou Otáhalovou a Bohuslavou Novotnou. *Český rozhlas* [online]. Olomouc: Český rozhlas, 2015 [cit. 2020-08-30]. Dostupné z: <https://olomouc.rozhlas.cz/pantlek-neni-jen-svatebni-cepec-hanacke-nevesty-6386112>

Pantlák [online]. Praha: Webgarden, ©2006–2021 [cit. 2021-01-04]. Dostupné z: <https://pantlek.7x.cz/>

Slepá mapa krajů ČR: Němčice nad Hanou. In: *Mapa ČR* [online]. [cit. 2020-04-09]. Dostupné z: <http://www.mapaceskerepubliky.cz/slepa-mapa-cr>

Sluníčko: tvoření z obilí. *I-creative.cz* [online]. WordPress, 2015 [cit. 2021-01-14]. Dostupné z: <https://www.i-creative.cz/2015/09/04/slunicko-tvoreni-z-obili/>

Seznam zkratek

cca – circa (přibližně)

cm – centimetr

č. – číslo

ha – hektar

km – kilometr

m – metr

m. n. m. – metrů nad mořem

mm – milimetr

např. – například

obr. – obrázek

PET – polyetylentereftalát

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

s. – strana

sv. – svatý, svatá

ŠVP – školní vzdělávací program

tj. – to je

tzv. – takzvaný

ZŠ – základní škola

ZUŠ – základní umělecká škola

Seznam obrázků

- Obr. č. 1: Poloha Němčic nad Hanou v rámci ČR
- Obr. č. 2: Mikroregion Němčicko (označeno červeně)
- Obr. č. 3: Znak města Němčice nad Hanou
- Obr. č. 4: Komenského náměstí – Kostel sv. Maří Magdalény a žudr
- Obr. č. 5: Národopisný soubor Pantlák
- Obr. č. 6: Němčický mužský kroj
- Obr. č. 7: Němčický mužský a ženský kroj
- Obr. č. 8: Obchůzka dívek s májíčkem
- Obr. č. 9: Pálení Smrtky a Smrtáka
- Obr. č. 10: Obchůzka hrkačů
- Obr. č. 11: Průvod při oslavě sv. Floriána
- Obr. č. 12: Slavnost Božího těla
- Obr. č. 13: Živý betlém na farní zahradě
- Obr. č. 14: Vystoupení Pantléku v kostele
- Obr. č. 15: Průvod při zahájení Hanáckého divadelního máje
- Obr. č. 16: Svátek hudby
- Obr. č. 17: Svátek hudby
- Obr. č. 18: Průvod ke hrobu Boženy Kostkové
- Obr. č. 19: Vystoupení Pantléku na hodech
- Obr. č. 20: Průvod v rámci akce Mikroregion Němčicko se baví
- Obr. č. 21: Průvod
- Obr. č. 22: Stanoviště při akci Na bicyklech Němčickem
- Obr. č. 23: Turistická vizitka – NS Masarykova lípa
- Obr. č. 24: Národopisný soubor Pantlák

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dokončení klasifikace vyučovacích metod dle různých hledisek

Příloha č. 2: Fotografie využitá při rozhovoru

Příloha č. 3: Tabulka s výčtem odpovědí a jejich četnostmi k 6. otázce rozhovoru: „*Příležitosti, u kterých můžeme vidět krojované nebo kroje v dnešní době*“

Příloha č. 4: Materiál k aktivitě „*Lidové zvyky a tradice a jejich znaky*“

Příloha č. 5: Dotazník pro žáky

Příloha č. 1: Dokončení klasifikace vyučovacích metod dle různých hledisek:

b) Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků – **aspekt psychologický**

- metody sdělovací,
- metody samostatné práce,
- metody badatelské a výzkumné (metody problémové, situační, ...).

c) Metody z hlediska myšlenkových operací – **aspekt logický**

- induktivní metoda,
- deduktivní metoda,
- analyticko-syntetická metoda,
- srovnávací metoda.

d) Metody z hlediska funkce ve vyučovacím procesu – **aspekt procesuální**

- metody motivační (úvodní a průběžná),
- metody expoziční (předvedení),
- metody fixační (procvičení),
- metody diagnostické (metody hodnocení, kontroly),
- metody aplikační (využití vědomostí, dovedností a návyků v konkrétní činnosti).

e) Metody z hlediska zabezpečení řízení edukačního procesu

- metody odevzdávání poznatků,
- metody pozorování,
- metody samostatné práce žáků,
- metody badatelské a výzkumné,
- metody pedagogického měření,
- statistické metody.

f) Varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků – **aspekt organizační**

- kombinace metod s výukovými formami,
- kombinace metod s vyučovacími pomůckami (Honzíková, 2015, s. 82–84).

Příloha č. 2: Fotografie využitá při rozhovoru

Obr. č. 24: Národopisný soubor Pantlák

Autor: Michal Wolf

Příloha č. 3: Tabulka s výčtem odpovědí a jejich četnostmi k 6. otázce rozhovoru: „*Příležitosti, u kterých můžeme vidět krojované nebo kroje v dnešní době*“

Odpovědi	Absolutní četnost
Obecně vystoupení, slavnosti, kulturní akce a oslavy města	25
Fotky, videa, film	4
Televize	3
Kino, divadlo	4
Mše v kostele	2
Výstava	1
Koncert	2
V hudební výchově	1
Měl/a jsem kroj oblečený	2
Máme kroj doma, u babičky	6
Na soutěži O hanáckýho kohóta	4
Na svatbě	2
Slovácká oblast	1
Na Slovensku	1
Hody	11
Masopustní průvod (fašanky)	3
Hanácký divadelní máj	2
Jízda králů Vlčnov	3
Stavění a kácení máje	3
Velikonoce	3
Vítání jara	1
Otevírání naučné stezky Masarykova lípa	1
Vynášení Morany	2
Traktoriáda	1
Majáles	1
Nevím	1
Moje babička šila kroje	1
Tři králové	1

Příloha č. 4: Materiál k aktivitě „*Lidové zvyky a tradice a jejich znaky*“

DUŠIČKY	Památka zesnulých (zemřelých), návštěva hřbitova
SVATÝ MARTIN	Je spojován s příchodem zimy – říká se „ <i>přijíždí na bílém koni.</i> “
ADVENT	Období čtyř týdnů před Vánocemi
VÁNOCE	Pouštění lodiček (ořechových skořápek)
TŘI KRÁLOVÉ	K † M † B † 2020 Kašpar, Melichar a Baltazar
MASOPUST	Průvod masek
VELIKONOCE	Zdobení vajíček, pomlázka
PÁLENÍ ČARODĚJNIC	Koná se 30. dubna. Jinak se nazývá filipojakubská noc.
BOŽÍ TĚLO	Církevní svátek, družičky v bílých šatech sypaly cestu okvětními lístky pivoněk a růží.

Příloha č. 5

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY

1. Jsem:

- a) dívka
- b) chlapec

2. Navštěvuji třídu:

4. A

4. B

5. A

5. B

3. Předmět praktické činnosti je mým oblíbeným předmětem:

- a) ano
- b) spíše ano
- c) někdy ano, někdy ne (k předmětu mám neutrální vztah)
- d) spíše ne
- e) ne

4. Co tě jako první napadne, když se řeknou „Lidové zvyky a tradice“?

5. Vyber, kterými lidovými zvyky a tradicemi se nejčastěji zabýváte ve výuce praktických činností? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

- a) Dožínky
- b) Svatý Václav
- c) Dušičky
- d) Svatý Martin
- e) Advent
- f) Svatý Mikuláš
- g) Vánoce
- h) Tři Králové
- i) Masopust
- j) Velikonoce
- k) Pálení čarodějnic
- l) Svatý Florián
- m) Boží tělo
- n) Jiné (dopiš): _____

6. Podívej se na odpovědi u otázky č. 5, které si neoznačil/a. Vyber a napiš z nich jeden zvyk, který:

- a) **neznáš a zajímá tě:** _____
- b) **znáš a zajímá tě:** _____
- c) **tě nezajímá:** _____

7. Dodržujete doma s rodinou lidové zvyky a tradice? Pokud odpovíš ANO, napiš které zvyky a tradice dodržujete.

a) **ANO**, napiš které _____

b) **NE**

8. Jakým způsobem dodržujete lidové zvyky a tradice s rodinou? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

- a) Vyzdobíme si domov
- b) Vyrábíme výrobky (tvoříme adventní věnec, malujeme vajíčka)
- c) Vaříme a pečeme jídla, která jsou spojována s danými zvyky (Vánoce – kapr a bramborový salát, vánočka; Velikonoce – beránek)
- d) Dodržujeme některé zvyky (Vánoce – pouštění lodiček, lití olova; Velikonoce – chození po pomlázce)
- e) Navštěvujeme akce spojené s lidovými zvyky a tradicemi (Smrtná neděle, betlém)
- f) Zvyky a tradice doma nedodržujeme
- g) Jiné (dopiš): _____

9. Které výtvarné materiály používáte v praktických činnostech nejčastěji? Vyber nejvíce 3.

- a) Papír
- b) Přírodní materiál (listy, kaštiny, ...)
- c) Textil
- d) Modelovací hmoty (plastelína, keramika, ...)
- e) Plast
- f) Sklo
- g) Dřevo
- h) Kov (drát, alobal, ...)
- i) Odpadový materiál (ruličky od toaletního papíru, kelímky, ...)

10. Se kterými výtvarnými materiály bys rád/a ve výuce praktických činností pracoval/a? Můžeš napsat více materiálů.

11. Vyber, kterých novodobých kulturních akcí se pravidelně účastníš? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

- a) Němčickem na bicyklech
- b) Slavnosti padajícího listí (lampionový průvod)
- c) Rozsvícení vánočního stromečku
- d) Česko zpívá koledy
- e) Dětský karneval
- f) Hanácký divadelní máj (divadelní představení pro děti)
- g) Svátek hudby
- h) Hody
- i) Mikroregion Němčicko se baví
- j) Neúčastním se kulturních akcí
- k) Jiné (dopiš): _____

12. Vyber z nabídky u otázky č. 11, která kulturní akce je pro tebe nejzajímavější (podle názvu, programu akce, ...)?

13. Jak často navštěvuješ kulturní akce v okolí svého bydliště?

- a) velmi často (několikrát za měsíc)
- b) často (každý měsíc)
- c) občas (jednou za tři měsíce)
- d) skoro vůbec (jednou až dvakrát za rok)
- e) nikdy

14. S kým tyto kulturní akce nejčastěji navštěvuješ? (Můžeš vybrat více odpovědí.)

- a) s rodiči (maminka, tatínek)
- b) se sourozenci (bratr, sestra)
- c) s babičkou, s dědečkem
- d) s kamarády
- e) se školou
- f) nenavštěvuji kulturní akce
- g) jiné: _____